

Главное управление образования Гомельского облисполкома

Учреждение образования
«Гомельский государственный областной
Дворец творчества детей и молодежи»

ГОМЕЛЬСКАЯ ОБЛАСТЬ

СБОРНИК
разработок литературного материала
для детского театра

Гомель
2023

Рецензент:
Кузьмич Л.П.,
кандидат филологических наук,
учреждение образования «Гомельский государственный университет имени
Франциска Скорины»
Торчик А.Н.,
заместитель директора по учебно-воспитательной работе
и методической работе
учреждения образования «Гомельский государственный областной
Дворец творчества детей и молодежи»

Составитель:
Саскевич А.П., методист

Рекомендовано
областным методическим советом многопрофильных учреждений
дополнительного образования детей и молодежи

Сборник разработок литературного материала для детского театра
/ сост. А.П.Саскевич – Гомель: УО «Гомельский государственный областной
Дворец творчества детей и молодежи», 2023 – 125 с.

В сборнике представлены литературные материалы для детского театра педагогов учреждений образования Гомельской области, ставших победителями и призерами областного этапа III Республиканского конкурса в номинациях: «Драматургический материал для детского театра по мотивам литературных произведений», «Оригинальный драматургический материал для детского театра».

Конкурс проводился среди педагогических работников учреждений общего среднего и дополнительного образования детей и молодежи с целью стимулирования творческого поиска и совершенствования профессионального мастерства педагогических работников в сфере театральной педагогики.

Материалы сборника содержат педагогический опыт в области разработки и использования качественного литературного материала в объединениях по интересам театрального творчества, способствующий обогащению и обновлению репертуара детского и юношеского театра и реализацию современных подходов в воспитании учащихся средствами театрального искусства.

Адресуется педагогическим работникам учреждений общего среднего и дополнительного образования детей и молодежи.

СОДЕРЖАНИЕ

Введение	4
Номинация «Драматургический материал для детского театра по мотивам литературных произведений».....	6
«Дело чести» (Глушень Е.С.).....	6
«Дняпроўская легенда» (Безгинов А.В.).....	13
«Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца» (Попова Д.Н.).....	29
«Дзіўныя прыгоды Лоі» (Кондратьева Т.И.).....	39
«Калыска чатырох чараўніц» (Марченко Т.В.).....	48
«Дважды два – четыре» (Плескачевская Т.П.).....	54
Номинация «Оригинальный драматургический материал для детского театра»	58
«Истории из семейного альбома» (Кривко Е.В.)	58
«Обыкновенное чудо» (Ермакова Ю.М.).....	65
«Разноцветные колпаки» (Мельникова О.М.).....	77
«Стать добрым никогда не поздно» (Смусенок В.А.).....	89
«Старая хусцінка» (Богданович И.В.)	99
«Навагодні перапалох, ці як Вушасцік быў дзедкам Марозам» (Карпинский В.В.)	106

ВВЕДЕНИЕ

С июня по ноябрь 2023 года был проведен областной этап III Республиканского конкурса разработок литературного материала для детского театра.

Организаторами конкурса выступили главное управление образования Гомельского облисполкома, учреждение образования «Гомельский государственный областной Дворец творчества детей и молодежи».

Республиканский конкурс проводился с целью стимулирования творческого поиска и совершенствования профессионального мастерства педагогических работников в сфере театральной педагогики. А задачи конкурса:

- выявление, обобщение и распространение эффективного педагогического опыта в области разработки и использования качественного литературного материала в объединениях по интересам театрального направления;
- обогащение и обновление репертуара детского и юношеского театра;
- реализация современных подходов в воспитании учащихся средствами театрального искусства.

На областной этап III Республиканского конкурса было представлено 31 работа педагогических работников учреждений дополнительного образования детей и молодежи и общего среднего образования Гомельской области по двум номинациям:

- «Драматургический материал для детского театра по мотивам литературных произведений»;
- «Оригинальный драматургический материал для детского театра».

Разработки литературного материала в номинации «Драматургический материал для детского театра по мотивам литературных произведений» (для младшего школьного возраста; подросткового возраста; юношеского возраста) включали драматургический материал, разработанный педагогическими работниками по мотивам произведений классической, современной литературы, устного народного творчества, адаптированный для детского и юношеского театра.

Разработки литературного материала в номинации «Оригинальный драматургический материал для детского театра» (для младшего школьного возраста; подросткового возраста; юношеского возраста) включали материал, созданный педагогическими работниками в процессе самостоятельной творческой работы, адаптированный для детского и юношеского театра.

Проблематика разработок литературного материала – национально-историческая, гражданско-патриотическая, социокультурная, нравственно-философская, мифологическая.

Состоявшийся областной этап III Республиканского конкурса разработок литературного материала для детского театра показал, что в

учреждениях общего среднего и дополнительного образования детей и молодежи имеется огромный потенциал для воспитания у подростка поколения таких качеств как: ответственность, трудолюбие, порядочность, честность, доброта и искренность.

Очередной раз подтверждается утверждение о том, что театральное искусство развивает многогранную личность нового времени, умеющую нестандартно мыслить, быть уверенным в себе, отстаивать свою точку зрения, отвечать за свои поступки, умеющую слушать и слышать мнение другого человека, видеть мир в его разнообразии, различать оттенки эмоций и уметь говорить о своих чувствах. Театр, с его широчайшим спектром художественно-выразительных и воспитательных возможностей – это еще и искусство общения.

НОМИНАЦИЯ «ДРАМАТУРГИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ ДЛЯ ДЕТСКОГО ТЕАТРА ПО МОТИВАМ ЛИТЕРАТУРНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ»

«ДЕЛО ЧЕСТИ»

Глушень Елена Сергеевна,
педагог-организатор

ГУО «Житковичский районный центр творчества детей и молодежи»

Вопрос духовно-нравственного воспитания всегда остается одним из важнейших элементов воспитания культуры учащихся.

Представленная пьеса является ресурсом актуальности работы с младшими школьниками по воспитанию моральных качеств личности. Автор очень тонко подмечает натуру детской души современного школьника. Пьеса «Дело чести» включает основные элементы драматургической композиции.

Главной целью пьесы «Дело чести» является возможность донести до юного зрителя не совершать в жизни бесчестных поступков по отношению к окружающим людям, уметь держать данное слово.

Адресуется педагогам дополнительного образования, педагогам-организаторам, культорганизаторам, классным руководителям

Действующие лица:

Наталья Ивановна – педагог дополнительного образования объединения по интересам «Театральное мастерство»

Даша, Саша, Маша, Антон – учащиеся объединения по интересам «Театральное мастерство»

Петька Редькин

Владик Гусев

Катя Плюшкина

Кирилл – одноклассники

Алевтина Васильевна – учитель математики.

Пролог

Декорация кабинета объединения по интересам, учащиеся сидят за столами, педагог входит в кабинет.

Наталья Ивановна: Здравствуйте, ребята! Сегодня у нас ЧП. На перемене подрались Даша и Саша. Мне пришлось расцеплять их друг от друга, иначе бы эта схватка закончилась трагически. Как дальше жить будем?

Маша: А это давайте у них спросим.

Наталья Ивановна: Давайте спросим. *(Указывает взглядом на Дашу и Сашу)*
Прошу.

Выходят Даша и Саша, отворачиваясь друг от друга.

Антон: Ну, вылитые кошка с собакой!

Даша: Сам ты кошка...

Саша: Не кошка, а кот...

Антон: Они еще и обзываются!

Маша: Просто они остыть не успели. Вон еще пар идет!

Даша (обращается к Саше): Ну, что ты на меня вылупился?

Саша: Я извиниться хотел.

Даша (не обращая внимания на слова Саши): А кто мне сказал: «Ты плохо поешь! Куда тебе на сцену лезть!»

Саша: А ты мне, что сказала: «Ну что, очкарик, и в четыре глаза ничего не видишь?»

Даша: Я же потом извинилась.

Наталья Ивановна: А ну-ка прекратите! Ну, прямо петухи!

Даша (не обращая внимания на педагога): А ты мне, что еще вчера говорил, помнишь? «Ты делаешь селфи? С твоей внешностью не советовал бы!». А когда я ела булочку, сказал: «Толстуха, ты, что опять хомячишь?»

Саша: Да не тараторь ты! До тебя, Дашка, доходит, как до жирафа! Я же говорю, извиниться хотел.

Даша: Ты же извиняться не можешь.

Саша: Могу. Извини меня, Даша, пожалуйста. Я больше не буду обзывать. Давай дружить.

Даша: Давай, и что не будешь меня больше обзывать.

Саша: Нет, конечно. Для меня это дело чести – держать данное слово.

Наталья Ивановна: Молодец, Саша! Ребята, все хорошо, что хорошо кончается. *(Даша и Саша улыбнитесь друг другу)*

Ребята! Выражение «дело чести» каждый понимает по-разному, поэтому я приглашаю вас посмотреть небольшую пьесу, которую подготовили для нас учащиеся объединения по интересам «Театральное мастерство».

Действие первое

Сцена актового зала оформлена под декорацию класса. На перемене ребята общаются друг с другом. Петька Редькин подходит к Владиду Гусеву.

Петька Редькин: Владик, давай с тобой дружить.

Владик Гусев: Ну, давай.

Петька Редькин: Раз мы с тобой друзья, давай с тобой заключимся на «сизу»!

Владик Гусев: Это как?

Петька Редькин: А очень просто. Ты всегда, когда будешь садиться на стул, стол, подоконник, в общем, все равно куда, хоть на потолок, должен говорить «сизу». Если не скажешь, я начинаю считать: раз, два, три... до тех пор, пока ты не скажешь «сизу». Сколько я успею насчитать, столько ты должен будешь исполнить моих желаний. Ну а ты, тоже смотри за мной и считай, если я не скажу «сизу». И я буду исполнять твои желания. Это очень интересно!

Владик Гусев: Ну ладно, давай.

Петька Редькин: Тогда давай заключимся.

Петька Редькин и Владик Гусев трясут друг друга за мизинчики со словами.

Петька Редькин и Владик Гусев вместе:

Скажу, скажу, скажу:

«Сизу, сизу, сизу».

Не скажешь мне «сизу» -

Исполнишь, что скажу!

Петька Редькин (радостно): Ну все – заключились!

Действие второе

Прозвенел звонок, ребята расселись по партам. Владик сел на свое место, начал доставать тетради и учебники. И вдруг, до него донесся быстрый шепот Петьки Редькина.

Петька Редькин (шепотом): Десять, одиннадцать...

Владик Гусев (вспомнил и закричал Петьке): Сизу!

Одноклассники удивленно посмотрели на Владика. Некоторые ребята даже покрутили пальцем у виска.

Петька Редькин (*ехидно хихикая*): А я уже насчитал тебе двенадцать желаний! Так что готовься.

Урок закончился, на перемене Петька подошел к Владиду и заявил.

Петька Редькин: Вот сейчас будешь выполнять все мои желания. Мое первое желание. Подойди к Катке Плюшкиной и пропой приятным голосом. С чувством:

Свет мой, Плюшечка, скажи,
Да всю правду доложи,
Я ль на свете всех милее,
Всех румяней и белее?

Владик Гусев (*с ужасом в голосе*): Да ты что, Петька! Меня же засмеют все! Не стану я это делать! Придумай лучше другое желание!

Петька Редькин: Нет уж, такое мое желание. Выполняй! А то получится нечестно!

Владик Гусев: И зачем я, Петька, попался на удочку с твоим «сизжу»! Вот влип! Но ничего не поделаешь – слово есть слово. Я всегда стараюсь держать свое слово и поступать честно.

Петька Редькин (*с насмешкой*): Вот, вот и поступай честно...

Владик Гусев собрался с духом, подошел к Кате Плюшкиной и пробурчал.

Владик Гусев: Свет мой, Плюшкина, скажи,
Да всю правду доложи,
Я ль на свете всех милее,
Всех румяней и белее?

Плюшкина посмотрела на бледного Владика и прыснула со смеху.

Катя Плюшкина: Ты на свете всех дурнее! (*Еле выговорила она*) Совсем рехнулся!

Ребята тоже захохотали.

Кирилл: Ты чего это, Владька? Правда рехнулся?

Владик Гусев (*оправдываясь*): Да не рехнулся я! Это я Петькино желание выполнял! Я ему проиграл.

Петька Редькин (*приплясывая от восторга и с криком*): Еще одиннадцать желаний! Вот умора-то! Вот повеселимся! Ха-ха-ха!

Действие третье

Прозвенел звонок. Ребята расселись по местам, Владик тоже сел за парту, и тут же подскочил как ужасенный и закричал.

Владик Гусев: Сижу!

Петька Редькин: А я тебе еще одно желание насчитал. *(Ткнул Владика ручкой в спину)* Так что опять двенадцать! Хи-хи-хи! А сейчас сделай вот что.

Петька зашептал Владиду свое задание, в это время в класс вошла учительница математики Алевтина Васильевна.

Алевтина Васильевна: Ребята! Как я вам обещала, сегодня будет контрольная работа.

Владик поднял руку.

Алевтина Васильевна: В чем дело, Гусев?

Владик Гусев: Алевтина Васильевна! *(Запинаясь, промямлил Владик)* Давайте лучше пойдем в кино, фильмы ужасов смотреть. Они вам понравятся! Они очень познавательные!

Класс захлебнулся от хохота.

Алевтина Васильевна *(изумленно):* Да ты что, Владик, в своем уме? Ты меня просто поразил! Гораздо сильнее любого фильма ужасов!

Владик, красный как рак, сел.

Владик Гусев *(про себя):* И зачем я только это сделал? Однако успел сказать «сижу».

*Второе желание Петьки было исполнено.
Петька чувствовал себя героем дня.*

Петька Редькин *(поворачиваясь во все стороны и делая ребятам знаки):* Посмотрите, какой я герой! То ли еще будет!

Алевтина Васильевна: Ребята успокоились, сейчас у нас будет контрольная. *(Раздает контрольные задания)*

Петька толкает Владика в спину.

Петька Редькин: Реши мне задачку и пример.

Владик Гусев: Подожди, Петь! Я еще со своей задачей не разобрался.

Петька Редькин: Ну и что? Сам погибай, а товарища выручай. Поговорка есть такая. Знать надо. И мое желание выполняй. А то нечестно будет!

Владик Гусев: Ладно, давай сделаю твое контрольное задание. И когда я только успею свою задачу решить?

Петька Редькин: Ну, это уже твои проблемы.

Действие четвертое

Уроки закончились. Владик собрал портфель и собрался домой, его догнал Петька.

Петька Редькин: Подожди, Гусев! У меня ведь еще десять желаний есть. Слушай мой план. Я хочу проучить Катьку Плюшкину. Очень она воображает в последнее время. Списывать не дает. В общем, завтра принесешь хороший мешок и поймашь Плюшкиного Кузьку. И будет у нас кот в мешке. *(Петька хихикает)* А Плюшка пусть побегает, поищет. Может, меньше воображать будет. А потом мы подкинем ей записку, чтобы несла килограмм конфет. И тогда получит Кузьку. Здорово?

Владик Гусев: Я это делать не буду. *(Насунился Владик)*

Петька Редькин *(медленно):* Интересно, ты дал слово, что, если проиграешь, станешь все выполнять. Это дело чести – держать свое слово. Не сдержишь слово, значит, не будет у тебя чести. Береги, Гусев, честь смолоду! Поговорка такая есть. Знать надо. Раньше, между прочим, даже стрелялись, только чтоб честь была. Так что неси завтра мешок. А то я всем скажу, что ты врун и трепло.

Петька повернулся и побежал, а Владик медленно идет, приговаривая.

Владик Гусев: Что-то плохо мне, как будто на душе у меня кошки скребут, вернее не кошки, а один котенок Кузька, но так скребется изо всех сил, как дюжина здоровых котов, да еще при этом приговаривает: «Почему это мы с Плюшкой должны страдать из-за твоей глупой игры? Это ты проиграл Петьке его дурацкое желание! Вот и отдувайся, как можешь. А мы-то причем?» И зачем я только связался с этим Редькиным?

Действие пятое

Декорация класса, ребята общаются между собой, в класс заходит Владик, к нему сразу подходит Петька.

Петька Редькин: Ну что, принес мешок кота ловить?

Владик Гусев: Нет.

Петька Редькин *(возмущенно):* Это почему же? Ишь, какой! А выполнять мои законные желания? Забыл, что ли, про дело чести?

Владик Гусев *(спокойно):* Нет, Петька, не забыл. Просто так получается, что дело чести – это как раз НЕ выполнять твои желания. Очень уж ты вредный. Ну, прямо не Редькин, а Вредькин какой-то. И можешь говорить про меня кому угодно, что угодно.

Владик сел на свое место.

Владик Гусев (*громко крикнул*): Сижу!

Все засмеялись и Владик тоже.

Заключение

Декорация кабинета объединения по интересам, учащиеся сидят за столами, педагог входит в кабинет.

Наталья Ивановна: Ребята, вот вы и посмотрели пьесу «Дело чести». Получается, что два одноклассника понимают выражение «дело чести» по-разному. Что значит «дело чести» для Петьки Редькина?

Даша: Петька Редькин считал, что в любом случае «дело чести» – это держать слово, несмотря на то, что поступки обижают и оскорбляют окружающих людей.

Наталья Ивановна: А что является делом чести для Владика Гусева?

Саша: Владик обещал Петьке выполнять все его желания в случае проигрыша в споре, но, когда эти желания стали вредными, он понял, что дело чести – это не выполнять желания Петьки, так как они могут причинить боль другим людям. Поэтому я никогда больше не буду говорить Даше обидные слова.

Наталья Ивановна: Молодец, Саша! Ребята, мне хотелось бы, что бы вы помнили, прежде чем заключать любое пари, надо сто раз подумать, стоит ли это делать. Никто не знает, какие бы еще желания пришли в голову Петьке Редькину. Поэтому надо быть мудрее на этапе заключения пари, а не потом.

Антон: Ребята, а вы заметили, что в нашем кабинете находится символическое «Дерево чести».

Маша: А каждое хорошее дерево должно давать плоды, и наше дерево также должно сегодня заплодоносить нашими знаниями.

Наталья Ивановна: Да, ребята, я вас хочу попросить, уходя сегодня с занятия, написать на листочках качества Человека чести и украсить наше дерево.

«ДНЯПРОЎСКАЯ ЛЕГЕНДА»

Інсцэніроўка паводле аповесці “Ладдзя распачы” Уладзіміра Караткевіча
Бязгінаў Аляксандр Уладзіміравіч,
педагог дадатковай адукацыі
УА «Гомельскі дзяржаўны абласны Палац творчасці дзяцей і моладзі»

Драматургічны матэрыял распрацаваны паводле аповесці “Ладдзя Распачы” Уладзіміра Караткевіча – класіка беларускай гістарычнай прозы, адной з самых яркіх постацей беларускай літаратуры XX стагоддзя.

Дзеянне адбываецца ў XVI стагоддзі ў горадзе Рагачове, рэзідэнцыі каралевы Боны Сфорца (1494–1557 гг.), уражэнкі Італіі, другой жонкі караля польскага і вялікага князя літоўскага Жыгімонта I Старога.

Галоўны герой – небагаты шляхціч Гервасій Выліваха. Ён жыццялюб і гуляка, які не баіцца ні караля, ні Бога, ні д’ябала. Гэты чалавек у любой складанай сітуацыі заўсёды знаходзіць выйсце. Ён кідае выклік самой Смерці і выйграе.

Дзякуючы сінтэзу каларытнага беларускага слова, музыкі этна-гурта “Стары Ольса” і народнага стылізаванага танца і юныя акцёры, і гледачы пераносяцца ў іншае вымярэнне, якое не мае ні часовых, ні прасторавых межаў.

Матэрыял можа быць выкарыстаны для пастаноўкі тэатральным калектывам, у якім займаюцца навучэнцы юнацкага ўзросту і моладзь.

Шмат месцаў на зямлі вядзьмарскіх і загадкавых, але край азёр, лясоў і балот – заўсёды таямніца, натхненне, казка, легенда. Сярод беларускага люду захоўваюцца яшчэ і цяпер асобныя паданні даўніх часоў, якія, пераходзячы ад чалавека да чалавека, зрабіліся вельмі далёкія, але ж яны ёсць, яны побач з намі, яны жывыя....

Дзеючыя асобы:

Апавядальнікі-гандляры
Апавядальнікі-духі
Гервасій Выліваха
Бона Сфорца
Смерць
Бязрозка
Перавозчык ладзі распачы
Нехта
Чалавечак
Дзяўчына-сялянка

Дыкарацыі:

Калодзеж
Малюнак кірмаша
Ладдзя

Рэквізіт:

Тавар для продажу
Галіна барбарысу з бутонамі
Кветка шыршыны

Эпізод першы

Выліваха, апавядальнікі-гандляры

На задніку – выява сярэднявечнага горада Рагачова. Сцэна дэкаравана пад плошчу. Пасярэдзіне плошчы стаіць калодзеж.

Гучыць этнаграфічная музыка ў выкананні гурта “Стары Ольса”, на яе фоне голас за сцэнай.

Шумна з’яўляюцца Выліваха, апавядальнікі-гандляры – рагачоўская грамада з таварам для продажу, разгортваецца малюнак кірмашу.

(Голас за сцэнай) ...Было тое даўно, у глыб адмярай пяць стагоддзяў, каралеўскім валоданнем быў тады Рагачоў.

1 апавядальнік. Жыў сабе ў гэтым горадзе Рагачове небагаты, але добрага роду дваранін па прозвішчы Гервасій Выліваха.

2 апавядальнік. Быў ён з калена Давойнаў, з клана – Мячоў, а якога герба – за даўнасцю год забылася.

3 апавядальнік. Усёй маёмасці яго было – замак-развалюха, некалькі коней, латы ды меч, ды яшчэ шахматная дошка.

4 апавядальнік. Затое быў ён багаты сябрамі і неабдзелены жаночай увагай.

5 апавядальнік. Сабою быў дзівосна гожа і пяшчотны, а паводзін – самых заганных.

6 апавядальнік. Хобаль, залётнік, піяка, задзіра, біток, бабздыр несамавіты.

1 апавядальнік. Не было на ўсёй зямлі беларускай падобнага яму.

2 апавядальнік. І сябры ў яго былі адпаведныя. Андрэй Гарбаты з Брачыславічаў, Кірык Балабан з Гультаёў, Галляш Вясна са Свінчуковічаў.

3 апавядальнік. Толькі ўсёй і працы ў іх было, што цягацца па корчмах і шынкарках ды па навакольных замках, калі гаспадара няма дома, піць віно, як Дняпро п'е Друць, ды дзярбаніць на лютнях і кімвалах багамерзкія песні.

4 апавядальнік. Неяк жылі. Ставілі і бераглі дзяды і прадзедаў мёд і віно – і выпіць яго за адно жыццё было цяжкавата нават Выліваху.

5 апавядальнік. У лясках была жывая закуска, касулі ды тўры. На балотах свіязі, кражыны чагронкі, гразавікі, шылахвосці.

6 апавядальнік. У рэках судакі, самы, падусты, ляшчы ды бялёзны, гусцёркі, свінні вадзяныя, сцярлядкі ды шчупакі.

1 апавядальнік. І з іншым неяк абыходзіліся. У той час Магілёў з Рагачовам нават у Маскву пастаўлялі гатовае адзенне.

2 апавядальнік. Краўцоў было – грэблю м'ясці. Так што порты, чўгі ды плашчы абыходзіліся танна.

3 апавядальнік. Збяруцца, паедуць у лугі, дзіка заб'юць ды на лаўцах пякуць дзічыну, ды песні гарлаюць – от і ўсё іхняе набажэнства Пану Богу за тое, што даў ім жыццё.

4 апавядальнік. Нораў у гэтай грамады быў Дняпровы – на вярсту пяцьсот сажаняў звіву, – так што ніколі не ведаеш, чаго ад іх чакаць.

Выліваха і апавядальнікі-гандляры паступова пакідаюць плошчу.

Эпізод другі

Выліваха, апавядальнікі-гандляры, Бона Сфорца

Дзеянне працягваецца на плошчы. Паважна з'яўляецца каралева Бона Сфорца.

5 апавядальнік. У той час аб'язджала свае землі літасцівая каралева Бона з роду Сфорца, жонка яго каралеўскае мосці Цыкмуна.

Набліжаецца Бона.

6 апавядальнік. Завітала яна і ў свой рагачоўскі замак, якому столькі прывілеяў давала і фундатарам касцёла ў якім была. І ўладары месца кінуліся да яе як да апошняй надзеі.

1 апавядальнік. Маці літасцівая, ратуй! У Богу пачынаем сумнявацца.

2 апавядальнік. Унь, што робіць Гервасій Выліваха, толькі ўсёй і працы ў яго, што цягацца па корчмах і шынкарках ды па навакольных замках і нічога яму з той прычыны няма, акрамя радасці.

3 апавядальнік. Каралева была літасцівая, але і строгая, і вялікі Жыгімонт нездарма казаў, што пакуль яна над дзяржавай – аб маральнасці можна не непакоіцца.

4 апавядальнік. Выклікала яна да сябе Выліваху, і шмат плакалі ўсе ягоныя сябры, што не вернецца ўжо да іх такі слаўны сябра, з якім так прыемна было заўсёды бавіць час.

Апавядальнікі пачалі клікаць Выліваху. З'яўляецца Выліваха.

Выліваха. Сонца табе заўсёды на шляхах, пані матка.

Бона. Сонца спальвае.

Выліваха. Ведаю.

Бона. То як ты насмеліўся, робак, самусціць спакой цэлай зямлі? І мне сонца жадаць.

2 апавядальнік. Яна была з Італіі, і Выліваха ведаў гэта.

Выліваха. Бо, думаю, мала табе яго ў нас.

Бона. Затое ў мяне іх тут два.

Выліваха. І абое далёка.

Бона. То што ж гэта ты робіш, Гервасій?

Выліваха. Нічога. Адночы я ўбачыў у палях Верасовую Жанчыну. Тую, што крыкамі палохаве людзей, і потым абавязкова нехта памрэ.

Бона. То ж бо ўсе кажуць, што ты вайдаешся з д'яблам.

Выліваха. Гэта нястрашна пасля некаторых момантаў жыцця... Дык вось, у яе былі распатланыя валасы, і крычала яна так, што ў людзей дрыжалі сэрцы.
(*Усміхаецца*)

Бона. А ты?

Выліваха паважліва схіляе галаву.

Выліваха. А я... пашкадаваў яе, пані матка. Яна была, відаць, прыгожая жанчына. І вось праблукала ўвесь век па верасовых пустках, палохаючы ўсіх жудаснымі воклічамі. Так і не зведала, якія паплавы за Дняпром, якое цёплае сена, як п'яніць віно, як не зразумееш, шэпт гэта ці шолах вярбы пад ветрам. Так і не зведала, як цвіце ружовы глог ля маёй камяніцы... Мне стала шкада яе. Мне шкада ўсіх – такое ўжо ў мяне сэрца.

Бона апускае веі.

Бона. Глумач.

Выліваха. Добра. Толькі загадай выйсці... гэтым.

Бона. Чаму?

Выліваха. Яны не зразумеюць.

Каралева загадвае ўсім выйсці.

Бона. Чаму не зразумеюць?

Выліваха. Яны не ведаюць, што такое жыццё. Чорны таму, што ён манах. Чырвоны – бо ён варагуе з жыццём, выкручвае і выломвае тое, што Бог падарыў цэлым – на радасць чалавеку. І таму яны ворагі жыцця, ворагі Бога.

Бона. Але ты крыўдзіш людзей.

Выліваха. Я крыўджу мёртвых людзей. Жывога – не пакрыўдзіш.

Бона. А біскуп?

Выліваха. Ніхто яшчэ не піў, не еў, не спаў ў касцёле. А яны хочуць зрабіць касцёл з усяго свету. Як быццам Бог, пажадаўшы такога, не зрабіў бы гэтага сам... Даў жа нам для чагосьці лясы, і рэкі, і нават такую бескарысную рэч, як святло месяца. (*Усміхаецца*) Цікава, якія валасы ў літасцівага пана караля, калі ў іх заблытаецца месяц?

Бона. Не ведаю. (*Суха*) У мяне ёсць апачывальня.

Выліваха. Тады судзі мяне, каралева. Толькі памятай – гэта будзе суд хатняга лебедзя над дзікім.

Бона (*з цікаўнасцю падаецца да яго*). Чаму ты так робіш?

Выліваха. Жыццё кароткае, як захад. Вось сонца над вадою, а вось – у Дняпры.

Бона. Ты не верыш у рай?

Выліваха. Так не бывае, каб і тут і там было добра. А мне добра тут.

Бона. А мне – не.

Вей Вылівахі дрыжаць.

Выліваха. Гэта не твая віна, гаспадыня. Людзі не ўмеюць жыць і таму кажуць пра заўтра, якога не будзе. Сёння мы верым і мучым сваё беднае цела, а заўтра затое будзем жыць. Сёння мы адмаўляемся ад сэрца ў імя велічы, але заўтра нам дадуць узнагароду. Сёння вырываем з сэрца любых, бо нам трэба ўзвялічыць каралеўства, але заўтра мы будзем кахаць.

Бона. І ты... не думаеш, што аб той самай велічы, напэўна, думаў і Канстанцін Вялікі, а зараз яго Візантыя, нарабіўшы крываваых брыдкасцяў, ляжыць у тле і праху. І нічога не засталася. Ні велічы, ні нават каханна першага кесара. Бо яго не было. То каму ад гэтага лягчэй? Царква патрабуе для цябе вогнішча.

Выліваха паціскае плячыма.

Выліваха. Што ж. У апошнюю ноч у мяне будзе больш успамінаў, чым у Канстанціна Вялікага. І я не пакіну пасля сябе другой Візантыі, акрамя любові. А яна непадуладная туркам... А табе парада – жыві. Апачывальня – гэта як забойства.

Бона. Позна.

Выліваха. Позна бывае, як кажуць, толькі ў труне. Але я не веру. Я так люблю жыццё – бо проста жыву! – што не магу верыць нават гэтаму.

Бона. Раніцай я клікну варту. Чаго б ты хацеў у гэтую апошнюю ноч?

Выліваха. Усяго.

Бона (жорстка). Гэта немагчыма.

Выліваха. Тады – зрабіць табе апошнюю паслугу. Паказаць гэты свет... Толькі не трэба іншых.

1 апавядальнік. І, кажуць, яна згадзілася.

2 апавядальнік. А ён павёз яе адхонамі на бераг Дняпра да сваёй камяніцы.

На задніку – выява старой камяніцы на беразе ракі.

Гучыць лірычная музыка.

3 апавядальнік. Камяніца была старая, з абваленымі зубцамі і без брамы. Але затое вакол белымі ў цемры аблокамі цвіў глог, святлела бразгліна і ўгадваліся па водары шыпшына і бружмель.

4 апавядальнік. Месяц узышоў над ракою. І нарадзілася два светы. Адзін распасцёрся вакол, а другі перапоўніў Дняпро. Глыбока-глыбока, аж да апошняй зоркі.

5 апавядальнік. Бона паглядзела на Выліваху і ўпершыню ўбачыла месячнае святло ў яго валасах.

6 апавядальнік. Яна гаварыла з ім пра Бога і яго заветы, кажуць, аж шэсць тыдняў, да дня святога і апосталам роўнага князя Уладзіміра.

1 апавядальнік. Усе бачылі, як стараецца яна вярнуць гэтую аблудную душу на верны шлях, і нават кароль быў бы задаволены, убачыўшы яе намаганні ў доўгіх дыспутах.

2 апавядальнік. Яна ведала, што адзін схілены варты сотні верных, і таму была вынаходлівая і няўтомная, не шкадуючы для справы веры ні дня, ні ночы.

Бона знікае.

3 апавядальнік. А потым паехала, так і не пахіснуўшы Выліваху ў яго абрыдлівай і закаранелай ерасі і, галоўнае, не пакараўшы яго.

4 апавядальнік. Усе спадзяванні людзей пайшлі марна. Радцы дзерлі на сабе валасы. Ніхто ў свеце больш не мог вызваліць іх ад нечасцівага Гервасія. Ніхто, бо вышэй каралевы нікога не было.

Эпізод трэці

Выліваха, апавядальнікі-гандляры, Смерць

Выліваха адпачывае каля калодзежа.

5 апавядальнік. Яны, аднак, памыляліся. У той час, калі Гервасій з сябрамі паляваў на звера і птушку, граў з сябрамі ў шахматы, калі за вокнамі ліў восеньскі дождж – другая жанчына рыхтавалася прыйсці да Вылівахі, каб пазбавіць яго – асалод, а горад – пазбавіць ад яго.

Гучыць рывожная музыка. З калодзежа з'яўляецца Смерць.

6 апавядальнік. І вышэй за гэтую жанчыну не было нікога на зямлі. Нават Бона была ніжэй за яе.

1 апавядальнік: Яна прыйшла ў самы салодкі час, калі вакол камяніцы толькі-толькі збіраліся зацвісці расны ружовы глог, раскошны бружмель і жаданая, як жыццё, шыпшына.

2 апавядальнік. Прыцягнулася па звлістай сцежцы, цяжка перастаўляючы ногі, якія дрэнна згіналіся, закінуўшы на тулаве чорны плашч, нібы ёй было халодна, і ўсміхаючыся вечнай і нязменнай усмешкай, ад якой кідала ў жудасць. А за спінаю ў яе была каса, бліскучая, нібы ў апошні дзень сенакосы.

Смерць. Дзень добры, Выліваха.

Выліваха. Яшчэ зусім нядаўна і я думаў, што дзень гэты – добры.

*Смерць адламвае галінку барбарысу з бутонамі
і пачынае абмахвацца ёю ад пчол.*

Выліваха (*глядзіць на галінку барбарысу*). Нешта ты рана...

Смерць. Дарма. Не ты, а я вызначаю час. Хадзем. Тут занадта пахне жывым.

Выліваха. Чакай хвіліну. (*Устае*) Хадзем.

Смерць. Ты не хочаш ні аб чым папрасіць?

Выліваха. Ты ж не пусціш мяне зрабіць яшчэ адзін пасеў? (*Усміхаецца*)

Смерць. Не пушчу.

Выліваха. То пайшлі.

*Выліваха шукае чагосьці вачыма. Бачыць першую кветку шыпшыны,
адламвае яе і прышпіляе да грудзей.*

Выліваха. Бачыш, мы з табою як на вяселле пойдзем. З кветкамі.

Смерць. Нашто ты яе зламаў?

Выліваха. Гэта – мая зямля. І яна застанецца са мною, пакуль ты не адсячэш апраметнай маёй галавы.

З'яўляецца дзяўчына-сялянка.

Выліваха. Чакай... (*Падб'ягае да яе і абдымае*) Бывай, мая прыгожая.

Выліваха ідзе за Смерцю. Дзяўчына знікае.

Смерць. Я прыйду за ёю праз сорак год. (*Выліваха паціскае плячыма*) Больш за ўсё я не люблю прыходзіць па такіх, як ты, яны такія прагныя да жыцця, што я пачынаю думаць: ці не памылілася я са сваёй работай. І яны так любяць гэтую зямлю, што я ў сваіх пячорах пачынаю на хвіліну зайздросціць ім.

Выліваха. Роснымі лугамі,

Полечкам траўлівым –

Іду да Абрама

На моцнае піва.

Смерць. Ты спадзяешся ўбачыць прабацьку Абрама?

Выліваха. Не вельмі. Але ж павінны былі кудысьці падзецца ўладары, патрыярхі, біскупы? Яны ж столькі крычалі аб небе.

Смерць. А цяпер яны бяднейшыя за апошняга раба на зямлі. Бо ў царстве маім раб не адчувае нічога. А яны – адчуваюць. І пустэчу, і тое, што нічога няма.

Выліваха. Хай жыве справядлівасць. То ім, атрымоўваецца, усё ж дадзена неўміручасць душы?

Смерць. Ты хочаш такога бясмерця? Пасля ўлады над цэламі і жыццямі, над землямі і праўдай – не адчуваць нічога, акрамя свайго мозгу? Не валодаць цэлам, не мець магчымасць нічым распараджацца? Бачыць, як шчаслівыя засынаюць, як планеты паступова закоўваюцца ў лёд. Быць чымсьці накшталт паралітыка, які збярог яснасць розуму, але ведае, што гэта будзе цягнуцца вечно, і не мець надзеі на ўратавальніцу, на мяне. Хочаш такога бясмерця?

Выліваха. Нашто? Лепшую частку сябе я пакінуў на зямлі.

Смерць. Якую?

Выліваха. Тых, каго я любіў.

Смерць. Ну, а калі ты сустрэнеш кагосьці ў мяне пад зямлёй?

Выліваха. Яны любілі мяне... На зямлі.

Смерць. А калі не любілі? Калі ў зямным жыцці вам не выпала сустрэцца, але гэта і было сапраўднае? Або яшчэ так: сустрэліся, але яна легкаважна адрынула цябе, не ведаючы, што скоро, вельмі скоро прыходзіць вялікае Позна.

Выліваха. Гэтага не здарылася, а значыць, усё адно, што не было.

Смерць. Ты што – пёс? Ты што – жывёла, каб жыць толькі тым, што было? Ты адварочваешся ад чалавечай Мары?

Выліваха. Гэх, кума. Ты нават не ведаеш, як гэта смешна: чуць ад цябе словы пра Мару і Надзею. Кінь, кума. Смешна!

Смерць. Не думаю... Вось і ўсё, прыйшлі...

Выліваха. Божа зямлі маёй, нялітасцівы і жорсткі, калі ты ёсць. Нядбалы і сонны. Што б ні было, як бы ты ні здэкаваўся з яе – я ўсё ж веру табе. Таму што воляй тваёй я нарадзіўся тут, дыхаў яе паветрам, піў яе вадку, еў яе хлеб і цалаваў яе жанчын. Які б ты ні быў – я бласлаўляю гэты твой адзіна разумны ўчынак. Бласлаўляю ад першага цвіцення шыпшыны і да гэтага вась апошняга кроку, які зараз зраблю.

Смерць (рагоча). Віншую! З паспяховым вас прыбышчём, гаспадар Выліваха.

Выліваха. На зямлі я даў бы табе за гэта на чарку. Але тут у мяне нічога няма.

Смерць. Кветка...

Выліваха. Шыпшыну? Табе?

Смерць. Глядзі, Выліваха, пашкадуеш. Наўрад ці ты так трымаў бы сябе, каб ведаў, які падарунак я табе прызапасіла. Ну, ідзі. Тут я трохі затрымаюся, а цябе сустрэнуць памагатыя... Зараз прыйдзе ладдзя Роспачы.

Гасне свет. Чуецца плеск вады.

Эпізод чацвёрты

*Выліваха, апавядальнікі-духі, перавозчык, Бярозка
На задніку – падземная рака. З’яўляецца ладдзя Роспачы.
Рукі хапаюць Выліваху і шпурхаюць на дно ладдзі.*

Выліваха (*абурана*). Гэй, што я вам, бярэмя дроў?! Я, пакуль тое, жывы. Не маглі, пачакаць забыцца. Рагачоўцы ёсць?

Нехта. Не.

Выліваха. Адразу відаць. А хто ёсць?

Нехта. Дубровенцы.

Выліваха. Глядзець мне на вас брыдка, płyтагоны. Вы што, упершыню на вялікай вадзе? Супакойцеся, дарога далёкая, час для ўлюбёнага занятку ёсць.

Нехта нясмела смяецца.

Выліваха. Вось так лепей.

Перавозчык (*глуха*). Раб, пакінь смяшыць людзей, раб! Тут не зямля.

Выліваха. А што табе?

Перавозчык. Я Перавозчык ладдзі Роспачы.

Выліваха. То што?

Перавозчык. Я даў стырно гэтаму чалавеку, што зараз ляжыць на дне ладдзі... Цяпер мне зноў трэба сесці і кіраваць.

Выліваха. Ты не хочаш?

Перавозчык. Я стаміўся. Я страшна стаміўся... Я папрашу, каб цябе падвесілі над гэтай вадой і не далі забыцца.

Выліваха. Колькі разоў сабе казаў: не звязвайся з начальствам. Не паслухаўся – пэнкнуў.

Перавозчык. До... Пачынаецца мора. Плаціце кожны па манеце. Іначай вас скінуць у ваду, дзе вы будзеце захлынацца да сканчэння свету.

Выліваха. А ў мяне няма манеты. Бацькі былі вельмі бедныя.

Нехта. Што ж рабіць, хлопча? Во, халера на тое мора!

Выліваха. Хлопцы, а, шчыра кажучы, нашто манеты? Вы што, па сваёй ахвоце пльываеце?

Нехта. Куды там.

Выліваха. То на якога ляда яшчэ плаціць? У жыцці за ўсё плацілі, ды яшчэ тут...

Перавозчык. Раб!

Нехта. Скажы яму нешта, вясёлы рагачовец.

Выліваха. Ты, перавозчык нашых душ, у душу – лезь, кішэнь – не руш.

Перавозчык. Ну, глядзі. Зараз я вас дастаўлю...

Нехта. Не звязвайся з ім, рагачовец.

Выліваха. Перавозчык, ты што – Бог?

Перавозчык. Для вас – Бог.

Выліваха. Бач, дык ты нахштальт зямнога цівуна. Ану, прыганятыя, сушы вёслы. «Круці-круці калясо, наша жыццё харашо».

Чуецца рогат.

Перавозчы. Рагачовец, не трэба, мяне пагоняць з месца.

Выліваха. Так бы даўно. Усе вы так, цівуны, ледзь вам на хвост наступяць. Адразу аб чалавечых словах успамінаеце, халуі... Рушай, хлопцы. Дзе мы цяпер?

Перавозчык. Над намі Рагачоў.

Выліваха. Вышэй нос, хлопцы!

Дробненькі дожджык
Скача ля тына,
Дзе чырванее
Дзеўка-шыпшына.
Сонца-шыпшына,
Дай абдыму я,
Лапкі-пялёсткі
Табе пацалую.
Лапкі-пялёсткі
Табе пацалую.
Калі памру я,
Згіну са свету,
Дай на тым свеце,
Што і на гэтым.

Перавозчык. Няўжо гэта яшчэ жывуць і зямля, і песні? Няўжо?

Выліваха. А што, думаеш, памерла?

Перавозчык. Мне было б лягчэй, каб памерла.

Выліваха. Хто ты, каб зычыць гэткае страшнае?

Перавозчык апускае галаву.

Выліваха. Не алікую,
Не ладан Божы:
А каля тына
Дзікую рожу.
Край наш пакутны,
Край наш дзівосны,
Дожджык, азёры,
Гордыя сосны.

Выліваха бачыць дзяўчыну.

Вылівах. Фу ты, чорт, а мы тут лаемся, нібы ў Божай царкве.

Дзяўчына. Нічога, лайцеся, калі трэба. Вы такі жывы. Без вас было так самотна. Я чакала ладзі аж тры дні.

Выліваха. Нічога не зробіш. Смерць хадзіла за мной. Яна глядзела на зыркую кветку.

Дзяўчына. Няўжо так паспела расцвісці шыпшына?

Выліваха. Там заўжды цвіце шыпшына.

Дзяўчына. Мяне завуць Бярозкай... страшна тут...

Выліваха. Нічога страшнага. Мне так ужо было. Сасніў я сон. Нібыта забыў я сваё імя. І непамысна мне так. Не ўспомню імя – і ўсё. І думаю: вось чорт! Ва ўсіх ёсць імя, а ў мяне аднаго няма. Як жа так? А як спытаюць? Добра, як не спытаюць. А як спытаюць. А як, скажуць, хлопец, тваё імя?

Чуеца рогат.

Выліваха. Гэй, браткі, вам кажу. Ці ж Бог даў беларусу дзюбу, каб ён пішчаў?

Нехта. А для чаго?

Выліваха. Лушчыць гарэхі ды цалавацца... Ану, святыя, давай:

Дробненькі дожджык

Скача ля тына,

Дзе чырванее

Дзеўка-шыпшына.

Сонца-шыпшына,

Дай абдыму я,

Лапкі-пялёсткі

Табе пацалую.

Лапкі-пялёсткі

Табе пацалую.

Калі памру я,

Згіну са свету,

Дай на тым свеце,

Што і на гэтым.

Не алілюю,

Не ладан Божы:

А каля тына

Дзікую рожу.

Край наш пакутны,

Край наш дзівосны,

Дожджык, азёры,

Гордыя сосны.

Ладдзя з шоргатам узлязае на пясок.

Перавозчык. Прыбылі на месца...

Выліваха. Пір вам і з духам свіным.

Бярозка. Мне страшна.

Выліваха. Смялей... людцы... Мне весела было з вамі.

Бярозка. Я каля цябе, мне страшна будзе без цябе.

Выліваха. На вось, вазьмі кветку, каб не было так самотна, калі пойдзеш туды...

Выліваха. Добры вечар у хату...

Эпізод пяты
Выліваха, апавядальнікі-духі, Бярозка, Смерць
Царства Смерці.

Смерць. Ты што ж гэта, Гервасій? За ўсю маю дабрыню, за кветку, за апошні глыток паветра, які я дазволіла табе, ты ўзбунтаваў ладзю Роспачы.

Выліваха. Ты нахшталт нашага вялікага Канцлера...Здзірае апошнюю шкуру і яшчэ патрабуе, каб яму за гэта крычалі «дзякуй!». Начальства, відаць, паўсюль аднолькавае.

Смерць. А ты што, не чытаў Эклезіяста? Што было, тое будзе, і няма нічога новага пад сонцам.

Выліваха. Мяне ён неяк не цікавіў. У мяне не так многа было часу, каб выдаткаваць яго на розную лухту.

Смерць. А бунтаваць ладзю? А ганьбіць Перавозчыка і Канцлера? А разганяць маю варту? А паганіць браму Жаху?

Выліваха. Мы – людзі.

Смерць (*усміхаючыся*). Шмат ты цяпер паспееш са сваім людствам... Ну, як табе твая суседка? Бачыш, я назнарок не хацела табе перашкаджаць. Сама дабіралася да месца.

Выліваха. Дагэтуль я думаў, што здэкавацца можа толькі жыццё. І гэта было адзіным апраўданнем таго, што ты існуеш, Смерць.

Смерць. Бачыш, магу і я.

Выліваха. Бачу. І таму ўспамінаю жыццё з яшчэ мацнейшай пяшчотай... Досыць. Кажы, куды ісці?

Смерць (*паказвае вачыма на дзверы*). Арахна... Яна вып'е з цябе жыццё і памяць. Не палохайся, гэта хутка.

Выліваха. Калі гэта я чагосьці палохаўся?.. Толькі... я б на тваім месцы абнавіў сваю гаспадарку. Павука пакінуў бы для ўладароў, якія смокчуць кроў з народа і выступаюць за старыну. А для бедных людзей зрабіў бы молат і падвёў бы да яго латком ваду, як на млыне. Ім столькі разоў у жыцці даводзілася падстаўляць сваю галаву пад абух... Ну, бывай.

Смерць. Чакай, ты і цяпер хацеў бы жыць? Ведаючы, што цябе чакае? Атрымаўшы маленечкую адтэрміноўку?

Выліваха ўсміхаецца.

Смерць. Добра! Які ты дзіўны! Ты ігрок, але табе патрэбныя рабыні. То, можа, ты згуляеш у шахматы з найвялікшай уладаркай сусвету, ігрок? Стаўка – жыццё.

Выліваха (*паціскае плячыма*). Давай.

З'яўляюцца шахматныя фігуры, выконваюць харэаграфічную замалёўку.
Пачынаецца гульня.

Смерць. Хочаш, я дам табе візіра наперад?

Выліваха. Каб потым казалі, што я скарыстаўся са слабасці?

Гервасій бярэ за белы шалом латніка і адкрывае дарогу свайму візіру.

Смерць. Ты папаўся...

Выліваха. Чаму? Я ведаю: ты ніколі не прайграеш.

Смерць. То нашто ты сеў, дурань рагачовец, слабенькі чалавечак?

Выліваха. Якая ты, часам вартая жалю. Нічога не разумееш. Я – чалавек...

Я – ігрок. Няўжо ты думаеш, я, нават бяззбройны, нават калі на мяне напалі б упяцёх, на хвіліну задумаўся б: ужыць мне зубы ці не?

Смерць. Глядзііііі... *(Гульня працягваецца далей)*

Выліваха. Я магу ганарыцца, не кожны грае са Смерцю.

Смерць. Ты нядрэнна б'ешся. Глядзі, амаль гадзіна. На іншых дастаткова і дзесяцёх хвілін.

Выліваха. Нічога дзіўнага. Гэта самая хвалюючая партыя ў маім жыцці...

Смерць. Мат! Усё скончана, бунтар! Вось, ён многа браў на сябе. Хацеў гуляць са мною. Глядзіце на яго прыніжэнне.

Бярозка. Прайграць не прыніжэнне. Прыніжэнне – кпіць з таго, хто можна прайграў. *(Глядзіць ў вачніцы Смерці)*

Смерць. Многа ты разумееш, шэранькая курачка, многа ты разумееш, слабенькае пыля. Што, Выліваха, можа, згуляем на кветку?

Выліваха. Я магу гуляць сабою. Але я не гуляю роднай зямлёй.

Смерць. Што ж, тады ідзі да Арахны, дзяўчо.

Бярозка. Але я не хачу туды...

Выліваха. Як я цябе ненавіджу, зусім як нашых радцаў і князёў.

Смерць. А між тым я добрая, хочаце, ідзіце ўдвох.

Выліваха. Хадзем. Хай яна глядзіць.

Смерць. Я таксама была маладою, і я помню свайго першага. Яго звалі Апель. А цяпер мне ўсё гэта ўжо непатрэбна. Я ведаю цану ўсім вам. Мужчыны подлы народ, але няма нікога падлейшага за жанчын... Што, Выліваха, не гуляла табою адзіная, каго ты сапраўды кахаў... больш за жыццё?

Выліваха. Ну...

Смерць. Набівала сабе цану, мучыла тым больш, чым больш ты кахаў. І чым больш ты кахаў – тым менш паважала. Патрэбнае ёй было тваё бязмернае каханне? Пуга ёй была патрэбная. Пуга і кулак. Пагарда і рабства. Хоць у апошняй прадажнай дрэні, хоць у баязліўца і здрадніка – абы лізаць ногі. І ты яшчэ не хочаш забыцца? Ды дай вашаму подламу чалавечаму племю вось тут, зараз, уратавацца па адным, кінуўшы ўсіх астатніх Арахне, – хто не скарыстаецца з гэтага? Вось ты, курчанытка, ану... згуляй са мною на сваё вартае жалю жыццё.

Бярозка. Я... не ўмею...

Смерць. А каб умела – кінула б усіх і не пачухалася. А ты, Выліваха, годны кавалер, ану, згуляй на яе жыццё.

Выліваха. Чужым – не гуляю. Ніколі не гуляў на чужое майно.

Смерць. Ну і яшчэ на гэтых усіх. Ну! На дваццаць год гэтай дзяўчыны. На дваццаць год Перавозчыка, на дваццаць – усіх астатніх. Вартая жалю чалавечая сліз!

Нехта. Ці доўга яна тут будзе здэкавацца з нас?

Выліваха. А прайгрыш?

Нехта. А гонар.

Выліваха. Згода!

Смерць. Ты прайграеш. Ты ніколі-ніколі іх не сустрэнеш. Ніхто ніколі не даведаецца. Ты разумеш, на што ты падымаеш руку? На маю веліч! Я табе не дам забыцца.

Вусны Вылівахі нахабна і дзёрзка ўсміхнуліся.

Выліваха. Я сказаў згода!

Смерць. Тады – прападай.

Пачанаецца гульня.

Смерць. Ты ваюеш не па правілах, Выліваха. Ты аддаў мне гэтага латніка і, значыцца, павінен быў замацавацца вось тут, а замест гэтага...

Выліваха. Каму павінен?

Смерць. Беспамылковасці.

Выліваха. Я павінен вось ім, гэтым людзям. І нікому больш.

Гульня працягваецца.

Выліваха. Мат!

Смерць сядзіць моўчкі, потым узнімае вачніцы.

Смерць (здзіўлена). Нечакана. Перамог... Што ж, мяне суцяшае тое, што гэта апошняя твая перамога. Што ты – першы, але ты і апошні.

Выліваха. І тое праўда. Хаця?.. Хто ведае... Цяперака пайшлі такія дзеці. І потым – чаго мне шкадаваць, калі я змог немагчымае, калі я знікну – пераможцаю?

Смерць. Развітайся з імі...

Выліваха. Нічога, хлопцы.

Бярозка. А я?

Выліваха. Шумі даўжэй. Пастарайся там наконт дзяцей і за мяне... Жыві шчасліва.

Бярозка. Пані! Пані! Хай ён пачакае, я не хачу!

Смерць. Чаго ты не хочаш?

Бярозка. Я не хачу... на зямлю.

Смерць. То ідзі з ім.

Бярозка. Дзякуй... Дзякуй вам, пані Смерць.

Выліваха. Ідзі, дзеўка.

Выліваха ледзь паспявае адштурхнуць дзяўчыну ад павуціння.

Выліваха. Дужа ты ведаеш жыццё, дурніца... Назад!

Бярозка. Я і не ведала яго... Да самай ладдзі....

Выліваха. Дурная, дурная....Ты й не ведаеш, хто я. Брахун, п'янюга, бязбожнік, злачынец, абжора, пудзіла ўсіх добрых людзей.

Бярозка. Усё адно. Толькі... перад тым як пойдзем... пацалуй, калі ласка, мяне.

Выліваха. Ты, гэта ўжо занадта. Або забівай адразу і разам са мной, або адпусці.

Смерць. Не магу, хіба што... падзяліць між імі жыццё гэтай квактушкі. Замест дваццацёх для яе – кожнаму будзе па дзесяць год... Ты згодная памерці ў дваццаць сем год?

Бярозка. Я згодная была і ў сямнаццаць.

Смерць. А ты, Выліваха?

Выліваха. Я хачу, каб яна жыла, колькі ёй належыць.

Бярозка. Тады я пайду зараз. Ці не ўсё мне адно. Калі ты не са мной...

Выліваха. Добра. Паспрабуем нанова. Хаця ў нас і мала дзён, але, я думаю, помнячы гэта, мы будзем несці адзін аднаго асцярожна...

Выліваха (*пытае ў людзей*). Ну, што вы там шэпчацеся, як ракі?

Нехта. Слухай мяне... Мне цяжка пазбавіцца нават аднаго зноў прыдбанага дня. Тым больш цяпер, калі я ведаю, што такое смерць, і я не хачу яе, як... смерці. І ўсё ж, вазьміце два мае гады. Будзе несправядліва, калі я перажыву вас... на цэлыя дзесяць год, рагачовец.

Выліваха задумваецца.

Выліваха. Мы бяром іх.

Людзі. І мае два гады... І мае... І мае... (*Загулі галасы*)

Смерць. Што вы робіце?! Вы, якія больш за ўсё баіцеся мяне, вы далі ім яшчэ па сорок год кожнаму. І гэты ерэтык і блюзнер пражыве на зямлі дзевяноста тры гады, а яна – семдзсят сем!.. Пабойцеся Арахны, людзі!!!

Чалавечак, што хаваўся дагэтуль за спінамі другіх, рассоўвае натоўп і, не звяртаючы ўвагі на Смерць, падыходзіць да Гервасія.

Чалавечак. Прабач, я не магу аддаць табе два свае гады.

Смерць. Урэшце, я яшчэ не зусім губляю на вас надзеі, людзі.

Чалавечак. Разумееш, мой горад паабяцалі выразаць стральцы. Да апошняга чалавека. Мы не маглі б пратрымацца больш чым да вечара, але я быў забіты раніцай, якраз на пачатку штурму. У мяне толькі адзін дзень жыцця. Магчыма, не варта было б і вяртацца, тым больш што ўсе мае загінулі, а вечарам ніхто ўжо не скажа мне па-свойму: «Здароў, Гальяш-медавар!» Але ж адзін гэты дзень я магу трымаць меч, шыбень ці нож. І мяне будзе мучыць думка, што я

нібыта кінуў тых, і горад, і сваю зямлю, і мядоўню ля Перавесішча. Разумееш, ён быў прыгожы, горад, пакуль яны не прыйшлі. І нават пчала, у якой няма свайго слова, не шкадуе джала і жыцця, баронячы свепет. Мне сорамна, але... не пагрэбуй... вазьмі і дзве мае хвіліны, брат.

Выліваха маўчыць.

Выліваха. Дзякуй за самы дарагі дар!

Смерць. Кінь, што ты зробіш за іх?

Выліваха. Вып'ю з ёю апошні кубак... Каб ты знікла і каб такія, як ён, не звяліся на нашай зямлі... Хадзем, людзі.

Смерць. Да скорай сустрэчы, Выліваха....

Выліваха. Да скорай сустрэчы. *(Усміхаецца)*

Апавядальнік. А глог цвіў над зямлёю, і гэта было сапраўды як Эдэм, у якім гучаў ціхі і пяшчотны смех, ці то зайцаў, ці, можа, самога жыцця...

Спіс выкарыстаннай літаратуры

1. Караткевіч, У. С. Сівая легенда. Ладдя Роспычы. Цыганскі кароль / У. С. Караткевіч. – Мінск : Папуры, 2018. – 240 с.

«АДЗІНОКІ ВАСЬМІКЛАСНІК ХОЧА ПАЗНАЁМІЦЦА»

Папова Дзіяна Мікалаеўна,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
ДУА «Каменская сярэдняя школа Кармянскага раёна»

Вы памятаеце сваё першае каханне? Колькі вам тады было год? Магу паспрачацца, што гэта было яшчэ ў дзяцінстве. Абсалютна кожнае дзіця ў падлеткавым узросце праходзіць свой перыяд закаханасцяў. Аб'ектам кахання могуць быць аднагодкі, куміры (спевакі, акцёры, лідары, вядучыя і гэтак далей). Але часам падлетак можа закахацца ў настаўніка.

Менавіта гэтай тэме і прысвечана п'еса па матывах аднайменнай аповесці Алеся Бадака «Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца». У творы ўздымаецца праблема няпростых адносін паміж старшакласнікамі і маладой настаўніцай, якія, у выніку, прывялі да трагедыі.

П'еса будзе карысная і цікавая для дзяцей падлеткавага ўзросту.

Дзеючыя асобы:

Сяргей Васілевіч – 13 гадоў, вучань 8 класа
Сяргей Васілевіч – ужо дарослы мужчына, знакаміты паэт
Андрэй Несцяровіч – былы аднакласнік Сяргея
Таццяна Антонаўна Высоцкая – маладая настаўніца біялогіі
Вольга Міхайлаўна Максімчык – дырэктар школы
Ларыса – аднакласніца Сяргея, вучня
Валік – сябар Сяргея, вучня
Віцька – сябар Сяргея, вучня

Дзея 1 Карціна 1

Нашы дні. Вечар. Пакой у сучаснай гарадской кватэры. За пісьмовым сталом, які стаіць ля акна, сядзіць мужчына гадоў 40. Гэта дарослы Сяргей Васілевіч, знакаміты сучасны паэт, ён схіліўся над аркушам паперы, трымае ў пальцах простую аўтаручку, пільна гледзіць на яе.

Сяргей Васілевіч. Зло – грэх, які мы змольваем гадамі...
Яно ж жыве, збіваючы душу,
Пакуль яе абраджваем падманам,
Каб зменшыць нашу ўласную віну...

Мабыць, нешта аптымістычнае мне сёння не наканавана стварыць... Эх, была б у мяне такая аўтаручка, якая б пісала па жаданні, а не па настроі... На жаль, такой у маёй калекцыі няма. Я даўно зразумеў, што кожнаму твору патрэбна свая, асобная, скажам так, прылада працы. Часам даводзіцца перабраць добры тузін аўтаручак, каб нарэшце знайсці патрэбную, якую пры пісьме зусім не адчуваеш, быццам яна – частка тваёй рукі. Вось і ты (*звяртаецца да аўтаручкі*) працяг мяне самога... Частка мяне самога...

Раздаецца званок у дзверы. На парозе стаіць былы аднакласнік, Несцяровіч Андрэй, высокі мужчына ў шэрым касцюме і сумкай цераз плячо.

Андрэй Несцяровіч. Прывітанне мастакам слова!

Сяргей Васілевіч. Несцяровіч! Андрэй! (*Радасна*) Як я рады, што ты знайшоў час завітаць! Ды ты не стой на парозе, праходзь, праходзь, паважаны! Кавы?

Андрэй Несцяровіч. А вось не адмоўлюся!

Сяргей Васілевіч (*падаючы кубак з кавай*). Ты прыйшоў, каб наведаць старога прыяцеля ці хацеў абмеркаваць дэталі маёй лекцыі ў нашай былой школе?

Андрэй Несцяровіч. Адно аднаму не перашкода. Але ж я хацеў удакладніць у якім накірунку павінна быць тваё выступленне.

Сяргей Васілевіч. Ну тады я ўважліва слухаю.

Андрэй Несцяровіч. Справа ў тым, што адзін васьмікласнік хацеў настаўніцу з дапамогай Інтэрнэта шантажыраваць.

Сяргей Васілевіч. Ого, *(смяецца)* шантаж з выкарыстаннем найноўшых тэхналогій! Відаць, здольны хлопчык. Можа, ён, калі вырасце, стане знакамітым праграмістам?!

Андрэй Несцяровіч. Усё не так проста. Настаўніца напісала заяву на звальненне.

Сяргей Васілевіч. Нават так? Дзеці сёння жорсткія. Асабліва падлеткі. Але ад мяне ты чаго чакаеш? Я ж не псіхолаг.

Андрэй Несцяровіч. Але ты сам некалі сутыкнуўся з падобнай сітуацыяй, ён закахаўся ў настаўніцу, як і ты некалі... Будзе добра, калі вучні пагавораць з тым, хто перажываў тыя ж пачуцці, што і яны, але з пазіцыі дарослага чалавека.

Сяргей Васілевіч моўчкі ківае.

Сяргей Васілевіч *(праз хвіліну)*. А ты... ты бачыў ЯЕ?

Андрэй Несцяровіч. Перасякаліся некалькі разоў...

Сяргей Васілевіч. Як яна?

Андрэй Несцяровіч. Няблага... Але думаю, з таго часу мала што змянілася ў яе адносінах да цябе...

Сяргей Васілевіч. Відаць, яна на мяне тады моцна пакрыўдзілася і не можа дараваць па сённяшні дзень маіх выхадак на ўроках...

Андрэй Несцяровіч. Відаць так... Ну што, я магу разлічваць на цябе?

Сяргей Васілевіч *(намагаючыся ўсміхнуцца)*. Буду без спазненняў.

Сяргей Васілевіч *(праводзіць сябра і падыходзіць да акна, сціскаючы ў руках тую ж аўтаручку)*.

І прыйдзе час, і здзейсніцца спатканне
Сучаснасці з мінулым ціхім днём...
Як мне забыцца на твой вобраз?... Таня...
Ён праз гады пячэ ў грудзях агнём...

Дзея 2

Карціна 1

Класны пакой перыяду 1980-х гадоў. Васьмікласнікі гучна абмяркоўваюць навіну дня – у школу прыйшла новая настаўніца біялогіі.

Ларыса. Чулі? У нас новая біялагіца, маладая,

Валік. Хоць бы яна была, як Алачка!

Віцька. Угу... Алачка мне дваякі не ставіла і на кантрольных спісваць давала. Я ж быў у яе любімчык!

Ларыса. Вось таму і біялогію не ведаеш! Для цябе што жаба, што яшчарка – адное рабое!

Віцька. Адну жабу я заўжды пазнаю! *(Тычыць пальцам на Ларысу)*

Ларыса паказвае яму язык.

У гэты момант звiнiць званок на ўрок, адчыняюцца дзеры ў клас, уваходзiць дырэктар Вольга Мiхайлаўна, за ёй iдзе маладая дзяўчына, гадоў 22.

Вольга Мiхайлаўна. Добры дзень!

Клас дружна ўстае, за выключэннем Сяргея Васiлевiча, які падняўся не адразу i вельмi неахвотна.

Вольга Мiхайлаўна. З гэтага года ў вас будзе новая настаўнiца бiялогіi. (Указвае на дзяўчыну) Завуць яе Таццяна Антонаўна.

Голас з задняй парты. Ого!

Па класе прабегла хваля шэпту.

Вольга Мiхайлаўна. Спадзяюся, чырванець мне за вас не давядзецца.

Дырэктар выходзiць з класа.

Таццяна Антонаўна (*цiха, але ўпэўнена*). Добры дзень. Як сказала дырэктар, мяне завуць Таццяна Антонаўна.

Голас з задняй парты. Ха-х, Танечка, значыць.

Таццяна Антонаўна (*сур'ёзна*). Значыць, Таццяна Антонаўна.

*Накiроўваецца да стала, бярэ ў рукi класны журнал.
Сяргей не можа адвесцi вачэй ад настаўнiцы.*

Таццяна Антонаўна. Ну што, будзем знаёмицца. Антановiч Света. (*Падымае вочы на клас*) Прыемна пазнаёмицца, Света! Атрашкевiч Ларыса. (*Шукае вачыма дзяўчынку*) Рада знаёмству, Ларыса! Сяргей Васiлевiч. Здаецца, мы ўжо сёння бачылiся. (*Усмiхнуўшыся*) Спадзяюся, у наступны раз ты будзеш больш уважлiвы на калiдоры i не зачэпiш нi мяне, нi кагосьцi iншага.

Ларыса: Нашага паэта ўжо пачалi пазнаваць. Вось табе i знакамитасць прыйшла.

Усе смяюцца, акрамя Сяргея.

Таццяна Антонаўна. Пiсаць вершы – гэта цудоўна, але ў нас урок бiялогіi. У сшытках запiсваем тэму: “Кроў i яе функцыi”. Васiлевiч, а ты чаму не прыступiў да працы?

Сяргей Васiлевiч (*цiха*). Умяне няма ручкi. Спiсалася.

Таццяна Антонаўна. На, пiшы маёй. (*З iронiяй*) Што гэта за паэт, у якога няма чым пiсаць?!

Сяргей Васiлевiч (*незадаволена буркнуў*). Я разлiчваю на сваю памяць.

Таццяна Антонаўна. Ну i дарэмна разлiчваеш. Iнакш па бiялогіi ў цябе былі б лепшыя адзнакi.

Валік. Відаць, вам з ім трэба вечарам праводзіць дадатковыя заняткі.
(Хіхікнуў)

Сяргей, збянтэжаны, апускае галаву.

Таццяна Антонаўна (сурова). Я сама ведаю, што мне трэба, а што не. Усё, цішыня, запісваем дамашняе заданне!

Звініць званок на перапынак. Усе выходзяць на калідор. Сяргей падыходзіць да настаўніцы і працягвае аўтаручку.

Сяргей Васілевіч (дрыжачым голасам). Дзякуй. Вазьміце ручку.

Таццяна Антонаўна. Можаш пакінуць яе сабе. У цябе яшчэ чатыры ўрокі.

Сяргей Васілевіч. Дзякуй яшчэ раз. Я хацеў сказаць...

Таццяна Антонаўна. Калі ў цябе пытанне наконт урока, я цябе слухаю, а калі не – то лепш час ад часу прамаўчаць...

Сяргей Васілевіч. Моцна трэба было...

Сяргей выходзіць з кабінета і прыціскае аўтаручку настаўніцы да сэрца.

Карціна 2

Спальны пакой Ларысы. Дзяўчынка разам з Валікам спісваюць задачы, Сяргей гартае тэлефонны даведнік, шукаючы побач з хатнімі нумарамі і адрасамі знаёмыя прозвішчы.

Сяргей Васілевіч. Александровіч, Антановіч, Атрашкевіч... Байкоў, Барадзіна, Барэйша... Гурыновіч, Гурыновіч, Гурэвіч... Варатынец, Васілеўская... Высоцкі, Высоцкі, Высоцкі... *(Раззлавана кідае даведнік перад сабой)* Якое прозвішча з гэтых Высоцкіх належыць Танечцы?

Ларыса. Першае. А ты што, хочаш пазваніць ёй?

Сяргей Васілевіч. Пазваніць? І што я ёй скажу? Нічога не скажу – проста паслухаю яе голас.

Ларыса. Ты закаханы вар'ят! Гэта ж трэба было так уцюрыцца з першага погляду! Жаніх знайшоўся.

Сяргей Васілевіч. Разумееш ты... *(Набіраючы нумар)* Спісвай лепш!

Ларыса і Валік перастаюць спісваць, затаіўшы дыханне сочаць за дзеяннямі Сяргея.

Сяргей Васілевіч. Алё! *(Панізіўшы голас)* Гэта Таня?

Пасля кароткай паўзы.

Таня, я хачу з табой пазнаёміцца! Таму што я больш не магу без цябе, не магу кожны дзень бачыць цябе на вуліцы, не знаходзячы прычыны, каб

падысці і загаварыць з табой! Мне адзінока без цябе! (*Замаўкае, слухаючы адказ*)

Можаш гаварыць мне што хочаш, толькі не кладзі трубку. Я і так не рашаўся пазваніць табе цэлы месяц. (*Маўчыць, пасля гаворыць з насмешкай*) Замужам? Ха-ха! Мяне гэта не хвалюе! Тады... (*крычыць*), тады я ўкраду цябе! (*Маўчыць*) Паклала трубку...

Валік. Ты што, праўда з Танечкай гаварыў? Афігець. Прыкінь, што было б, калі б яна пазнала твой голас.

Сяргей пабеданосна усміхнуўся.

Карціна 3

*Класны пакой. Урок біялогіі. У клас уваходзіць Таццяна Антонаўна.
Сяргей нахабна разглядае маладую настаўніцу.*

Таццяна Антонаўна. Добры дзень. Сёння я вас запрашаю ў кіно!

Клас заварушыўся.

Таццяна Антонаўна. Дакладней, я прынесла кіно да вас. Мы будзем глядзець фільм “Будова сэрца”. Калі ласка, завесце вокны чорнымі шторами.

Дзяўчаты радасна запляскалі ў далоні.

Голас з задняй парты. Ооо! Темнота – друг молодёжи!

Таццяна Антонаўна. І гэтая “молодёжь” будзе першая адказваць на пытанні пасля прагляду фільма.

Пачынаецца прагляд фільма. Сяргей, цяжка дыхаючы, у паўзмроку разглядае тонкі зграбны сілуэт настаўніцы. Не ведаючы, як прыцягнуць увагу дзяўчыны, Сяргей піша на далоні яе нумар тэлефона і падстаўляе руку пад святло дыяпраектара.

Сяргей Васілевіч (ціха). Хай ведае, што гэта я ёй тэлефанаваў...

Настаўніца не звяртае ўвагі на хлопчыка.

Таццяна Антонаўна (*калі фільм скончыўся*). Спадзяюся, што фільм вам спадабаўся. Пранцук, расхіні, калі ласка, шторы. (*Праходзячы міма Сяргея*) А табе, Васілевіч, раю памыць рукі, усё-ткі ты вучышся ў восьмым класе, трэба ўжо ўмець сачыць за сабой.

Незадаволены Сяргей выходзіць з класа.

Карціна 4

Вечар 1985 года. Сквер недалёка ад школы. Віцька і Сяргей разглядаюць зроблены Валікам самапал. Але баёк, зроблены з тонкага цвічка, пры ўдары ніяк не хоча запальваць серку. Раптам у цішы раздаецца стук абцасікаў.

Віцька. Шухер! Ідзе хтосьці!

Сяргей Васілевіч (*дрыжачым голасам*). Танечка... (*Больш упэўнена*) Можа, прагуляемся з ёю?

Валік. Ага, правядзём да кустоў. (*Іржэ*)

Сяргей Васілевіч (*незадаволена шыкае*). Цішэй ты! Давайце лепш абгонім яе, бо Валік можа намалоць ёй абы-чаго.

Валік. Сапраўдны джэнтэльмен!

Віцька. Бяры вышэй! Д'Артаньян!

Смяюцца, усе трое нацягваюць курткі на галовы і з воем, падобным на вой ваўкоў, абганяюць настаўніцу, якая спужана прыціснулася на дрэва.

Разам: У-у-у!

Валік. Мы як сапраўдныя мушкецёры! (*Уздымае самапал над галавой*)

Сяргей Васілевіч. Сумняваюся, што мушкецёры пужаюць дзяўчат. Ну вас! (*Махае рукой і збіраецца ісці*)

Нечакана для ўсіх прагучаў аглушальны стрэл самапала. Тацыяна Антонаўна пранізліва закрычала, і наступіла цішыня.

Сяргей Васілевіч. Балда! Трэба дапамагчы! (*Кідаецца да настаўніцы*)

Віцька (*трымаючы Сяргея за рукаў*). Усё з ёй добра! Вунь толькі прысела ад страху, шавеліцца, значыць добра ўсё. А пазнае нас – мала не пакажацца! Пайшлі наперад, у бок прыпынку, перачакаем у кустах, калі Танечку падбярэ прыгарадны аўтобус і разыдземся.

Сяргей толькі прыкусіў губу і моўчкі пайшоў з хлопцамі.

Дзея 3

Карціна 1

Нашы дні. Кабінет дырэктара. Вольга Міхайлаўна займае тую ж пасаду, што і раней. Насупраць яе сядзіць дарослы Сяргей Васілевіч.

Вольга Міхайлаўна. Цябе не пазнаць.

Сяргей Васілевіч. А ў вас тут нічога не змянілася.

Вольга Міхайлаўна. Дзякуй, але, на жаль, гэта гаворыць толькі пра тое, што перамены – вельмі балючая справа ў маім узросце. Ну, а як ты жывеш? Пішаш?

Сяргей Васілевіч. Пішу. Вось збіраюся напісаць невялікую аўтабіяграфічную аповесць пра школу.

Вольга Міхайлаўна. О, мы тут усе з задавальненнем яе пачытаем.

Сяргей Васілевіч. Ведаеце, пакуль што я збіраюся пісаць гэтую аповесць толькі для аднаго чытача – для самога сябе. А для аднаго пісаць у шмат разоў цяжэй, чым для тысячы, таму я яшчэ не ўпэўнены, што ў мяне нешта атрымаецца.

Вольга Міхайлаўна. Чаму толькі для самога сябе?

Сяргей Васілевіч. Мой бацька пабудаваў для іншых шмат дамоў, але больш за ўсё любові і натхнення ўклаў у сваю хату, пабудаваную для сябе самога. Хату, у якую заўсёды хочацца вярнуцца, як толькі выходзіш на вуліцу і зачыняеш за сабой весніцы. Я таксама хачу напісаць аповесць, якую б мне хацелася ўвесь час трымаць на сваім рабочым стале. Мне шмат хто казаў, што па некалькі разоў перачытваў мае кнігі. Але сам я ніколі да канца не дачытаў ніводнай з іх – я іх памятаю толькі па рукапісах. Гэта як у той прымаўцы пра шаўца, які ходзіць босы.

Вольга Міхайлаўна. А калі аповесць атрымаецца: табе не будзе шкада, што яе не прачытаюць іншыя? У хату, якую пабудаваў твой бацька, таксама заходзяць чужыя людзі.

Сяргей Васілевіч. Але каб зайсці ў кнігу, яе спачатку трэба набыць, зрабіць так, каб яна стала тваёй уласнасцю. Я ведаю, што калі б мой бацька прадаў сваю хату, ён ужо ніколі б не зайшоў у яе, таму што яна для яго стала б чужой. Як жанчына, з якой расстаешся, і яна дастаецца іншаму. Хто ведае, калі-небудзь, можа, і я прадам каму гэтую сваю аповесць, каб напісаць лепшую. І ў яе з'явіцца іншы гаспадар, які будзе лічыць яе сваёй.

Вольга Міхайлаўна (*крыху памаўчаўшы*). Я на днях бачыла Ларысу.

Сяргей Васілевіч. Я чуў, у яе нейкія праблемы былі на працы.

Вольга Міхайлаўна. Ну якія праблемы ў бізнесменкі – грошы. Многія нашы вучні займаюцца бізнесам. Вось бачыш, як атрымліваецца: мы іх гэтаму на ўроках не вучылі, універсітэтаў яны ніякіх не заканчвалі, нярэдка таму, што не змаглі паступіць. Але яны сёння зарабляюць у некалькі разоў больш, чым іх настаўнікі... А яна пра цябе часта ўспамінае.

Сяргей Васілевіч. Я пра яе таксама. Яна была мне сапраўдным сябрам.

Вольга Міхайлаўна (*усміхнулася*). А ты быў для яе больш, чым проста сябар.

Сяргей Васілевіч. Яна мне ніколі нават не намякнула пра гэта.

Вольга Міхайлаўна. Можа, яна і хацела калі табе намякнуць, але ты быў ужо закаханы ў іншую. Я тады яшчэ падумала, што ў табе залішне шмат каханьня, якое ты можаш даць жанчыне. Нават больш, чым ёй звычайна трэба. І ў цябе яго заўсёды хоць крышку будзе заставацца для іншых. А ў школьным узросце людзі такога складу характару асабліва шчодрыя на каханне. Таму тады мяне больш хвалявала не тое, як ды адносіўся да аднакласніц, а тое, якімі вачыма ты глядзеў на сваю новую настаўніцу біялогіі.

Сяргей нярвова напавіўся ў крэсла.

Сяргей Васілевіч. Я кахаў яе вачыма, а не сэрцам, таму змог ацаніць яе знешнюю прыгажосць, але не здолеў убачыць тое, што творыцца ў яе ўсярэдзіне. Магчыма, яна па сённяшні дзень думае, што я злодзей.

Вольга Міхайлаўна. Тваё каханне да яе было вельмі агрэсіўным. Яна была зусім яшчэ маладая і не ведала, як гэтай агрэсіі супрацьстаяць. На жаль, гэтаму нельга навучыцца ва універсітэце, таму што на кожны канкрэтны выпадак мусіць быць свой падручнік. А пасля яна была ўжо ў тым становішчы, калі спакой для жанчыны не прывілея, а неабходнасць. Дарэчы, яна павяла сябе вельмі годна, калі пасля ўсяго, што з ёю здарылася, не ўчыніла ніякага скандалу, не паскардзілася ў райана, а проста перавялася ў іншую школу. Зрэшты, калі б яна была ўпэўнена, што гэта зрабілі менавіта вы, хто ведае, як яна сябе павяла б.

Сяргей Васілевіч. А што з ёй здарылася?

У пакоі навісла цішыня.

Вольга Міхайлаўна. Ты хіба не ведаеш? Яна была на пятым месяцы, калі вечарам вы яе так напалохалі, што ад стрэсу яна ў выніку страціла дзіця.

Сяргей Васілевіч. Яна ... была... цяжарная... (*На вачах заблішчэлі слёзы*)

Скрыпнулі дзверы, у кабінет увайшоў Андрэй Несцяровіч.

Андрэй Несцяровіч. Сяргей! Рады бачыць! Ну што, падумаў, як будзеш выхоўваць юнага папарацы?

Сяргей потайкам выцер слёзы і зрабіў намаганне, каб усміхнуцца.

Сяргей Васілевіч. За папарацы будучыня. Сёння гэта аорта шоу-бізнесу, заўтра – палітыкі, а паслязаўтра... а пра паслязаўтра ў такім кантэксце лепш не думаць.

Андрэй Несцяровіч. Ну-ну, толькі не ўздумай гэта сказаць нашаму герою, а то маладыя настаўніцы будуць баяцца хадзіць на ўрокі. Дарэчы, ты ведаеш, чый ён сын?

Сяргей Васілевіч. О Божа, толькі гэтага мне не хапала. Хутчэй за ўсё, сын якога-небудзь мясцовага чыноўніка? Цяпер зразумела, чаму ім займаецца не міліцыя, а няшчасны пісьменнік!

Андрэй Несцяровіч. Ды не, гэта сын Танечкі. Ну, памятаеш нашу біялагіцу ў восьмым класе? Яна папрацавала толькі год, а пасля звольнілася.

Сяргей вінавата паглядзеў на Вольгу Міхайлаўну.

Вольга Міхайлаўна. Ты можаш адмовіцца ад сваёй прамовы..

Сяргей Васілевіч. Я ёй вінен... І калі мае словы неяк здолеюць паўплываць на хлопчыка, значыць я змагу дапамагчы ёй... Бо тады мне духу не хапіла працягнуць ёй руку дапамогі...

Вольга Міхайлаўна спагадліва ўсміхнулася.

Карціна 2

Актавая зала. Сярод дзясяткаў вучняў Сяргей лёгка знаходзіць сына Тацяны Антонаўны, ён падобны да маці. Звычайны хлапчук. Па ўсім відаць, крыху ганарлівы і самаўпэўнены

Сяргей Васілевіч (*заплюшчыў вочы, цяжка выдыхнуўшы, уявіў сабе Танечку*).

Гляджу на вас – магутнаю сцяною

Стаіць перада мною грамада...

Прашу: кахайце не вачамі, а душою...

Каб не прыйшла да вас з жаданнем і бяда...

Я хачу пагаварыць з вамі пра каханне. Часам можна пачуць, што дарослым з васьмікласнікамі пра гэта гаварыць рана. А мне здаецца, наадварот – позна. Чым больш жыве чалавек, тым больш яго ўяўленне пра каханне скажаецца, і дарослае каханне ніколі не бывае настолькі чыстым, бескарысным, як каханне школьнае.

У восьмым класе я быў закаханы ў сваю настаўніцу. Ёй было ўсяго дваццаць два гады, і яна была вельмі прыгожая. Я часта ўспамінаю яе, кожны раз малюючы ў сваім уяўленні яе партрэт. І, на жаль, кожны раз ён атрымліваецца ўсё больш далёкім ад арыгінала. І я усё больш адчуваю сябе ў гэты момант не мастаком, а рэстаўратарам, разумеючы, што кожная новая рэстаўрацыя толькі аддаляе мяне ад маёй настаўніцы, а значыць, і ад майго дзяцінства. На жаль, у мяне няма яе фотакарткі, і ніколі не будзе: фота дапамагае спыняць час і нават паварочваць яго назад.

Я чуў, што ў вашай школе настаўніца падала заяву на звальненне, калі яе сфатаграфавалі на ўроку. Сфатаграфавалі так, як яна гэтага не хацела б. (*Вучні пачалі пераглядацца і перашэптывацца*)

Мне здаецца, што калі не цяпер, то потым яна пашкадуе, што напісала заяву. Яна таксама вельмі прыгожая, і ёй няма чаго саромецца. Дзяўчынкі ёй могуць толькі зайздросціць, а хлапчукі ёю могуць толькі захапляцца. Але і той, хто фатаграфавалі яе, я думаю, ужо сёння шкадуе, што цяпер пра гэта ведае ўся школа і што з-за гэтага ён можа ніколі больш не ўбачыць сваю настаўніцу. Што яму больш не давядзецца так хвалявацца, ідучы да дошкі на ўроку беларускай літаратуры. Хвалявацца не таму, што як след не падрыхтаваўся да ўрока, а таму, што яго выклікала ЯНА...

Заслона

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца: аповесці/укладальнік М.Н. Мінзер. – Мінск: Літаратура і Искусство, 2008. – 176 с.

«ДЗІЎНЫЯ ПРЫГОДЫ ЛОІ»

Кандрацьева Таццяна Ігараўна,
намеснік дырэктара па вучэбна- выхаваўчай рабоце
ДУА «Уваравіцкі цэнтр дзіцячай творчасці Буда-Кашалёўскага раёна»

Беларускія казкі з'яўляюцца сапраўднай скарбніцай багатай гісторыі нашага народа. Яны поўныя разнастайнасцю вобразаў і самабытнасцю герояў. Усе яны поўныя цудамі і вучаць дабру, але ў кожнай схаваная шматвяковая мудрасць, якая надае ёй непаўторны нацыянальны каларыт.

П'еса-казка пра мурашку Лою, якая аднойчы, ўцякла з мурашніка і трапляе ў невядомы ёй да гэтага часу свет. Тут у яе адразу з'яўляюцца новыя знаёмыя, новыя заняткі і, вядома ж, узнікае мноства пытанняў. Кемлівая Лоя спрабуе вырашыць іх дзесьці самастойна, а дзесь звяртаецца да дапамогі сяброў. Прыгоды чакаюць Лою на кожным кроку, бо для яе тут усё нова. Гэта п'еса-казка пра неверагодна добрай і, можа, дзесьці найўнай, але такой шчырай, кемлівай і вельмі прязнай Лоі.

Казка жывая, забіяцкая, напісаная на беларускай мове. Яна захоўвае ў сваім тэксце народную мудрасць. Слухаючы казку, дзеці суперажываюць галоўным героям. Так яны вучацца спачуваць або радавацца. Яна дапамагае дзецям перамагчы хвальбу, ганарыстасць, зайздроснасць і прагнасць.

Матэрыял рэкамендаваны для пастаноўкі ў тэатральных гуртках з навучэнцамі сярэдняга школьнага ўзросту.

Дзеючыя асобы:

Мурашы: Лоя, Нахлебнік, Нянька, Вартаўнік, Пастух, Прыгажуня;
Дзяцел,
Матыль,
Вусень

Дэкарацыі:

Мурашнік,
Лясная паляна,
Дрэвы,
Норка

Рэквізіт:

Касцюмы галоўных герояў,
Люлька,
Люстэрка,
Вядро.

Дзея першая

Калыша мурашка Нянька ў люльцы маленькую мурашачку Лою і спявае ёй калыханку.

Нянька.

Баю, баю, баю
Мурашачку калыхаю,
Набірайся сілы,
Адгадоўвай крылы,
Баю, баю, баю
Мурашачку калыхаю...

Лоя. Я ўжо вырасла. Не хачу больш ляжаць у калысцы!

Нянька. Не спяшайся яшчэ я табе не ўсё расказала пра наш лес, пра нашу радню.

Лоя. Не хачу спаць удзень! Не хачу! *(Плача)*

Нянька. Бачыш, якая ты плакса, а вялікія мурашы ніколі не плачуць.

Лоя. А вялікія мурашы не ляжаць у калысках!

Нянька. Чуеш стук? *(Лоя прыціхае)*

Лоя. Чую...

Нянька. Гэта стукае Дзяцел, наш заклёты вораг.

Лоя. А які ён, Дзяцел?

Нянька. Ён вельмі вялікі і страшны, у яго такая дзюба, што ён можа праглынуць сто мурашоў.

Лоя. Я не буду больш плакаць.

Нянька. Вось і разумніца. Зараз я табе прынясу салодкай расы. *(Выходзіць)*

Лоя (*падымаецца ў калысцы*). Пайшла? Пайшла! Як надакучылі мне гэтыя падушкі, пялюшкі, сеннікі. (*Выскоквае з калыскі*) Я зараз хачу паляцець! Паспрабую! Не атрымліваецца! А нянька сказала, што бываюць крылатыя мурашкі. Спытаюся вунь у таго вусатага дзядзькі. (*Падб'ягае да мураша Вартаўніка*) Дзядзечка, паглядзіце, калі ласка, ці растуць у мяне крылы?

Вартаўнік. Няма.

Лоя. Як гэта няма? Я хачу, каб былі.

Вартаўнік. Шмат мы хочам!

Лоя. А што трэба зрабіць, каб яны выраслі?

Вартаўнік. З крыламі трэба нарадзіцца.

Лоя. А калі я нарадзілася без крылаў, дык як мне лятаць? Я хачу лётаць! А можа, яны яшчэ вырастуць?

Вартаўнік. Гэта твая турбота, ідзі і не перашкаджай мне працаваць. Бачыш, зноў Нахлебнік кругамі вакол мурашніка ходзіць, глядзіць, што ўкрасці.

Лоя. Дзе той Нахлебнік?

Вартаўнік. Ужо схаваўся...

Лоя. Пабягу на вуліцу.

*Лоя бяжыць па лесе, усё ёй падабаецца.
Раптам вялізная галіна прыціснула Лоі нагу.*

Лоя. А-ах! Дапамажыце! Дапамажыце!

Нахлебнік. Хто тут крычыць?

Лоя. Гэта я! Я тут! Пад галінкаю! Дапамажыце!

Нахлебнік. Вызваліць? А навошта?

Лоя. Мне балюча! Дапамажыце!

Нахлебнік. А прынясеш салодкай расы з мурашніка?

Лоя. Прынясу! Прынясу!

Нахлебнік (*адварочвае галіну*). Які цяжар! Столькі сілы патраціў! За гэта ты мне цэлае вядро расы прынясі.

Лоя. Дзякую табе! Хто ты?

Нахлебнік. Мяне Нахлебнікам клічуць, я проста беспрацоўны.

Лоя. Як гэта беспрацоўны? У мураша заўсёды ёсць справа. Можна харчы ў мурашнік насіць.

Нахлебнік. А мне падабаецца выносіць з мурашніка.

Лоя. Нейкі ты мураш наадварот. Можа сцэжку мурашыную пракласці, акрыліцца справаю і крылы вырастуць. У мяне вырастуць крылы і я палячу, палячу.

Нахлебнік. Крылы вырастуць ад працы! Глупства! Ад працы толькі мазалі растуць! Нясі расу хутчэй!

Лоя. Ты лайдак! Я табе нічога не панясу. Вартаўнік казаў, што ты злодзей!

Нахлебнік. Што? Вось табе. (*Нахлебнік штурхнуў Лою у глыбокаю яму*)

Лоя. Ой! Я тут патану! Ратуйце!

Нахлебнік. Мяне тут не было! (*Знікае ў норцы*)

Лоя. Няня, ратуй! Дапамажыце! (*Плача*)

З'яўляецца доўгі карычневы Вусень.

Вусень. Хто тут плача? (*Заглядвае ў яму*) Мурашка? Не бойся, я Вусень, а дакладней вучань. Зараз выцягну цябе, трымай нітку. (*Кідае ў яму канец шаўковай ніткі*)

Лоя. Цягні!

Вусень цягне, але ў яго не стае сілы. У гэты час здалёку чуецца песня Матыля, ён кружыцца і спявае над палянаю, дзе Вусень ратуе Лою.

Матыль. Што ты робіш, Вусень?

Вусень. Ратую мурашку.

Матыль. Я табе дапамагу. (*Выцягваюць Лою з ямы*)

Лоя. Дзякуй вам! Я ледзь не патанула там. (*Да Матыля*) А ты такі прыгожы! З крыламі!

Вусень. Я хутка таксама такі буду, а зараз я пакуль вусень-вучань.

Лоя. І ў цябе вырастуць гэтакія дзівосныя каляровыя крылы?

Вусень. Так.

Лоя. Я таксама гэтакія хачу! Як гэта зрабіць?

Вусень. Трэба напрасці шоўку, звіць з яго кокан вакол сябе і сядзець там, пакуль не вырастуць крылы. Зразумела?

Лоя. Я не ўмею прасці. Можа, ты і на мяне напрудзеш?

Вусень. Не, гэтую працу павінен рабіць кожны сам асабіста, інакш нічога не атрымаецца.

Матыль. Калі мурашы не ўмеюць прасці, значыць, яны не могуць быць матылямі.

Лоя. Я яшчэ не губляю надзею, у мурашоў таксама бываюць крылы. Раптам і ў мяне вырастуць.

Матыль. Не засмучайся, мурашка, сядай мне на спіну, уздыму цябе высока-высока!

Лоя. Дзякуй!

Матыль уздымае Лою над зямлёй.

Лоя. Як высока! Як усё добра відна! Вунь мурашнік! Вусень на лістку поўзае. Вунь Нахлебнік з норкі цікуе! А што гэта? Такое бліскучае і вялікае! І мы адлюстроўваемся!

Матыль. Гэта возера.

Лоя. Я хочу на возера! Пакінь мяне тут.

Матыль (*апускаецца*). Добра, заставайся, але пакліч, як спатрэблюся.

Лоя. Якое велізнае люстэрка! Пагляджуся, ці не выраслі ў мяне крылы? Няма...

З'яўляецца Нянька.

Нянька. Дык вось дзе ты схавалася! А я думала, што ты заблудзілася і прапала!

Лоя. Зусім я не прапала, а пасябрала з Матылём і Вусенем!

Нянька. Пайшлі дамоў.

Лоя. Не пайду, мне тут больш падабаецца.

Нянька. Бяда мне з табою, завяду я цябе да старога Пастуха тлей, няхай ён цябе да справы далучыць, а мне трэба малых даглядаць. Бачыш вунь тую бярозу, ідзі туды, а я за табой паназіраю.

Лоя. Добра, Нянька!

На лясной паляне стаіць мурашнік, тут жа норка Нахлебніка, а таксама расце старая бяроза, на якой засеца статак тлей, якіх дояць мурашы і атрымліваюць салодкую расу.

Лоя. Добры дзень, дзядзечка Пастух!

Пастух. Добры, якая ты малая!

Лоя. Падрасу яшчэ. Як вашы тлі-кароўкі, ці шмат расы даюць?

Пастух. Папрацуеш са мною, сама ўбачыш.

Лоя. А я лётаць хачу.

Пастух. Як знойдзеш справу па душы, дык душа і акрыліцца. Бяры вядро і нясі расу ў мурашнік.

Лоя. Я вядром расу нашу, каб акрыліць сваю душу... Эх, нешта не акрыляецца.

Лоя сустракаецца з крылатаю мурашкаю Прыгажуняй.

Лоя. Крылы! У мурашкі! Які цуд! Дзе ты іх узяла?

Прыгажуня. Нарадзілася з імі! Набрыдлі яны мне, дай напіцца, стамілася!

Лоя. Пі, толькі дай на цябе наглядзецца. Чаму ў мяне гэтакія не растуць?

Прыгажуня. Нашто табе яны?

Лоя. Я хачу лётаць!

Прыгажуня. Я табе аддам гэтыя крылы. *(Прыгажуня скінула крылы і аддала Лоі)*

Прыгажуня. Бывай. Хачу ў мурашнік, дзе ціша і спакой.

Лоя. Дзякуй. Зараз я прымацую крылы і палячу! *(Лоя пачала прыкладваць крылы, але ўзляецца ёй не ўдаецца)* Чаму мне не ўдаецца ўзляецца? *(Плача)*

Тым часам Нахлебнік падкраўся да вядра і хлебча расу.

Лоя. Ах ты! Ты мяне ў яму ўкінуў.

Нахлебнік. Чаго зноў плачаш?

Лоя. Мне Прыгажуня крылы падаравала, а я не магу ўзляецца.

Нахлебнік. На чужых крылах ляцець сабралася!

Лоя. Цяпер гэта мае крылы! Але яны мяне не слухаюцца!

Нахлебнік. А я магу цябе тваёй расою пачаставаць колькі хочаш, мне не шкада. Бо я твой сябар.

Лоя (*зазірае ў вядро*). А тут ужо пуста.

Нахлебнік. А ты схадзі да Пастуха, ён ячшэ надоіць.

Лоя. Зараз прынясу.

Нахлебнік. Ідзі, а я твае крылы павартую.

Лоя. Не, я іх схаваю. (*Лоя хавае крылы пад галінку, Нахлебнік падглядвае*)

У гэты час Лою сусрэў на бярозе раззлаваны Пастух.

Пастух. Я ўсё бачыў! Навошта ты частавала яго? Ты больш уніз не пойдзеш, будзеш тут за тлямі сачыць.

Лоя. Нахлебнік мой сябар, я да яго хачу.

Пастух. Мурашы з такімі не сябруюць. І не сумуюць! Устаюць з сонейкам, з песняю бяруцца за справу і працуюць да самага вечара. Ідзі і вартуй, каб нашых тлей не даілі чужыя мурашы.

Лоя. Якая сумота. Хоць бы Вусень прыпоўз да мяне. Хоць бы Матыль прыляцеў.

Раптам з'явіўся Дзяцел, ён закружыўся над бярозаю.

Лоя. Якая прыгожая і вялікая птушка!

Пастух. Хавайся! Дзяцел!

Дзяцел. Як я люблю мурашак! А вунь адна маленькая!

Лоя. Ратуйце!

У гэты момант з'явіўся Матыль і затуліў Лою.

Матыль. Другі раз асцерагайся Дзятла. Ён жыве ў дупле старога дуба. А што ты тут робіш?

Лоя. Сумую. Пастух не дазваляе мне адлучацца.

Матыль. А я цябе зараз украду. Згодна?

Лоя. Згодна.

Матыль і Лоя паляцелі да зямлі. Непрыкметна скончыўся дзень. Вартаўнік выйшаў з мурашніка і абвясціў канец працоўнага дня.

Матыль. Сонейка садзіцца, мне пара пра свой начлег паклапаціцца. Бывай! Сустрэнемся заўтра!

Лоя. Бывай сябр! Зараз забяру свае крылы і пайду дамоў. (*Заглядывае пад галінку, але крылаў не знаходзіць*) Дзе ж яны? А чые гэты сляды? Дык гэты ж Нахлебнік мае крылы забраў. Пайду да яго. (*Стукаецца ў Нахлебнікаву норку*) Нахлебнік, адчыні!

Нахлебнік. Што трэба?

Лоя. Ты забраў мае крылы?

Нахлебнік. Нічога не ведаю!

Лоя. Успомні! Мае крылы!

Нахлебнік. Ах, крылы! Я іх з'еў. Чакаў, калі ты мне расы прынясеш, з голаду памру.

Лоя *(плача)*. Няма маіх крылаў! Мурашнік ужо зачынілі! *(Пастукала)*
Адчыніце! Адчыніце! Адчыніце!

Вартаўнік. Нашы ўсе дома! Хто ты?

Лоя. Я Лоя.

Вартаўнік. Не веру, ідзі міма, не пушчу!

Лоя. Што мне рабіць? Дамоў не пускаюць. Як страшна адной. Як я баюся!

Дзея другая
Норка Нахлебніка.

Нахлебнік. Не плач! Начуй у мяне! Мы ж сябры!

Лоя. Дзякую табе!

Ўкладваюцца спаць.
Зноў раница. Норка Нахлебніка, Лоя выглядвае з норкі.

Лоя. Сонца ўжо высока, а Нахлебнік яшчэ спіць. Трэба пашукаць яму што-небудзь на сняданак. *(Падбегла да сыраежкі)* Якая смачная сыраежка! Вось Нахлебнік узрадуецца.

Раптам над палянаю закружыўся Дзяцел. Лоя не заўважыла яго.
Дзяцел падляцеў да Лоі і сханіў яе.

Дзяцел. Нарэшце я злавіў цябе, маленькая мурашка! Доўга ты ад мяне хавалася!

Лоя. Навошта я табе! Адпусці!

Дзяцел. Мне патрэбна служанка. Ты будзеш чысціць мае пёры і прыбіраць дупло. А калі не будзеш слухацца, дык я цябе з'ем.

Лоя. Матыль! Нахлебнік! Ратуйце!

Дзяцел. Маўчы, бо з'ем!

З'яўляецца Матыль. Ён прыляцеў на голас Лоі і шукае яе.

Матыль. Лоя! Лоя! Бедная мая сяброўка! Як жа ёй дапамагчы?

Вусень *(падпаўзае)*. Я таксама ўсё бачыў, але нічым памагчы не здолеў.

З'яўляецца Нахлебнік.

Нахлебнік. Дзе Лоя? Я чуў яе голас! Яна клікала на дапамогу.

Матыль. Дзяцел панёс яе ў сваё дупло.

Нахлебнік. Дык трэба яе ратаваць.

Матыль. Як?

Нахлебнік. Дайце падумаць. Прыдумаў! Слухайце! Нахіліцеся, скажу па сакрэту!

Усе нахіляюцца да Нахлебніка і шэпчуцца.

Матыль. Добра!

Вусень. Малайчына, я ўсе свае ніткі аддам на гэта, не пашкадую.

Нахлебнік. Пойдзем хутчэй да старога дуба, дзе дупло Дзятла.

Вусень. Пайшлі!

Дупло Дзятла, Лоя сядзіць і горка плача.

Лоя. Як мне жыць у няволі? Калі Дзяцел ляціць на паляванне, дык зачыкае на вялізны замок, каб я не здолела ўцячы. Дзе вы, мае сябры? Матыль і Нахлебнік? Няўжо забыліся пра мяне? (*Прыслухоўваецца*) Вой, нехта шкрабецца. Напэўна, Жук-караед спяшаецца мяне ратаваць.

У гэты час Жук-караед пратачыўся праз дубовую кару.

Лоя знікае праз дзірачку разам з жуком.

Лясная паляна. Вакол дуба, дзе знаходзіцца дупло Дзятла, скачуць і спяваюць Матыль, Нахлебнік і Лоя.

Матыль. Гэта Нахлебніку дзякуй, ён усё прыдумаў.

Лоя. Нам трэба хутчэй уцякаць адсюль, каб з Дзятлам не сустрэцца.

Матыль. Не бойся, Нахлебнік прыдумаў нешта такое... Мы адпомсцім за цябе.

Лоя. Што ён прыдумаў? Мне страшна за нас усіх.

Нахлебнік. Бачыш сіло каля гнязда?

Лоя. Не бачу.

Нахлебнік. Вось і добра, што не бачыш. Будзем спадзявацца, што і Дзяцел не заўважыць і трапіць у яго.

Матыль. Вусень патраціў на сіло ўсё сваё прадзівана, таму сёлета яму ўжо не ператварыцца ў матыля.

Лоя. Дзякуй табе, Вусень-майстар!

Нахлебнік. Хавайцеся ўсе, Дзяцел!

Усе хаваюцца. Дзяцел пакружыўся над палянаю, паляцеў да свайго дупла і трапіў у сіло.

Дзяцел. Дапамажыце!

Нахлебнік. Гэта мы на цябе сіло паставілі.

Дзяцел. Пусціце мяне, я больш нікога не буду крыўдзіць. Я толькі буду лячыць дрэвы і рабіць дуплы для гнёздаў птушкам.

Лоя. Нельга яму верыць.

Нахлебнік. Ведаеце, што Дзяцел ратуе ад старасці і смерці дрэва. Каб не ён даўно высах бы і струхлеў стары дуб.

Матыль. Трэба адпусціць Дзятла. Без яго лес захварэе, а разам з ім і мы. Усё тады загіне.

Лоя. Адпусцім, няхай жыве.

Вусень. Пайду разблытаю сіло, вызвалю Дзятла.

Дзяцел. Сорам мне! Баляць мае крылы.

Лоя. Цяпер я не буду Дзятла баяцца. А ты, Нахлебнік, выканаў сваё абяцанне?

Нахлебнік. Якое?

Лоя. Ты мне абяцаў крылы прыдумаць.

Нахлебнік. Надакучыла мне быць Нахлебнікам, хачу каб мяне ўсе называлі Мысліцелем.

Лоя. Ты сапраўдны Мысліцель. Дык як жа мае крылы?

Нахлебнік. Той, хто не мае крылаў, можа лётаць у марах і снах. Трэба для гэтага толькі заплюшчыць вочы і паляцець.

Лоя. Зараз паспрабую. Заплюшчыла вочы і лячу, лячу. Паляцелі разам!

Усе бяруцца за лапкі, весяляцца, скачуць і спяваюць.

Заслона

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Зелянкова, М.А. Жывая крыніца, М.А. Зелянкова. – Мінск, 1991.
2. Бядуля, З. Сярэбранная табакерка: апавяданні, казкі, З. Бядуля – Мінск, 1991.
3. Кавалёў, С.В. Пясчаны замак: п'есы-казкі, С.В. Кавалёў – Мінск, 2009.

«КАЛЫСКА ЧАТЫРОХ ЧАРАЎНІЦ»

Тэатральная пастаноўка паводле п'есы Уладзіміра Караткевіча
Марчанка Таццяна Васільеўна,
педагог дадатковай адукацыі
ДУА «Рагачоўскі раённы цэнтр творчасці дзяцей і моладзі»

Пастаноўка прысвечана нараджэнню, сталенню і станаўленню будучага класіка беларускай паэзіі Янкі Купалы. Калі ён з'яўляецца на свет, каля яго калыскі з'явіліся чатыры чараўніцы: Белая, Блакітная, Залатая і Чорная, якія прадказвалі немаўляці лёс. Калі хлопчык пасталеў, яны з'явіліся зноў і разважалі пра тое, чаго ўжо дасягнуў, прадракалі, чаго яшчэ не дасягнуў.

Гэта пастаноўка пра маладога чалавека, які быў народжаны з асаблівай місіяй: словам сваім, голасам сваім дастукацца да свайго народа, да нацыянальнай самасвядомасці. Ён адчувае кліч культуры і традыцый, чуе голас продкаў і свайго народа. Ён шукае сябе, свой жыццёвы шлях і знаходзіць яго ў паэзіі.

Матэрыял можа быць выкарыстаны для пастаноўкі тэатральным калектывам, у якім займаюцца навучэнцы юнацкага ўзросту і моладзь.

Дзеючыя асобы:

Бацькі Я. Купалы;
Я. Купала ў дзяцінстве;
Я. Купала ў маладосці;
Залатая чараўніца;
Блакітная чараўніца;
Белая чараўніца;
Чорная (цёмная) чараўніца;
Дзяўчаты і хлопцы, якія выконваюць купальскі танец у пачатку дзеяння.

*Дэкарацыя: ноч на Івана Купалу.
Пад музыку гучыць запіс голасу.*

Запіс голасу.

Гарэла Купала ясененька,
На Купале дзевачак паўненька.
А хто гэта Купала разлажыў –
Каб яму бог жыта зарадзіў.

*Каля купальскага вогнішча пары танчаць,
весела гуляюць, скачуць праз вогнішча.
У самым цэнтры сцэны з'яўляецца пара закаханых.
Хлопец і дзяўчына любуюцца адзін адным,
узяўшыся за рукі скачуць праз вогнішча.*

Запіс голасу. У гэтую купальскую ноч знаёмяцца бацька і маці будучага пісьменніка Янкі Купалы. Гэта знаёмства ў будучыні прыводзіць да стварэння сям'і і нараджэння сына.

***Наступная дэкарацыя:** сялянская хата з калыскай.
Гучыць плач дзіцяці. Бацькі пачынаюць супакойваюць малога. Бацька
выходзіць. Маці спявае дзіцяці калыханку і засынае сама.
Ля калыскі з'яўляюцца чатыры постаці чараўніц:
Белая, Блакітная, Залатая і Чорная.
Калі пачынае гаварыць кожная з іх, на невыразнай постаці на імгненне
запальваецца святло: белае – блакітнае – залацістае. І толькі на
чацвёртай – бронзава-чорнае, нібы згушчаецца змрок.*

Залатая. Сёстры. Ля калыскі кожнага нованароджанага з'яўляюцца чараўніцы і прарочаць яму ягоны лёс.

Цёмная. У некаторых не з'яўляюцца.

Белая. У тых, хто пасля – аж да канца – пальцам не варухне дзеля брата і друга. У тых, хто толькі для сябе. У тых, хто толькі хлебаед.

Залатая. У астатніх – узнікаюць.

Блакiтная. I мы заўсёды стаiм ля калыскi тых, хто адарве кавалак ад рота i дасць загнанаму, хто памагае не толькi людзям, хто памагае цэламу народу стаць на ногi. Каля тых – заўжды.

Цёмная. Якi вы судзiце яму лёс?

Белая. Самы слаўны.

Цёмная. Але i самы цяжкi.

Залатая. Але i самы вялiкi.

Дзiця ў калысцы прачынаецца, плача. Чараўнiцы знікаюць, мацi таксама прачынаецца, спявае i калыша сына.

Песня мацi.

Купалiнка, купалiнка,
Цёмная ночка,
Цёмная ночка,
А дзе ж твая дочка?
Мая дочка ў садочку
Ружачку поле,
Ружу, ружу поле,
Белы ручкi-ручакi коле.
Кветачкi рве, кветачкi рве,
Вянкi звiае,
Вянчкi звiае,
Слёзкi пралiае.

*Жанчына чуе, што яе клiча муж. Сыходзiць.
Ля калыскi зноў з'яўляюцца чатыры постацi чараўнiц.*

Цёмная. «Слёзкi пралiае...» I праўда, што за жыццё без слёзак? Нiшто-о-о, гэтым дабром я яго забяспечу. Шмат чаго я нарабiла ягонаму роду ў мiнулым. А ён сербане больш за iх усiх разам.

Залатая. Што ж, сэрца мудрых у доме плачу.

Цёмная. Ён будзе гадамі блукаць упоцемку.

Белая. I выйдзе на святло.

Цёмная. I аслепне ад яго.

Блакiтная. I выведзе на яго iншых.

Цёмная (амаль у ярасцi). Ён памрэ далёка ад роднай зямлi.

Белая. I вернецца ў яе. I давеку застанецца з ёю.

*Чуваць, як дзесьцi спяваюць купальскую песню «Ой, рана на Iвана».
Час наблiжаецца да свiтанья.*

Блакiтная. Чуеце, спяваюць? Нам скоро знікаць. У туманы, пушчы, да зор.

Залатая. Прыйдзем, калi з дзiцяцi вырасце юнак.

Цёмная. Ці вырасце? І ці тое, чаго вы хочаце?

Белая. Вырасце. І імя яму будзе Ян.

Залатая. Янаў на Беларусі тысячы.

Цёмная. Якой такой Беларусі?

Белая. Прызабытай. Але ён будзе з тых, хто нанавы, з пустэчы і папёлаў, з занядбанна створаць яе... Ян...

Цёмная. Гэта азначае работнік і дурань... Ян.

Белая. Па-старадаўняму гэта азначае «раскоша божая»... І скіне ён ланцугі з душы простых і дасць ім разуменне. Ян! Сын Дамініка! Унук Анупрэя! Прапраўнук Яна.

Блакiтная. Нашчадак... Адама.

Разам. Ты чуеш нас?! Уставай! Адгукніся!

Гучыць плач дзіцяці.

Чараўніцы калышуць калыску, а потым знікаюць.

Звяртаецца маці. Бярэ малога на рукі. Калыша яго і сыходзіць разам з ім. Паказана, што бяжыць час (нейкім чынам, на меркаванні рэжысёра).

Змена дэкарацыі.

У хаце ўжо няма калыскі. Хлопчык падрос, сядзіць і з цікавасцю чытае кнігу.

Зноў бяжыць час. І вось галоўны герой ужо дарослы. Неадрыўна, з захапленнем чытае кнігу.

Вечарэ. У цьмяным зарыве заходу з'яўляюцца чатыры постаці чараўніц. Янка іх не заўважае, ён захоплены чытаннем.

Белая. І вось ён ужо дарослы, той, ля калыскі якога мы тады стаялі.

Цёмная. І што паспеў зрабіць? Пахаваць бацьку, брата, дзвюх сёстраў. Папрацаваць трохі хатнім настаўнікам, «дарэктарам»... На такую працу ідуць дзеці ў трынаццаць год... Папрацаваць пісарам? Не атрымаць месца ў лясніцтве? Паслужыць малодшым прыказчыкам? Чалавекам, якому загадваюць?

Блакiтная. Кожнаму нехта нешта загадвае. Пакуль ён не набіраецца мужнасці загадваць сам сабе. І толькі сабе.

Залатая. Пачаў спяваць. Надрукаваў некалькі вершаў.

Цёмная. Не на матчынай мове. Пасрэдных вершаў. Ці гэтага вы ад яго чакалі? Вы, што судзілі яму нейкі адметны лёс? Вось ён вярнуўся на зямлю. Вось ён зноў з сахою, бараной, касою і сякерай.

Блакiтная. Нічога. Ён будзе араць, будзе сячы сякерай.

Белая. А каса? Каса прыдасца не толькі на сенажаці.

Залатая. І яму яшчэ адзінаццаць год да ўзросту Хрыста.

Цёмная. Байкі. Дый што ён зрабіў?

Залатая. Калі ёсць любоў, калі ты чалавек, а не быдла – ніколі не позна.

Блакiтная. Усё яшчэ перад ім. Дзівосныя адвечныя песні. Курганы радзімы. Магілы над Дняпром.

Белая. І ўздыме ён Слова! І кліч, што зямля жыве. І людзі зведаюць, хто яны і куды ім ісці ад раскіданых гнёздаў.

Цёмная. Кіньце. Каго і чаму ён будзе вучыць? Ён сам не верыць пакінутаму слову маці. Ён ведае толькі, што ён тутэйшы. Ён сам не ведае, хто ён, куды яму ісці, хаця ягонае гняздо таксама раскідана.

Залатая. Свой шлях кожны знаходзіць і вызначае сабе сам.

Блакітная. Словы маці ў яго душы, казкі парабкаў – у сэрцы, песні народа – у вушах.

Цёмная. А колькі такіх? Са словамі, казкамі, песнямі заблукалі, як у лесе, і швэндаюцца па плошчах сярод п'яных, нібы валачашчыя сабакі, шлях свой згубіўшы. Азірніцеся вакол. Вы сляпяя!

Таюць у цемры постаці чараўніц. Пачынае гучаць усё галасней музыка.

Змена дэкарацый: яблыневы сад.

Маці. Усё ж вырашыў.

Янка. Так, матулька. Самы час. І нельга болей цягнуць. Свет кліча.

Маці. Куды ж ты ў гэтым свеце?

Янка. Не ведаю. Па дарогах. Вучыцца б.

Маці. Ты ж і так самы з нашых навучаных на наваколле.

Янка. Беднае наша наваколле.

Маці. Было так і будзе.

Янка. Было. Не будзе. Пайду слухаць галасы. Шукаць свой Голас.

Маці. Дзе, сыноч? Аднялі наш голас.

Янка. Знайду. А дзе? Не ведаю. Дзе-нідзе – знайду.

Маці. А мы?

Янка. А вы думайце пра мяне. Сілы маёй тады прыбудзе...

Маці. Яначка!

Янка. Я вас не кіну. Кожны кавал раздзялю напалам. Будзе ў мяне – будзе і ў вас. Але я ўжо тут не магу. Застануся – загіну. Нельга мне тут. Ветру няма. Душыць.

Маці (плача). Застанься. Загінеш.

Янка. Ну, супакойся. Смеламу і лёс чуб падстаўляе. Супакойся, небачка маё яснае. Я пайду адсюль. У свет. (*Упарта*) Суджана памерці ў астрозе ці пад плотам – ты даведася сэрцам. Усё адно жабракоў яны з нас зрабілі. Сорам, калі людзі твае, кроў твая – адно жабракі. Без славы, без слова, без гонару.

Маці (плача). Дык хто ім гэта верне? Ты? Бедны, як вавёрка вясной, недавучаны.

Янка. Лёс дапаможа мне. Боль іхні мяне спадобіць. Адбярэцца ў сільных сіла іхняя і дадзена будзе – нам. Сірым, гнаным, непісьменным, без хлеба... Не плач, маці. Нас гоняць, як ланяў, але мы не памрэм. Нас па пальцах можна пералічыць, але з намі наш край. З намі яна, вялікая Маці-Праўда.

Пад музыку Янка сыходзіць. Маці махае яму ўслед.

Паказана, што бяжыць час (нейкім чынам, на меркаванне рэжысёра).

Янка – малады пісьменнік з'яўляецца з сваёй кнігай у руках.

Чытае свой верш.

Што я мужык, усе тут знаюць,
І, як ёсць гэты свет вялік,
З мяне смяюцца, пагарджаюць, –
Бо я мужык, дурны мужык.
І кожны, хто мяне спытае,
Пачуе толькі адзін крык:
Што хоць мной кожны пагарджае,
Я буду жыць! – бо я мужык!

Усе героі настаноўкі выходзяць на сцэну.

Літаратура

1. Калыска чатырох чараўніц. Уладзімір Караткевіч. Дата доступу: 23.08.2023. Код доступу:

https://knihi.com/Uladzimir_Karatkievic/Kalyska_catyroch_caraunic.html

«ДВАЖДЫ ДВА – ЧЕТЫРЕ»

Плескачевская Татьяна Порфирьевна,
педагог дополнительного образования
ГУО «Средняя школа №45 г.Гомеля

Замечательная сказка классика финской литературы Сакариуса Топелиуса «Дважды два – четыре» о приключениях двух друзей: белки и зайчика.

На примере бельчонка, зайчонка и мальчика мы можем объяснить ребенку простые истины.

Во-первых, не стоит задаваться, если ты знаешь либо умеешь делать что-то лучше других.

Во-вторых, мы видим, что дружба – это не только общение и игры вместе. Но и умение делиться и помогать друг другу.

Постановка сказки Сакариуса Топелиуса «Дважды два – четыре» на сцене наиболее ярко поможет представить детям простые истины о доброте, вежливости, культуре общения, поведения.

Действующие лица:

Сказочник
Белка Рыжехвостая
Заяц Косой
Мальчик Карлуша, 7-9 лет
Учитель
Ученики в классе.

Декарации:

Парты
Учительский стол
Доска.

Рэквизит:

4 яблока.

Сценарий сказки

*Лесная поляна. Ель с дуплом. Под елью лежит заяц.
В дупле видна мордочка белочки.*

Сказочник. Жили-были в одном лесу заяц Косой да белка Рыжехвостая. Они были большими друзьями и хорошими соседями.

Слышен лай собак.

Рыжехвостая. С добрым утром, Косой!

Косой. С добрым утром, Рыжехвостая! Как тебе спалось?

Рыжехвостая. Прекрасно! Правда, сквозь сон слышала, как лаял Шарик, но не обратила на это внимание.

Косой. Конечно! Кто на Шарика обращает внимание! Ты знаешь, так есть хочется!

Рыжехвостая. Косой, а не отправиться ли нам на промысел?

Косой. Что ж, я не против.

Сказочник. И друзья отправились в путь. Все, что они находили, делили поровну. Когда им на пути попадалась рябина, белка взбиралась на дерево и сбрасывала Косому ягоды. Когда же проходили мимо капустного поля, Косой отгрызал сочные кочерыжки и приносил белке. Друзья хорошо позавтракали и хотели вернуться в лес. Но вдруг увидели на дороге четыре больших румяных яблока.

Косой. Смотри, Рыжехвостая. Яблоки. Большие, румяные. *(Нюхает яблоко)* А, как вкусно пахнет!

Рыжехвостая *(смотрит кругом)*. Интересно, кто их потерял?

Сказочник. А это по дороге недавно прошёл Карлуша. Он шел в школу и в мешке нес яблоки. Да вот беда, мешочек был с дыркой, и яблоки через дыру выкатились на дорогу.

Косой. Рыжехвостая, давай поделим яблоки поровну. *(Пытается разложить яблоки)*

Рыжехвостая. Давай-ка я попробую. *(Делит яблоки)*

Рыжехвостая. Вот, Косой, это тебе *(дает зайцу одно яблоко)*, а это мне. *(Берет три яблока)*

Косой *(потирая лапками лоб и уши)*. Погоди. Здесь что-то не то. Дай-ка я попробую. *(Дает белке одно яблоко, а себе забирает три)*

Рыжехвостая. Теперь, мне кажется, ты ошибся.

Сказочник. Косой и Рыжехвостая не очень хорошо умели считать, но все же понимали, что три яблока больше, чем одно.

Появляется мальчик Карлуша.

Карлуша. Эй, Косой, Рыжехвостая, привет! Не видели ли вы моих яблок?

Рыжехвостая. Нет, не видели. Но у нас есть свои.

Косой. А ты знаешь, как разделить четыре яблока поровну?

Карлуша. Ну, это просто. Каждому будет по два яблока.

Косой, Рыжехвостая *(вместе)*. О! Откуда ты знаешь?

Карлуша *(важно)*. Как же мне не знать, что четыре разделить на два – два, а дважды два – четыре! Я ведь хожу в школу! А там многому учат.

Косой и Рыжехвостая *(вместе)*. Это удивительно! Разве в школе учат, что дважды два – четыре?

Карлуша. В школе всему учат!

Рыжехвостая. Подумать только! И ты все знаешь?

Карлуша *(с гордостью)*. Да, почти все. Я считаю свободно до семью семь, но дальше немного сбиваюсь.

Карлуша *(увидел яблоки)*. Да ведь это мои яблоки!

Рыжехвостая *(Косому)*. Он и это знает! Этот мальчик знает, наверное, все на свете!?

Косой. Хорошо бы и нам попасть в школу и стать такими же умными.

Карлуша. Ну что ж, пойдёмте со мной. Только в классе сидите тихо, потому что в школе никому нельзя шуметь.

Косой. А там собаки случайно нет?

Карлуша. Собаки? Откуда же в школе может быть собака? Разве что украдкой проберется Шарик, но его сейчас же выгоняют. Да и кто же его боится?

Рыжехвостая *(испуганно)*. А если Шарик вздумает кусаться?

Карлуша. Да он и кусаться-то не умеет. Он даже не лает, а смеётся.

Сказочник. И вот друзья отправились в школу.

На сцене стоят парты, учительский стол, доска.

Карлуша занял своё место в классе. Рыжехвостая и Косой спрятались за партией. В класс прибежали дети.

Входит учитель. В класс незаметно за учителем проскользнул Шарик.

Шарик (*Карлуше*). Хочу со всеми повторить таблицу умножения.

Учитель. Шарик! Ты опять здесь? Сейчас же уходи вон!

Шарик (*принюхивается, залаял*). Здесь кто-то есть.

Из-под парты выскочил заяц, а за ним белка. Они бросились бежать. Вдогонку помчался, громко таякая Шарик. Ученики выбежали из класса. Рыжехвостая вскочила на дерево, Косой спрятался за куст.

Карлуша (*появляясь вслед за Шариком*). Шарик, нельзя пугать маленьких, беззащитных животных. (*Карлуша уводит Шарика*)

Рыжехвостая. И что это Косой так улепетывал! Ведь Карлуша говорил, что Шарик не лает, а смеется. Эй, Косой, ты где?

Косой (*выходит из-за куста*). Это ты – порядочная трусиха! Ведь сказал Карлуша, что Шарик не кусается.

Рыжехвостая. А ты сам-то не испугался?

Уходят, обидевшись друг на друга.

Сказочница. Первый раз в жизни Косой и Рыжехвостая легли спать, не пожелав друг другу спокойной ночи. И всю ночь им снился Шарик, который гнался за ними. Он был ростом с лошадь и лазил по деревьям лучше белки.

А наутро Косой и Рыжехвостая проснулись и поспешили поприветствовать друг друга.

Рыжехвостая. Доброе утро, Косой!

Косой. Доброе утро, Рыжехвостая! Кстати, ты заметила какой глупый этот Шарик? Он вообразил, что может догнать меня.

Рыжехвостая. А ты заметил, что он совсем не умеет лазить по деревьям?

Косой. Да, и смеяться он не умеет, а лает, как обыкновенная собака. Нет, Карлуша знает далеко не все на свете.

Рыжехвостая (*важно*). Может, и важно знать таблицу умножения, но если знаешь, что дважды два – четыре, это еще не значит, что знаешь все.

Сказочник. И это совершенно верно.

Конец

НОМИНАЦИЯ «ОРИГИНАЛЬНЫЙ ДРАМАТУРГИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ ДЛЯ ДЕТСКОГО ТЕАТРА»

«ИСТОРИИ ИЗ СЕМЕЙНОГО АЛЬБОМА»

Кривко Елена Валентиновна,
учитель обслуживающего труда
ГУО «Казелужская средняя школа» Хойникского района

Важными направлениями патриотического воспитания является: формирование у учащихся чувства уважения к традициям нашей страны, почитание старшего поколения, бережного отношения к памяти прошлого.

Каждое поколение отличается от предыдущего, меняются взгляды, приоритеты, традиции. Связь младших поколений со старшими и знание своих корней помогает в жизни, наполняет ее смыслом и осознанностью.

Пьеса «Истории из семейного альбома» помогает пробудить у учащихся чувства сострадания к поколению дедов и прадедов, которые защищали Родину в годы Великой Отечественной войны.

В сценарии показаны сцены взаимодействия поколений, которые способствуют переосмыслению своих поступков современными подростками.

Материал адресован педагогам дополнительного образования, педагогам-организаторам, классным руководителям.

Действующие лица:

Бабушка
Внучка Алиса
Одноклассники внучки
Классный руководитель

Декорации:

Кресло-качалка
Стул
Парты как в классе

Реквизит:

Альбом с фотографиями
Письма в старых конвертах
Необычные открытки
Карточки

Сцена 1

На сцене кресло-качалка и стул, в кресле сидит бабушка, а на стуле внучка лет 13. Тихо звучит музыка. Внучка держит альбом и рассматривает фотографии.

Бабушка (*улыбнувшись*): Хватит уже листать, скоро дырки будут.

Алиса (*смотрит на бабушку*): Не бойся, я аккуратно. (*Строит милую рожицу*)

Бабушка: Да ты уже все наизусть знаешь, что ты там хочешь найти?

Алиса: Просто нравится смотреть на фотографии, держать их в руках. Ты же знаешь, сейчас все в телефоне или на компе. Да, бабуль, может, расскажешь что-нибудь интересное? Ты всегда так интересно рассказываешь!

Бабушка: Что в школе не наслушалась? Ты лучше мне расскажи, что интересного сегодня там было?

Алиса (*задумавшись*): Ты знаешь, мне сегодня нашу классную было жалко. Она так старалась рассказать тему, но ее никто не слушал, даже казалось, что ее присутствие просто не замечают. Как-то нехорошо получилось.

Бабушка (*возмущенно*): Она разве не могла прикрикнуть на вас, чтобы успокоились!

Алиса: Ты просто наш класс не знаешь, мы такие шумные, что с нами никто справиться не может. Все учителя жалуются!

Бабушка: Прямо никто?

Алиса (*с вызовом*): Да! Никто! Ну, если только директор или завуч зайдут, мы затихаем, а потом снова начинаются разговоры. Ты, между прочим, тоже не справилась бы!

Бабушка (*приподняла одну бровь и вопросительно глянула на внучку*): Я не справилась?

Алиса (*грустно*): Да! Ты просто не знаешь наш класс.

Бабушка (*улыбаясь*): А давай я тебе докажу, что твой хваленый, шумный класс будет сидеть как мыши и слушать, что я буду говорить.

Алиса: Да ну, не смейся.

Бабушка (*вставая*): Когда у вас классный час?

Алиса: Завтра, а что?

Бабушка: Вот и проверим. Я договорюсь с твоим классным руководителем. А теперь уже поздно, пора спать.

Уходят, гаснет свет.

Алиса (*шепотом*): Спокойной ночи, бабушка.

Бабушка (*тихим голосом*): Спокойной ночи, принцесса.

Сцена 2

На сцене стоят парты как в классе, перемена, ученики занимаются своими делами. Звенит звонок и входит учитель вместе с бабушкой.

Кл. руководитель (*бодро*): Ребята, поздоровайтесь! (*Все встают*) Это бабушка вашей одноклассницы Алисы. Она сегодня проведет классный час.

Бабушка (*улыбаясь*): Здравствуйте, самые шумные и неуправляемые!

Ребята (*хором*): Да! (*Смеясь*) Это мы!

Бабушка: Ну, вот и хорошо! Садитесь! (*Обращаясь к классному руководителю*) Вы тоже не стойте, присядьте, отдохните. (*Ставит пакет на учительский стол и начинает доставать из него альбомы, фотографии, какие-то письма в странных конвертах, необычные открытки, картонки*) Не обращайтесь на меня внимания, занимайтесь своими делами, можете «сидеть» в телефонах, если хотите.

Ученик 1 (*недоумевая*): Это у нас такой классный час будет? Можно делать все что захочешь? (*Подозрительно*) А зачем тогда вы пришли?

Бабушка (*спокойно*): Да вот вашему классному руководителю принесла фотографии показать. Она не поверила, что у меня есть фото, которому больше ста лет, вот я и принесла.

А вы не отвлекайтесь от своих дел. Не думаю, что вам интересно это старье.

Ученица 2 (*с ухмылкой*): Можно подумать, больше ста лет? Я не верю!

Бабушка: А я тебя верить и не прошу. Просто на фотографии стоит год, когда ее сделали. И сделана она не из сегодняшней фотобумаги, а совсем по-другому. Ну, вам это неинтересно, у вас там, наверное, разговорчики интересные намечались, так что продолжайте и на нас внимания можете не обращать.

Ученик 3 (*заинтересованно*): А можно мне посмотреть? Может вы все придумали?

Бабушка: Подойди, посмотри, если заняться нечем.

Ученик 4: Ну и подойду! (*Встает и подходит к учительскому столу. Берет карточку и начинает заинтересованно и внимательно рассматривать ее. Затем поднимает удивленные глаза на класс, и как-то не совсем уверенно произносит*) Больше ста лет! Представляете! Больше ста!

Одноклассники, вскакивая со своих мест, бегут к учительскому столу, чтобы взглянуть на фото.

Бабушка (*забирая фото из рук ученика, обращается к ребятам*): Так, кому интересно – садитесь за ближайшие парты, и я вам все покажу и расскажу, а тем, кому неинтересно, сядьте подальше, чтобы мы вам не мешали.

Ребята начинают толпиться и никак не могут усесться, начинают ругаться.

Классный руководитель: Ребята не шумите и не ругайтесь, если интересно всем, сядьте на свои места!

Ученики быстро садятся на свои места и затихают.

Бабушка: Я сейчас буду передавать по очереди вам разные фотографии, и вы сможете все увидеть сами. Если у кого будут вопросы, задавайте, я отвечу. (*Медленно и бережно стала раздавать фото*) Только будьте очень аккуратны, многим фотографиям нет цены, а для меня они и вовсе бесценны. (*Ребята так же бережно и осторожно берут фотографии из рук бабушки*)

Ученики (*рассматривая фото, наперебой стали задавать вопросы*):

– А кто на этой фотографии?

– А на этой?

– Смотрите, что на моей фотографии!

– Ребята, а у меня письмо очень старое!

– А у меня военная фотка! (*Восклицания и вопросы следуют один за другим*)

Бабушка (*стараясь остановить поток вопросов*): Подождите! Я не могу ответить на все вопросы сразу! Давайте для начала выберем одну фотографию и с нее начнем. Я назову букву, и чье имя начинается с нее, покажет фото. Буква «У».

Ученик 5 (*вскакивая с места и держа фото в поднятой руке*): Это мое фото! (*Показывает всем и отдает его бабушке*)

Бабушка (*берет фотографию, на минуту задумывается и смотрит на ребят*): Это мой дедушка, по маминой линии, он прошел всю войну и вернулся домой без единого ранения. Но там, на войне, в его жизни был момент между жизнью и смертью. Он служил водителем на боевой машине, которую называли «Катюша». Вы знаете, почему ее так называли? По одной из версий это было так.

В городе Рудне сделали первый залп, и главнокомандующий с восхищением сказал: «Это просто песня!», а ему в ответ сказали: «Прямо как «Катюша». Вот таким образом эта батарея получила такое красивое и нежное прозвище.

Другая версия говорит, что на машине была маркировка с буквой «К», завода «Коминтерн», и солдаты заметили, что машина буквально пела во время ведения огня, поэтому и стали называть именем девушки Катюши.

Так вот, 14 июля 1941 года, железнодорожная станция Орша у нас в Беларуси. С раннего утра один за другим прибывают немецкие эшелоны с военной техникой, горючим, боеприпасами и солдатами. В 15 часов 15 минут по эшелонам был открыт шквальный огонь из неизвестного оружия. Вся станция в одно мгновение превратилась в одно огромное облако. Начальник немецкого генерального штаба доложил германскому руководству о том, что русские под Оршей применили какое-то новое, неизвестное доселе оружие. Шквал огнемётных снарядов сжег Оршанскую железнодорожную станцию, все эшелоны с боевой техникой, боеприпасами, горючим и солдатами. Таким было первое применение легендарных «Катюш». *(Ребята, затаив дыхание, с удовольствием слушали женщину)* Это были машины быстрого реагирования, они прибывали на позицию, отстреливались и уезжали. Это стало преимуществом перед врагом, так как было всегда неожиданно и смертоносно. Там, куда направлялся огненный удар, наступал хаос, и немцы проклинали эти «Катюши». Германское командование приказало любой ценой захватить «Катюшу».

Нашим же солдатам был отдан другой приказ: чтобы ни одна «Катюша» не попала к врагам. На поворотной раме каждой боевой машины был установлен особый железный ящик – якобы для ветоши. На самом деле внутри находилась мощная мина-фугас. В случае реальной угрозы окружения секретного подразделения, его командир должен был самоуничтожиться вместе с техникой. На протяжении всей войны немцы пытались добыть трофей, и только в конце им удалось добыть одну «Катюшу», но раскрыть ее секрет так и не смогли. Секрет производства снарядов для нее остался загадкой.

Вот на такой «Катюше» и служил мой дед. Однажды они попали в окружение, и враг был уже очень близко. Им дали приказ попытаться выйти из окружения самостоятельно, парами по две машины. Пара машин, в которую входила и машина моего деда, решила замаскироваться и ночью попробовать прорваться к нашим войскам. Находясь в укрытии, они могли только слышать, как взрывались машины их товарищей по оружию, когда немцы приближались к ним. Они понимали, что скоро будет обнаружено и их укрытие. Мой дедушка уже мысленно попрощался с семьей и своей жизнью, но наши войска пошли в наступление, и нескольким экипажам удалось выжить. Дедушке повезло, но в том бою погибло много солдат, давая возможность «Катюшам» выйти из окружения. Он редко об этом рассказывал, слишком тяжело ему это было вспоминать. Он до конца жизни всегда посещал Курган Славы, возлагая цветы у Вечного огня, чтобы отдать дань памяти тем дням и солдатам, погибшим на

войне. Память о жертвах и участниках Великой Отечественной войны сохраняется сегодня в акции «Бессмертный полк». День Победы для моей семьи – значит очень много (*замолкает, на глазах слезы*) даже сейчас.

Вот такая маленькая фотография и такая у нее история. История моих предков, история моей семьи. К счастью, моя внучка, ваша одноклассница, проявляет большой интерес к истории нашей семьи и жизни всех ее членов, является носителем всей этой информации (*улыбаясь*), за что спасибо ей.

В классе стоит тишина, ребята сидят с задумчивыми лицами.

Классный руководитель (*вставая*): Спасибо вам большое, что пришли к нам. Даже я заслушалась. Ребята, давайте поблагодарим Алисину бабушку!

Ученики (*вместе*):

– Спасибо! (*Класс оживает, ребята начинают говорить все одновременно*)

– А можете рассказать нам еще историю?

– А про эту фотографию?

– И про эту?

Алиса (*громко*): Моя бабушка может рассказать много историй. Мне нравятся про то, как они жили в Советском Союзе. Это так здорово!

Ученик 6: Правда, что мороженое было вкуснее?

Ученик 5: Правда, что у вас не было бананов и ананасов?

Ученик 4: А во что вы играли?

Бабушка (*улыбаясь*): А это уже совсем другая история!

Звонит звонок.

Ученик 2 (*взволнованно*): А вы придете к нам еще?

Бабушка (*серьезно*): А это зависит от вас! Если станете тише и будет меньше замечаний на уроках, то я обещаю прийти к вам с новой историей и фотографиями! А у меня их видите сколько? Я буду ждать вашего приглашения, но и вы постарайтесь сдержать слово. Договорились?

Ученики (*вместе*): Да!

Гаснет свет, звучит тихая музыка.

Сцена 3

На сцене горит ночник. Тихо звучит музыка. Внучка и бабушка сидят рядом, накрывшись пледом.

Алиса (*глядя на бабушку*): Бабушка, ты – это что-то! Наши еще час не могли разойтись по домам, рассказывая какие фотографии и открытки они видели. Какие строения там были, как одеты люди, какие события запечатлены. Я не уверена, станет ли наш класс тише, но то, что они уже ждут тебя – это факт. Даже я, зная много твоих историй, каждый раз слушаю как первый.

Бабушка (ухмыльнувшись): Может не сразу, может и не в этом году, но вы станете тише потому, что просто подрастете и поумнеете. Вы посмотрите на многие вещи по-другому. Я хотела сплотить вас, дать вам возможность заинтересоваться историей своих семей, ведь у каждой она есть. Надо захотеть ее узнать.

Пусть сегодня только один ребенок спросит, а были ли в его семье те, кто воевал: может, в их семье есть герои, а правнуки об этом не знают. Может, кто-то достанет альбом с фотографиями своей семьи, а кто-то расспросит своих бабушек и дедушек, пока они живы, об их детстве и молодости, об их прошлом, чтобы узнать, каким они его помнят. Ведь их воспоминания уйдут вместе с ними, и дети не смогут передать своим детям и внукам историю, которую создавали их предки, историю жизни членов их семьи. Так теряется связь поколений, а это непростительная потеря. Любая семья должна стоять на крепком фундаменте, а фундамент – это наше прошлое, и вам надо его знать.

Я очень надеюсь, что вы все же сможете сохранить прошлое и воссоздать много ярких воспоминаний. Но это уже другая история...

*Свет гаснет и снова загорается, на сцену выходят все участники.
Поклон зрителям.*

Занавес

«ОБЫКНОВЕННОЕ ЧУДО»

Ермакова Юлия Михайловна, культорганизатор
ГУО «Центр творчества детей и молодежи Железнодорожного района
г.Гомеля»

Представленная пьеса отличается оригинальностью и новизной сюжета.

Волшебная зимняя сказка – вот что заставляет нас поверить в чудо накануне Нового года. Герои нашей сказки – самые обычные девочки, но только им под силу совершить настоящее чудо.

Две сестры вечером под Новый год возвращаются домой от бабушки, еще не зная, какие невероятные препятствия поджидают их на пути. Они встретятся с волшебными созданиями и таинственными, могущественными силами, чтобы делом доказать, что нет ничего сильнее любви и важнее родных людей.

Воспитательный потенциал пьесы «Обыкновенное чудо» заключается в осознании совершенных поступков главных героев по отношению друг к другу. Только смелость, решимость и желание защитить друг друга могут совершить чудо.

Данная пьеса рассчитан на учащихся в возрасте от 10 до 14 лет. Адресована педагогам дополнительного образования, педагогам-организаторам, культорганизаторам.

Действующие лица:

Катя – девочка не слишком маленькая, но и не очень уж большая. Отважна и упряма.

Маша – сестра Кати. Робкая, тихая и задумчивая девочка.

Благородный Олень – высокий, статный мужчина в бежевом костюме с серебристой отделкой. Рассудителен, но в силу этого *крайне* нетороплив.

Снеговик – забавный, добрый малый со смешной прыгающей походкой.

Ведьма Темного леса – статная женщина в роскошных одеждах темно-синих и серебристых цветов, с посохом в руках. От нее веет тщательно сдерживаемой силой.

Снежинки – девочки в голубовато-белых костюмах с пачками. Изящные и смешливые.

Дух Домашнего очага – невысокая, кругленькая женщина (или мужчина) с приветливым выражением лица в мягкой, мешковатой одежде. Она выглядит очень человеческой, только ее руки и лицо мягко сияют.

Дух Сказочного леса – сухонькая женщина (или мужчина), вся словно состоящая из острых граней. Она выглядит чем-то средним между человеком и сказочным созданием.

Акт 1

Сцена 1

Две девочки бредут через поле. Слышен гул ветра. Одна из девочек держит фонарь и старается идти ровно, вторая отстает, но не выпускает из рук корзинку.

Катя: Маш, поторопись! Ну что ты там еле ноги волочишь? Родители нас уже давно заждались!

Маша: Катя, подожди! Кажется, мы здесь уже проходили...

Катя: Не может быть.

Маша: Смотри, видишь надломленную ветку? Я за нее зацепилась минут пятнадцать назад, капюшоном. Можешь проверить, если хочешь.

Катя: Глупости! Эта ветка слишком высоко висит, ты не могла за нее зацепиться. Признайся, ты же просто испугалась? Ууу, в темном-претемном лесу живет страшная-престрашная ведьма...

Маша: Неправда. Я просто хочу домой, как и ты.

Катя: Вот поэтому я иду вперед, а не трачу время на глупые рассказы про сломанные ветки.

Маша: Но что, если мы и правда заблудились? Не лучше ли остановиться и попытаться понять, где мы?

Катя: Да где тут плутать? У нас справа поле, слева – лес. Очевидно, что идти нам нужно строго между ними, так и выйдем прямо к дому.

Маша: И все-таки, мне кажется...

Катя: Тебе кажется. Ты, наверное, еще и веришь, что наш лес волшебный и что там правда живет страшная злобная ведьма, которая ест детишек на завтрак!

Маша: Это ты ведешь себя глупо и безрассудно. Даже если там нет никакой ведьмы – к этому лесу нельзя подходить ночью! Сколько раз нас предупреждали? Ты никогда никого не слушаешь.

Катя: А кого мне слушать? Тебя? Тогда мы сегодня не навестили бы бабушку, и она встречала бы Новый год без подарков! Вечно ты ноешь и мямлишь, выдумала себе какую-то дурацкую ведьму... Плакса!

Маша: Ты... Ты правда... Ты отвратительная, ты мне не сестра! Иди куда хочешь, но без меня!

Маша бросает корзинку к ногам Кати и убегает в лес. Катя растерянно переводит взгляд с корзинки на удаляющуюся Машу.

Катя: Маша, стой! Подожди! Нельзя в темноту без фонаря! Да подожди же ты!

Катя хватается за корзинку и убегает вслед за Машей.

Сцена 2

Гул ветра становится полноценным свистом вьюги. Вокруг бредущей по снегу Кати сгущается темнота. Видно, что девочке сложно пробираться через снежную пелену – она закрывается рукой и шарфом. Ей неудобно нести и корзинку, и фонарь.

Катя: Маша! Маша-а! Где ты?

*Позади Кати мелькает тень.
Катя оборачивается, замечает ее и бросается вслед.*

Катя: Маша? Постой! Маша!

Первая тень ускользает, но правее появляется другая тень.

Катя: Вот ты где! Стой, не двигайся, я сейчас... Стой!

Катя практически нагоняет эту тень, но ее фонарь гаснет, и сцена погружается во тьму. Катя падает.

Катя: Мой фонарь!.. Ну как же так... Как мне теперь ее найти?

Начинает играть тихая тревожная фортепианная музыка. Сцена освещается сзади, белым или синеватым светом. Выходят Снежинки и танцуют вокруг Кати. Одна из них помогает Кате подняться на ноги, две других забирают фонарь и корзинку. Катя вглядывается в их лица в попытке узнать сестру. Снежинки кружатся, не давая времени рассмотреть их.

Постепенно на сцене становится все больше света. Наконец, одна из Снежинок выносит большое белое покрывало и укутывает Катю. Музыка сменяется на угрожающую струнную. Снежинки расступаются, давая дорогу Ведьме Темного леса.

Ведьма Темного леса: Ну что, отважное дитя, все еще считаешь меня глупыми выдумками?

Катя: Ведьма Темного леса!

Ведьма Темного леса: Никто не учил тебя манерам, дитя? Я Госпожа Темного леса, и никак иначе.

Катя: Где моя сестра?

Ведьма Темного леса смеется, Снежинки хихикают.

Ведьма Темного леса: Там, где ей ничего не грозит... В отличие от тебя.

Сцена погружается во тьму.

Конец акта 1

Интермедия 1

Тихий, светлый заснеженный лес. Когда свет загорается, на сцене уже стоят Дух Домашнего очага и Дух Сказочного леса.

Дух Домашнего очага: Да уж, попали наши юные героини в переплет... Эй, дух Сказочного леса! Эй! Ты меня слушаешь?

Дух Сказочного леса (*терпеливо, как ребенку*): Нет, дух Огня. Я вожу лесорубов по кругу. Пускай выметаются из моего леса, и – нет, я не буду никому помогать, увольте. Эти две глупышки сами виноваты, что сошли с тропы.

Дух Домашнего очага: Да разве кто тебя просил? (*Тише, в сторону*) А если бы и просил даже – сердца у тебя нет, вот что.

Дух Сказочного леса: Все так. У тебя его, кстати, тоже нет. Сердце-шмерце... Слишком часто ты с людьми якшаешься, дух Огня. Одомашнился – смотреть противно. Дух Домашнего очага... Тьфу!

Дух Домашнего очага: Ну и не смотри, раз не нравится. Поглядим лучше на наших героинь. Как же они справятся со своими испытаниями...

Конец Интермедии 1

Акт 2
Сцена 1

Маша идет по лесу, светлому и тихому. Играет негромкая, сказочная фортепианная музыка. Маша озирается кругом, замороженная красотой зимнего леса. Внезапно она останавливается.

Маша: ...Где я? Кругом только лес... Что же я наделала! Как мне теперь выбираться?

Маша растерянно осматривается, пытаясь понять, в какую сторону лучше идти, но единственное приметное, что есть рядом – пенек. Она стряхивает с него снег и садится.

Маша: Если есть пенек, значит, тут были и лесорубы, верно? О чем это я... Нужно... Попытаться найти север! Дом наш был на... Северо-востоке?

Маша задумывается, затем – осматривается.

Маша: Ничего не могу придумать... Но нельзя же просто сидеть и ждать, я замерзну! Постойте... Так Катя говорила! *(Вздыхает)* Она бы точно знала, что нам делать... Где сейчас Катя? Она ведь выберется одна, верно? Я должна верить в нее. И зачем только я убежала...

Голос из-за деревьев: Идем со мной, девочка! Я помогу тебе!

Маша вскакивает, пытается спрятаться за пенек. На сцену выходит Снеговик, забавно подпрыгивая.

Снеговик: Не бойся, я не сделаю тебе ничего плохого! Ты права, если будешь сидеть – замерзнешь. Посмотри на меня, я и сам совсем замерз! Страшно до дрожи, бррр! Хотя, знаешь, в этом нет совершенно ничего страшного, напротив, полно преимуществ – я вечно молодой, вечно румяный, у меня есть прекрасное ведро, которое никогда не заржавеет...

Маша осторожно выглядывает из-за пенька, и, пока Снеговик разглагольствует, выходит полностью. Она успевает обойти его вокруг, пока он говорит, совершенно не обращая внимания на реакцию девочки.

Маша: Ты разговариваешь! Говорящий снеговик, ничего себе!

Снеговик: Ну да, я разговариваю. Прошу заметить, что ты тоже разговариваешь. Наверное, мне тоже нужно было крикнуть что-то вроде «О боже, она разговаривает!»

Маша *(терпеливо, как ребенку):* Люди разговаривают, Снеговики – нет. Они... Просто стоят, пока не растают.

Снеговик: Что за ерунда? Не знаю, в каком таком захолустье у вас Снеговики молчат, да еще и тают! У нас, в Сказочном лесу, все до единого Снеговики могут поддержать даже самый высокоинтеллектуальный разговор. Вот взять, например, меня – я настоящий знаток наук и искусств...

Маша: А лес этот ты знаешь?

Снеговик: Разумеется! Как свои пять пальцев!

Маша: И вывести меня отсюда сможешь?

Снеговик: Проще простого! Иди за мной, девочка – всего пять минут, и ты уже будешь дома, в тепле и уюте!

Маша: Тогда давай пойдём поскорее!

*Маша и Снеговик уходят. Из-за деревьев на секунду показывается
Благородный Олень. Он смотрит им вслед, качает головой и молча уходит.*

Сцена 2

*Заснеженный светлый лес. Снеговик и Маша выходят из-за деревьев и
двигаются к противоположному краю сцены.*

Снеговик: А снежинки кружат себе, кружат – такие прекрасные, такие выдумщицы! Я сам едва не закружился вместе с ними, только ведро съехало на глаза, а когда я его поправил – их уже и близко рядом не было. А потом...

Маша: Снеговик, тебе не кажется, что мы здесь уже были?

Снеговик: Невозможно! Это уникальная тропа, специально разработанная таким образом, чтобы не ходить по одному и тому же месту два раза!

Маша: Если все так, то почему тогда вот там (*показывает на следы рядом*) видны наши с тобой следы?

Снеговик: Все правильно. Следы – вот там, а мы – вот тут. У-ни-каль-на-я тропа, говорю же! Туристический маршрут невероятной красоты! Смотри куда душе твоей угодно, главное – не под ноги!

Маша (*останавливаясь*): Мне кажется, что-то ты не договариваешь, Снеговик.

Снеговик (*продолжая двигаться вперед*): Я? Недоговариваю? Почему ты так решила? А, впрочем, какая разница. Ты совершенно не права, милое дитя, я самый честный снеговик в Темном лесу!

Маша: В каком таком лесу?

Снеговик (*возвращается к Маше, заметно нервничая*): В нашем, в каком же еще. У тебя нет никаких оснований... Причин... Мотивов... В общем, ни к чему тебе меня подозревать. Пойдем лучше дальше, тебя уже и родители наверняка заждались...

Маша: Я никуда не пойду, пока ты мне не расскажешь, что происходит.

Снеговик (*нервничает еще сильнее*): А что происходит? Ничего не происходит. В Темном лесу никогда ничего не происходит...

Маша: Так мне не слышалась, ты и правда сказал: «Темный лес»!

Снеговик: Послушай, я хотел, чтобы ты смогла воспринять это спокойнее. Погулять, присмотреться... Привыкнуть.

Маша: Привыкнуть к чему?

Снеговик: Ко мне... И к лесу.

Маша: То есть, ты хочешь сказать, что...

Снеговик: Где, по-твоему, мы находимся, девочка?

Маша: Ты же называл это место Сказочным лесом.

Снеговик: Сказочный лес, да. А вы называете его Темным. Он полон духов и разнообразных чудес. Когда-то давно люди условились, что не войдут в лес, а духи – что никто и ничто не сможет выйти из леса.

Снеговик пристально смотрит на погрузившуюся в размышления Машу.

Маша: Так я застряла здесь!

Снеговик: Строго говоря, все так, но «здесь» не означает «только здесь». Сказочный лес огромен, полон чудес...

Маша: И мне не место в этом лесу. Я должна быть дома, с сестрой и родителями! Снеговик, миленький, подумай еще раз – может, найдется способ выбраться?

Снеговик: Раз уж ты меня так вежливо просишь... Так и быть, способ есть, но он очень сложный. Даже не знаю, выдержишь ли ты...

Маша: Я обязательно все выдержу!

Снеговик: Тогда слушай. Нам нужно найти одного из Старших духов леса. Есть Андриус, Древний волк, но к нему мы не пойдем – слишком уж он нелюдим. Есть Ванда, Легкий ветерок... Но ее можно искать целую вечность. А еще есть...

Благородный Олень выходит из-за деревьев.

Снеговик: Благородный Олень, господин Бореалис!

Снеговик немедленно кланяется и почтительно отходит в сторону. Маша, не замечая этого, продолжает стоять прямо перед Оленем.

Благородный Олень: Вам не нужно никого искать. *(Обращаясь к Маше)* Ты мыслишь очень здраво для человека, девочка – тебе действительно здесь не место. Я выведу тебя.

Маша: Большое спасибо... Уважаемый, эм... Дух. Скажите пожалуйста, а не видали ли вы девочку, похожую на меня? Мы расстались с ней на краю леса...

Благородный олень: Твоя сестра в большой опасности, дитя. Ведьма Темного леса...

Снеговик: Ведьма Темного леса? Ой мамочки-зимочки, вам несдобровать... Прошу меня извинить, я вспомнил про очень важные и совершенно неотложные дела!

Благородный Олень: Разве я сказал, что мы пойдем туда? Ведьма уже начала загадывать загадки.

Снеговик: Теперь ее разве что чудо остановит! Прости, девочка, но твоей сестре уже ничем не помочь...

Маша: Но как так? *(Обращаясь к Оленю)* Вы, могущественный Старший дух – и ничего не можете сделать? Тогда я пойду одна, только скажите, куда идти!

Благородный Олень *(после секунды раздумий):* Возможно, тебе придется пожертвовать собой. Неужели ты на это готова?

Маша отходит, наклоняет голову. Видно, что ей сложно решиться.

Маша: Я смогу это сделать. Из-за меня мы обе оказались в опасности. Я не хочу, не могу и не буду ее бросать!

Благородный Олень: Ну и ну, поистине, Новогодняя ночь – ночь чудес. Один человек жертвует собой ради другого. Надо же!

Снеговик: Иногда люди удивляют, господин Бореалис.

Благородный Олень: Так и быть, один раз в вечность я встану на сторону людей, девочка. Ты удивила меня. Я помогу тебе спасти сестру.

Секунду Маша, не веря своим глазам, смотрит на Оленя.

Маша: Спасибо, Тысячу раз спасибо! Только, прошу, пойдете поскорее! Ох, Катя... Только не натвори глупостей и дождись нас!

Сцена погружается в темноту.

Конец акта 2

Интермедия 2

Маленькая лесная полянка с елочками. Вокруг одной из елок крутится Дух домашнего очага, напевая веселую новогоднюю песенку. Он то и дело поправляет ветки, цепляя на них игрушки из коробки, делает пассы руками.

На елке зажигаются огоньки.

Появляется Дух Сказочного леса и сразу бросается к Духу Домашнего очага.

Дух Сказочного леса: Ты что делаешь? Лес мне хочешь спалить?

Дух Домашнего очага: Ни в коем случае. Я украшаю твой унылый, скучный лес. Кстати, эта елочка будет очаровательно смотреться в розовом цвете.

Дух Сказочного леса: Не вздумай! И побрякушки эти немедленно сними.

Дух Домашнего очага *(приуныв):* Можно я тогда хотя бы огоньчки оставлю?

Дух Сказочного леса: Снимай. Хочешь огоньчки – ступай к людям, которых ты так любишь.

Дух Домашнего очага: Люди! Мы совершенно забыли о людях в лесу!

Дух Сказочного леса: Да уж, забудешь про них. Шумные, беспокойные, кричат и суетятся без толку... Скорей бы они уже покинули наш лес!

Дух Домашнего очага: Дух Сказочного леса, ты гений. Мы же можем им помочь!

Дух Сказочного леса: Помашем им и пожелаем счастливого пути?

Дух Домашнего очага: Да нет же, балда! Я буду освещать дорогу, а ты подготовь самый короткий путь, а еще мы можем немножечко ускорить для них время...

Дух Сказочного леса: Эх, светлая у тебя голова, Дух Огня. Не хочешь вернуться обратно в лес?

Дух Домашнего очага: Очень. Очень хочу вернуть девочек домой. За дело, Дух Сказочного леса!

Духи уходят, сцена погружается в темноту.

Конец Интермедии 2

Акт 3

Сцена 1

Заснеженная лесная опушка. Ведьма Темного леса прохаживается туда-сюда, помахивая посохом в такт шагам. Катя сидит на сугробе, все еще в белом покрывале. Ее окружают Снежинки, сидящие живописной группой.

Ведьма Темного леса: Удивительно, как далеко люди способны зайти в своей наглости. Они гуляют в моем лесу днем – я закрываю глаза. Они приходят рубить деревья и топтать травы – что же, невелика беда, однажды вырастут новые. Но ты, девочка, выбрала не то время и место, чтобы насмеяться надо мной!

Катя (стуча зубами): Я тебя не боюсь!

Ведьма Темного леса (смеясь): В отваге тебе не откажешь, дитя. Даже жаль оставлять здесь эту пылающую душу. Но так ли ты умна? *(Обращаясь к Снежинкам)* Стоит ли мне дать ей шанс? Сможет ли она меня повеселить?

Снежинки хихикают и кивают, одобряя идею.

Катя (настороженно глядя на Ведьму): Что ты задумала?

Ведьма Темного леса (наклоняясь к Кате): Ничего, что могло бы тебе навредить... Сейчас. Я собираюсь дать тебе шанс, смелое дитя. Выбери – попытаешься отгадать мои загадки или сдашься и навсегда останешься в моем лесу?

Катя: Я не сдамся! Загадывай свои загадки.

Ведьма смеется, Снежинки смеются вместе с ней.

Ведьма Темного леса: Что же, ты сделала свой выбор – не пожалей потом! Я загадаю тебе три загадки. Если сможешь дать верные ответы на все три, я верну тебя прямо на порог твоего дома.

Катя: А если ошибусь?

Ведьма Темного леса (*широким жестом указывает на Снежинок*): Тогда ты присоединишься к моим очаровательным спутницам и станешь одной из них.

Катя: Не стану.

Ведьма Темного леса: Это не тебе решать, девочка. Вот твоя первая загадка: «Пушистый ковер не руками ткан, не шелками шит; при солнце, при месяце серебром блестит». Что это?

Все, кроме Кати, замирают. Она встает, сбрасывает с себя покрывало и размышляет, прохаживаясь туда-сюда.

Катя: Все ее загадки будут с подвохом... Это вообще не ковер. «Ткан не руками» – значит, не сделан человеком. Про что говорят «ковер»? Про опавшие листья, про травы, про... Пойдите-ка.

Катя возвращается обратно к Снежинкам, касается своего покрывала, кивает и укутывается в него.

Катя: Я знаю ответ!

Ведьма Темного леса: Что же, говори.

Катя: Это снег. Про снег говорят, что он укрыл все ковром. Снег сияет на солнце и при луне.

Ведьма Темного леса: Как ни странно, ты права. Значит, слушай вторую загадку: «Я – мост, брошенный через реку времени, по которому уходит прошедшее и приходит грядущее. Что я такое?»

Все, кроме Кати, замирают. Она не встает, но размышляет вслух, наклонив голову.

Катя: Разумеется, это не мост. Прошлое уходит, приходит будущее, река времени... Река, похожая на ленту... Ну конечно же, это ведь совсем легко!

Все снова начинают двигаться. Катя поднимает голову.

Катя: Это полночь. В полночь настоящее становится прошедшим, а будущее – настоящим.

Ведьма Темного леса: Надо же! Ты смысленнее, чем мне показалось. Что ж, вот тебе третья загадка, посложнее всех прочих: «Заколдую ли я тебя, как заколдовывала всех прочих?»

Катя: Что?

Ведьма Темного леса: Ты слышала загадку. Отвечай.

Катя выглядит испуганной, Ведьма - довольной. Все, кроме Кати, замирают. Она встает, кутаясь в белое покрывало, и начинает нервно ходить туда-сюда.

Катя: И что мне ей ответить? Это ведь не загадка даже. Отвечу неправильно – стану снежинкой и никогда больше не увижу Машу и родителей. Отвечу правильно? Но как правильно? Даже если правильный ответ – «заколдую», не значит ли это, что...

Катя поворачивается к Ведьме Темного леса.

Катя: Ты с самого начала не собиралась меня отпустить!

Ведьма Темного леса: А ты действительно умна, дитя. Станешь прекрасным дополнением к моим бессловесным спутницам!

Катя пытается сбежать, но на пути у нее встают Снежинки. Ведьма поднимает посох и начинает читать заклинание. Внезапно на сцену выходят Благородный Олень, Маша и Снеговик, робко выглядывающий из-за Машиного плеча. Маша, увидев Катю, бросается к ней.

Благородный Олень: Остановись, Регина! Сегодня у тебя нет власти творить зло.

Ведьма Темного леса (раздраженно): Бореалис, какая встреча! Ты подобрал себе оригинальную компанию, друг мой.

Маша (снимая покрывало с Кати и отбрасывая его): Ты совсем замерзла! Давай сюда руки! (Пытается отогреть руки Кати дыханием)

Катя (порывисто обнимает Машу): Я так рада тебя видеть! Мне казалось...

Маша: Тише, тише. Давай лучше отойдем пока...

Маша и Катя отходят к прячущемуся за деревьями Снеговик, пока Ведьма Темного леса и Благородный Олень негромко спорят посреди поляны.

Благородный Олень: Правила тебе известны, Регина. Сегодня единственная ночь в году, когда твоя власть слабее нашей. Уходи, и до утра не возвращайся!

Ведьма Темного леса: Я тебе это припомню, Бореалис. (Снежинкам) За мной!

Ведьма уходит, раздраженно помахивая посохом. За ней уходят Снежинки – некоторые из них на прощание машут девочкам и Снеговик.

Снеговик: Ах, как же замечательно все вышло! И никакая Ведьма нам больше не страшна. А я с самого начала говорил, что у нас все получится и бояться нечего. Ведьма Темного леса, фу-ты ну-ты! Ужасные слухи о ней совершенно не соответствуют истине...

Благородный Олень (подтрунивая): Похоже, ты чудесным образом излечился от робости, да, Снеговик?

Снеговик (смущенно): Что вы, я всего лишь рад, не более того.

Благородный Олень (*поворачиваясь к девочкам*): И здесь сплошные чудеса – юные девушки что-то совсем притихли. Не замерзли ли?

Катя: Нисколько!

Маша: Очень замерзли! Не подскажите, в какой стороне наш дом?

Благородный Олень (*посмеиваясь*): Подскажу. (*Делает широкий жест рукой*) Вот вам тропа – ступайте прямо по ней, не ошибетесь. Снеговик пойдет с вами и проследит, чтобы вы добрались в целости и сохранности.

Снеговик: Разумеется, господин Бореалис. Девочки, вы готовы?

Девочки, вместе: Готовы! Пойдемте поскорее!

Дух Сказочного леса и Дух Домашнего очага выходят с разных сторон.

Дух Домашнего очага: Постойте, подождите нас!

Дух Сказочного леса: Мы поможем вам вернуться домой... Так уж и быть.

Катя: А вы...

Дух Домашнего очага: О, просто скромные сказочные создания, которые рады помочь настоящим героям этого замечательного дня.

Маша: Но это же вы – герои. Вы сегодня столько чудес сотворили, чтобы нам помочь!

Катя: А мы – самые обыкновенные девочки...

Дух Сказочного леса (*скептически*): Раз так, выходит, я каждый день помогаю обыкновенным девочкам?

Дух Домашнего очага (*обращаясь к девочкам*): Видите ли... Никакие чудеса бы не произошли, если бы не ваша смелость, решимость и желание защитить друг друга. Вот это – настоящее чудо. Может быть, для вас оно совсем обыкновенное, но для нас видеть такое – ценный подарок.

Снеговик: Так, что-то мы заболтались. Еще немного, и совсем замерзнем, прямо как я!

Дух Домашнего очага: Ты прав, мой милый друг, как никогда прав. Девочки, возьмитесь за руки, закройте глаза и представьте место, где вы хотите оказаться больше всего. Представили?

Катя: Да!

Маша: Спасибо вам за все!

Дух Домашнего очага и Дух Сказочного леса осыпают девочек блестками.

Свет выключается, а когда включается снова, девочек уже нет.

Дух Домашнего очага (*тихо*): В добрый путь, девочки. (*Громче*) Ну что ж, друзья мои, давайте тоже не задерживаться, у нас полно дел. Новый год уже почти наступил, а мы к нему совершенно не готовы! (*Обращаясь к Духу Сказочного леса*) Что там, ты говорил, нужно с теми елочками сделать? (*Поворачиваясь к Снеговика*) Не отставай, друг мой, нас ждут великие дела!

Снеговик: Уже бегу!

Все трое удаляются. Сцена погружается в темноту.

Конец

«РАЗНОЦВЕТНЫЕ КОЛПАКИ»

Мельникова Ольга Михайловна,
педагог дополнительного образования
ГУО «Жлобинский городской центр творчества детей и молодежи «Эврика»

Героями пьесы являются дети-волшебники. Они еще только постигают тайны волшебства, выполняют упражнения, тренируются. Они считают, что вся сила волшебства заключается в колпаках, которые им раздала волшебница-мама. Но для неопытных волшебников случилось настоящее испытание – в городе появляется Абракадабра. А ведь именно с ней боролся их отец. Что же случилось? Неужели в схватке опытного волшебника и злой Абракадабры победила она? Значит, в городе поселится навсегда зло?

Абракадабра хитростью забирает волшебные колпаки, и в борьбу с ней вступают просто дети, которые своими поступками доказывают, что нужно говорить правду, помогать другим людям, быть искренними и добрыми. Абракадабра меняется, если с ней дружат.

Пьеса предназначена для детей младшего подросткового возраста. Материал может быть использован для постановки театральным коллективом в учреждениях образования.

Действующие лица:

Мама
Рыжик
Луковка
Ассорти (1-ый, 2-ой, 3-ий)
Бельш
Учитель
Конфеткина
Абракадабра
Почтальон

Декорации и реквизит:

Ширмы двусторонние на колесиках (4-6 штук). На одной стороне изображены двери комнат, а на второй стороне – стены класса в «Школе волшебников». Колпаки волшебников: белый, зеленый, синий, красный, желтый, фиолетовый.

Костюмы участников:

Современная одежда для подростков и взрослых

Фонограммы:

«Голос» (по тексту)
«Театральная шкатулка» муз. Андрея Зеленского

Сцена 1

На сцене установлены 6 ширм, которые можно повернуть обратной стороной. На каждой ширме висит шторка, которую можно открыть. Звонит будильник. Голос мамы в микрофон.

Мама. Доброе утро! Встаем! Для тех, кто не слышал, повторяю. (*Звонит будильник*)

Голоса из комнат:

- Еще одну минуточку.
- Я успею.
- Пусть мелкие первыми встают.
- Не имеете право будить невыспавшегося ребенка.

Мама. Понятно! У меня есть хорошее средство... (*Звук воды из крана*) И я иду. (*Появляется с кувшином воды*)

Из комнат подаются реплики, дети выходят по-очереди, перемещаются в ванную, из ванной заходят обратно в комнату, одеваются.

Дети:

- Каждое утро одно и то же.
- Ну, подумаешь, немного опоздаю.
- Я не буду чистить зубы, мою щетку кто-то взял.
- Какой сегодня день недели?
- А ты бы спросил какой год.
- Я точно знаю, сегодня пятница и что на завтрак будет...
- Овсяная каша. *(Все хором)*

Мама. А вот и нет.

Все выглянули из комнат – только головы.

Мама. Сегодня запеканка из овсянки.

Все дети. Ну!?! *(Разные движения)*

Мама. Все к столу. *(Дети обходят ширмы, скрываются за последней)*
Не забудем сказать...

Все дети:

- Приятного аппетита! *(Звук ложек о тарелки)*
- Спасибо!

Появляются через центр, идут в свои комнаты и выходят по очереди, когда их позовет мама.

Мама. Дети, поторопитесь. И не перепутайте колпаки. Рыжик! По дороге в школу ты должен рассмешить плачущую девочку, она разбила коленку.

Рыжик. Может, лучше ей приклеить пластырь?

Мама. У тебя нет пластыря, но ты можешь подарить ей улыбку, которая поможет забыть о боли.

Рыжик. А может...

Мама. Не рассуждать. Ты учишься в школе волшебников и свое домашнее задание выполнишь по дороге.

Мама. Луковка!

Луковка. Мама, если мой колпак желтого цвета, это не значит, что меня можно называть какой-то луковицей.

Мама. Милая моя Луковка, только тот, кто обладает таким красивым колпаком, может любого довести до слез. Но только твои поступки должны вызывать слезы радости, умиления, восторга...

Луковка. И мое домашнее задание я выполнил. Вот кв. 52 – я нашел потерявшегося котенка и вернул его маленькой хозяйке. Мама, ты бы видела ее слезы радости...

Мама. Ты мое золотце!

Луковка. Так луковка или золотце?

Мама. Золотце луковое в желтом колпаке. Беги! Не опаздывай. Так, и что у нас за пауза? Опять колпаки помяли, теперь стараетесь исправить положение или готовите шпаргалки «Ассорти»?

Выходят трое:

1 – синий колпак, 2 – зеленый колпак, 3 – фиолетовый колпак.

Ассорти:

1-ый. Дорогая мама!

2-ой. Если будешь так любезна...

3-ий. И благосклонна к своим детям...

Все. Пожалуйста...

Мама. Что за манеры?! И это мои дети... Позвольте напомнить вам, а вернее, вы сами расскажете о своем домашнем задании.

Ассорти:

1-ый. Я должна знать всякие волшебные слова, пожелания.

2-ой. Я должна следить за искренностью произнесенных выражений.

3-ий. А я отвечаю за выразительность и эмоциональность.

Мама. А вот теперь ваш выход и по всем правилам.

Ассорти:

1-ый. Мамочка!

2-ой. Извини, пожалуйста.

3-ий. Колпаки..., но мы исправились.

Мама. Так, волшебные слова были, искренность почувствовала...

Ассорти. А выразительность?

Мама. Справились, справились. Идите сюда (*обнимает*), бегом в школу.

Мама. Ну? И чей же колпак остался? (*Выходит белый колпак*) Может, не пойдешь сегодня в школу?

Бельш. Это почему еще?

Мама. День сегодня какой-то...

Бельш. И что? Эта Конфеткина опять будет врать?

Мама. Да!

Бельш. А я буду отстаивать правду?

Мама. Да. Ведь у тебя белый колпак.

Бельш. А я могу чуть-чуть помолчать?

Мама. Нет, тогда это будет серый колпак, а у нас таких колпаков нет.

Бельш. Да не нужен мне серый колпак, мне нравится белый.

Мама. А ты попробуй набрать воды в рот, когда кто-то будет говорить неправду о других...

Бельш. Я пробовал! Ты помнишь?

Мама. Да помню, помню. Ну, Бельш, беги и старайся...

Бельш. Ты права, мама, говорю только правду.

Мама остается одна в комнате. Обходит ее, поправляет картины, протирает пыль и говорит вслух.

Мама. Мои милые волшебники! Как я их люблю! Совсем недавно были такими маленькими... А школа волшебства подготовила их к жизни, они будут вежливыми, правдивыми, всегда готовыми помогать другим, станут

волшебниками, как их отец. Правда, у них тоже могут быть командировки, как у нашего папы. *(Подходит к портрету)* Вот уже месяц он борется с Абракадаброй на другом конце планеты. Но наш папа – великий волшебник. Он не шлет телеграмм, а дети каждый вечер находят в своей комнате маленькие подарки или записки с пожеланиями, и они знают: папа рядом и знает о них все. И как только он сделает свою работу, обязательно вернется, и они все вместе пойдут гулять в парк, где будут дурачиться, упражняться в волшебной хитрости.

Голос. А мама была тоже волшебницей, да еще какой!!! Она могла приготовить волшебные пироги, от которых не оставалось ни крошки. А ее волшебные руки могли стирать, убирать, шить, не зная усталости. Вот и сейчас, она задумала сюрприз для детей и отправилась на кухню, чтобы приготовить его к приходу своих любимых детей... А тем временем в школе волшебников...

Сцена 2

Ширмы разворачиваются обратной стороной, идет урок. Все стоят, сидят. Учитель прохаживается.

Учитель. Закончили упражнение. Давайте проверим. Я начинаю заклинание – вы продолжаете. Ла-пи-лу-пи-ли-пи-ля.

Все. Ла-пи-лу-пи-ли-пи-ля.

Учитель. Кро-по-кру-по-кри-пи-кря.

Все. Кро-по-кру-по-кри-пи-кря.

Учитель. Неплохо! Кто ответит? Первое заклинание мы произносим против...

Бельш. Случайностей, которые могут привести к неприятностям.

Учитель. Ты как всегда прав, Бельш. А второе заклинание.

Бельш. Против неприятностей, которые могут возникнуть от случайности.

Ассорти:

1-ый. Извините, что перебиваем.

2-ой. Пожалуйста, ответьте.

3-ий. А чем они отличаются?

Учитель. Рыжик, как ты думаешь?

Рыжик. Первое – можно случайно сесть в лужу и в грязной одежде ты не сможешь пойти в театр – неприятность.

Луковка. Ну, я бы так не сказал, что возможность не ходить в театр – это неприятность. А... Так вот почему ты прошлый раз нашел эту лужу и вернулся домой, а мы все смотрели эту скучную пьесу?

Рыжик. Это было гениально!

Ассорти:

Все. Пожалуйста! Пожалуйста!

1-ый. Извини, Луковка.

2-ой. Прости, Рыжик.

3-ий. Мы ничего не поняли.

Рыжик. Второе. Неприятность – мама готовила кашу, и у нее убежало молоко.

Луковка. А почему? Вот ответь всем.

Рыжик. Потому что я случайно...

Луковка. Вот ответь, ответь.

Рыжик. Потому что я случайно предложил маме разгадать кроссворд.

Ассорти:

1-ый. А мы знаем, как наша мама...

2-ой. Любит разгадывать кроссворды...

3-ий. Она лучшая кроссвордисменка в мире.

Конфеткина. И самая большая неприятность в случайных ситуациях – это ты, Рыжик.

Бельш. Конфеткина! Да ты умеешь говорить правду?

Конфеткина. Я называю это собственное мнение.

Учитель. Тише. Тише дети. Давайте повторим заклинания. Конфеткина начинает – ла-пи-лу...

Голос. А еще были упражнения по выразительности, эмоциональности. Повторили все заклинания. Бельш был очарован правдивым выступлением Конфеткиной, но не переставал ей доказывать и убеждать, что нельзя говорить неправду. Ассорти тренировались говорить выразительно всякие вежливые слова. Школа жила своей жизнью.

Учитель. Внимание! Дети! Записывайте домашнее задание.

Конфеткина. А задание для всех будет одинаковым?

Учитель. Да, сегодня задание для всех одинаковое.

Голос по радио. Внимание! Объявление! Вы только не пугайтесь заранее, но в нашем городе появилась Абракадабра.

Бельш. Этого не может быть. Наш папа боролся с ней и точно ее победил.

Луковка. Почему-то мне хочется плакать, и это не слезы радости.

Рыжик. А мне смешно, что вы верите в разные, разные... слухи.

Ассорти:

1-ый. Пожалуйста! Пожалуйста!

2-ой. Пожалуйста! Пожалуйста!

3-ий. Извините! Все слова забыли.

Конфеткина. Да никакой он не волшебник ваш папа!

Бельш. Знаешь, что... Конфеткина?!

Конфеткина. Да, я знаю...

Голос по радио. Принимаем меры предосторожности. Плотно закройте шторы на окнах. Не открывайте двери незнакомым. Берегите то, что дает вам силу, силу волшебников.

Конфеткина. Ой, кажется, мне страшно!

Бельш. И она говорит правду.

Конфеткина. Мои родители уехали к бабушке, дома совсем одна...

Бельш. Врет.

Конфеткина. С котенком.

Бельш. Почти правда.

Конфеткина. Да, еще у меня есть ученый таракан, но это не обязательно знать всем.

Бельш. Вот теперь правда. Только еще расскажи, что этот усатый тараканище тебе все задачки по математике решает.

Конфеткина. Неправда!

Бельш. Правда, правда.

Луковка. Мне тебя жаль. А пойдём к нам.

Рыжик. В нашем доме тебе будет веселей.

Ассорти:

1-ый. Пожалуйста.

2-ой. Не раздумывай.

3-ий. У нас есть свободная комната.

Бельш. Вот еще!

Конфеткина. Терпеть тебя не могу!

Бельш. Врет!

Ассорти:

1-ый. Но это искренне.

2-ой. Эмоционально.

3-ий. И если перевести... Я не могу признаться тебе, что ты мне нравишься.

Сцена 3

Ширмы передвигаются, поворачиваются. Дом волшебников. Вбегают дети.

Дети. Мама! Мама! Ты слышала объявление по радио?

Выходит мама.

Мама. Никакие волнения не должны помешать порядку в нашем доме.
Пункт 1.

Все. Вешаем колпаки на место.

Мама. Пункт 2.

Все (наперебой):

- По радио передали, что в городе Абракадабра...

- Папа должен был победить Абракадабру...

- Конфеткина должна одна быть дома...

- Мне страшно, если Абракадабра придет в наш дом...

Мама. Стоп! Пункт 3 гласит: Расскажи, поделись, посоветуйся. *(Опять все наперебой)*

Мама. Стоп! Я вижу, у нас есть гость! Конфеткина, расскажи ты, что произошло?

Конфеткина. Добрый день! Мне страшно оставаться дома одной, поэтому ваши дети меня пригласили к вам в гости.

Мама. Чего же ты испугалась?

Все:

- По радио передали, что в городе Абракадабра.

- Папа должен был победить Абракадабру.

- Конфеткина должна одна быть дома.

- Мне страшно, если Абракадабра придет в наш дом.

Мама. Стоп! Говорит Конфеткина. Чего же ты испугалась?

Конфеткина. По радио передали, что в городе Абракадабра, что нужно закрывать окна и двери, никого не впускать.

Звонок в дверь, все замерли, посмотрели на дверь.

Мама. Всем оставаться на местах. (*Открывает дверь*) Входите.

Входит человек в черной одежде, темных очках.

Почтальон. Я – Почтальон. Вам телеграмма. Распишитесь.

Мама. Нам никто и никогда не присылал телеграмм.

Почтальон. Телеграмма от вашего папы.

Рыжик. Белыйш, он говорит правду?

Белыйш замер и не может сказать ни слова.

Мама. Спасибо за доставку. (*Почтальон уходит*)

Мама (*читает*). Встречайте, буду ровно в 12.00. Папа.

Рыжик. Который час?

Все. 11 часов 55 минут.

Ассорти:

- Осталось 5 минут.

- Если мы не встретим папу...

- Успеем, мы точно успеем.

Мама. Если прямо сейчас...

Луковка. Побежали, мама.

Мама. Папа никогда не присылал телеграмм.

Рыжик. Мама, чего ты ждешь?

Мама. А давайте все вместе на вокзал. (*Дружно убегают*)

Сцена 4

Скрип двери, почтальон возвращается, снимает очки.

Почтальон. Папа никогда не присылал телеграмм...

Снимает колпаки поочередно.

Почтальон. Белый колпак (*одевает*) – говорит только правду. Да, я и есть Абракадабра. Я пришла, чтобы уничтожить школу волшебников и стать сильнее всех, умнее всех и богаче всех.

Абракадабра. Красный колпак (*одевает – начинает смеяться*). Нет, это что-то не для меня, хотя... (*Опять одевает колпак 3 раза*) Ладно, может и пригодится.

Абракадабра. Желтый колпак. *(Одевает)* Так, должны быть слезы радости. Нету? А... Я должна что-то сделать или подумать. Я буду самой могучей Абракадаброй на планете, все волшебники будут работать на меня, все богатства будут мои. Ну, колпак... совершенно бесполезная вещь.

Абракадабра. Зелененький, синенький, фиолетовый. *(Одевает по очереди)* Пожалуйста, сними меня. *(Бросает)* Извини, ты мне не нравишься. *(Бросает)* О! О! О! *(Бросает)*

Абракадабра. Голова разболелась от этих решений. Ну, посмотрим, что вы сможете сделать без ваших колпаков. *(Забирает колпаки, уходит, возвращается)* Сюрприз! Мама, готовила сюрприз. *(Идет на кухню, берет торт)*. Хороший сюрприз! Удачно я зашла. Папа! В последней схватке я была сильнее, и теперь ваш папа ничего не может, а самое главное – он не помнит дороги домой и навсегда останется моим послушным слугой, если, конечно, его детки... Нет, нет, об этом никто не узнает... Сюрприз мне нравится.

Подтанцовывающая уходит.

Сцена 5

Появляется мама и все дети.

Мама. Кто же мог прислать телеграмму? Папа не приехал. А может, мы его не узнали? Не заметили?

Все:

- Да как мы могли не узнать папу?
- Да я весь вокзал оббегал.
- Я все ящики камеры хранения просканировал.
- Я каждого обнюхал, никто папой не пахнет.

Мама. Стоп! Мне не все здесь нравится, но у нас гостья, а у меня сюрприз. Мойте руки, и я вас жду.

Мама идет на кухню, все возвращаются.

Мама. Сюрприз исчез.

Рыжик. Я знаю. Сейчас ты выдашь нам задание, мы его выполним и ...

Белыш. Нет, он не спрятан, он действительно исчез!

Луковка. Как исчез? У нас не будет сюрприза? *(Плачет)*

Мама. Луковка, твои слезы меня пугают, они горькие.

Луковка пробует.

Луковка. Да, мама, они были такими, только тогда, когда наш щенок попал в аварию и мы ...

Мама. Предлагаю всем надеть колпаки. *(Отправляются в комнату)*

Кто-то выбегает, кто-то кричит из комнаты и опять собираются все.

Рыжик. Колпака нет.

Луковка. Куда он делся, его нигде нет.

Ассорти. Я помню точно, что вешала его на место.

Конфеткина. Мой колпак на месте, потому что я его никогда не снимаю.

Бельш. Потому что ты гость.

Мама. Объявляю минуту размышления.

Все встали вокруг мамы и пошли друг за другом по кругу.

Рыжик. Может это папа приехал раньше, пока мы были на вокзале, он спрятал сюрприз?

Конфеткина. Это злая шутка.

Бельш. Папа не может так поступить. *(Опять идут по кругу)*

Мама. Почтальон! *(Все остановились, замерли по очереди)*

Ассорти:

1-ый. Он вручил телеграмму.

2-ой. Он сказал, что она от папы.

3-ий. Мы ушли, а он воспользовался этим.

Конфеткина. Я уже говорила. По радио сказали: «Плотно закройте шторы на окнах». Не открывайте дверь незнакомым. Берегите то, что дает вам силу, силу волшебников.

Все. Берегите то, что дает вам силу волшебников.

Бельш. Я знаю кто это был! Это была Абракадабра.

Луковка. И мы не могли сберечь колпаки, которые дают нам силу волшебников.

Все. Все погибло! Абракадабра захватит наш город. Папа не вернется.

Конфеткина. Но у меня-то есть колпак.

Мама. Спокойно дети! Встаньте в круг. Минута размышления.

Все встают в круг вокруг мамы.

Конфеткина. Хочу напомнить, что у меня есть колпак. И еще я знаю одно заклинание против неприятностей.

Все. И против случайностей. Мы все знаем.

Мама. Это не поможет, вы должны доказать, что и без колпаков вы настоящие волшебники. Вы готовы?

Ассорти:

1-ый. Пусть звучат волшебные слова добрее.

2-ой. Извините, пожалуйста, спасибо.

3-ий. Добрый день, спокойной ночи.

Все. Ла-пи-лу-пи-ли-пи-ля. Ра-пи-ру-пи-ри-пи-ря.

Луковка. Рыжик, помнишь, у тебя сломалась твоя любимая игрушка. Мне много пришлось прочитать, исследовать и я починил ее. Я знаю, как она тебе дорога. Пусть она дарит тебе настроение.

Рыжик. Ну, спасибо, Луковка. Я даже прослезилась. Чем же я могу порадовать вас, чтобы все улыбнулись. А вот смотрите...

Все собираются у планшета.

Рыжик. Наш щенок, вот мы его нашли, потом была авария, вот ему уже сняли повязки, а вот он сейчас прыгает, вот он стащил у Луковки вкусняшку, вот мы все вместе прыгаем в снег...

Конфеткина. А почему вы его зовете щенок?

Рыжик. А точно, а пусть его зовут Счастливчик.

Все аплодируют, раздаётся лай щенка.

Все. Лает.

Бельш. Настал мой черед? Говорить только правду? Конфеткина! Ты мне нравишься!

Все. Ла...ла ла...*(Музыка)*

Мама. Дети встаем в круг. Все вместе Ла-пи...

Сцена 6

Шум, треск, незаметно появляется Абракадабра под черным плащом, все расступаются, Абракадабра выпрямляется и молчит.

Мама. Узнаю, узнаю, встречались и раньше. Тебя выгнали из нашего города, потому что ты воровала радость у маленьких детей, а у стариков забирала надежду... Молчишь?

Конфеткина. Да она дар речи потеряла. Вот это заклинание!

Луковка. Мы тебя победили и без волшебных колпаков.

Абракадабра протягивает колпаки, дети разбирают, одевают по очереди.

Ассорти. И пусть волшебные слова станут обычными, потому что мы их используем каждый день.

Рыжик. И пусть радость и хорошее настроение будет в каждом доме.

Луковка. Пусть слезы будут только от счастья.

Бельш. Пусть правда всегда побеждает.

Конфеткина *(обращается к Абракадабре).* Хочешь, я подарю тебе свой колпак, он хоть у меня и волшебный, но я могу и без него обойтись.

Абракадабра *(обмякла, заплакала).* Мне никто и никогда ничего не дарил.
(Плачет)

Конфеткина. Попробуй, одень. *(Одевает)*

Луковка. Ой, плачет. А какие слезы?

Абракадабра. Сладкие. Вот это радость. *(Улыбается)*

Рыжик. Ой, она улыбается.

Ассорти. Попробуй произнести волшебное слово.

Абракадабра. Спа-си-бо!

Бельш. Она искренняя! Это я вам говорю, обладатель самого белого колпака.

Мама. А давайте все вместе еще раз произнесем заклинание. *(Все встали вокруг)*

Все. Ла-пи-лу ... *(Звонок в дверь все замерли)*

Абракадабра. Это почтальон.

Все. Настоящий?

Абракадабра. Настоящий. Он телеграмму от вашего папы принес.

Почтальон. Получите телеграмму. Распишитесь.

Все *(читают)*. Я вспомнил дорогу домой. Везу подарки. Встречайте.

Рыжик. Который час?

Луковка. Скоро 15.00.

Ассорти. Пожалуйста, поспешим, успеем. *(Все убегают)*

Абракадабра. Конфеткина. А возьми меня к себе жить. Я тебе задачи по математике буду делать.

Конфеткина. У меня таракан умный есть.

Абракадабра. Тогда я буду играть с тобой.

Конфеткина. У меня котенок есть.

Абракадабра. Тогда давай будем просто дружить, рассказывать секретки и хранить их.

Конфеткина. Просто дружить! Прикольно! А давай попробуем.

Все *(за ширмой)*. Ура! Папа вернулся...

Голос. Волшебные колпаки не понадобились, чтобы победить Абракадабру, которой не хватало тепла, домашнего уюта, хороших друзей. Говорить правду можно и без волшебного колпака. И плакать не стыдно, если это слезы счастья. А близкие всегда находят дорогу домой, если их здесь ждут. Школа волшебников продолжает работать. И завтра... но это уже будет другая история...

Конфеткина и Абракадабра берутся за руки и, разговаривая, уходят за ширмы.

Звучит музыка.

«СТАТЬ ДОБРЫМ НИКОГДА НЕ ПОЗДНО»

Смусенок Вера Антоновна,
учитель начальных классов
ГУО «Ремезовская средняя школа Ельского района»

Данная пьеса раскрывает нравственные ценности, этические идеалы, принципы человеческой жизни. Это честность, трудолюбие, любовь к людям, чувство ответственности, скромность, справедливость. Пьеса расскажет и о коварстве людей, в том числе ближайших родственников, о черной зависти.

Пьеса для детей младшего школьного возраста.

Действующие лица:

Старый разбойник
Злыдня Ивановна. (в конце Лидия Ивановна)
Баба Яга
Добрянка
Кот Марсик

Первое действие Сцена первая

Комната в доме Старого Разбойника. Вокруг страшный беспорядок, мрачная атмосфера. Старый Разбойник сидит за столом и что-то записывает в тетрадь, бормочет.

Старый разбойник. Двести сорок золотых монет... Ха, ха, ха! Как я ловко обвел этих купцов вокруг пальца. А похищение королевской дочки! У-ух! Это тоже нужно записать. И про ночные грабежи не забыть. *(Продолжает писать, затем встает, ходит по комнате)* Та-а-к. Ну, допустим, запишу я все свои злодеяния, ну даже опубликую. И что дальше? Ведь это все так и останется на бумаге. А может быть еще хуже: найдутся какие-нибудь добрые люди, изучат мой труд, разберут все мои темные дела, поймут, как с этим бороться. Нет. Ни в коем случае нельзя свои злодеяния описывать в книге! А с другой стороны, если я не расскажу про все свои дела, то про них будут знать лишь те, кто пострадал. И я умру почти никому не известным злодеем. Я же хочу стать знаменитым, что бы про меня писали в школьных учебниках! Что бы моим именем пугали детей! Что же делать? Думай, злодей, думай! Решено! Мне нужен наследник! Именно! Я научу его всем секретам своего мастерства, он будет продолжать творить злые дела. Он прославит мое имя!

Сцена вторая

Входит Злыдня Ивановна.

Злыдня Ивановна. Злое утро, Старый Разбойник.

Старый разбойник. Злое утро, Злыдня Ивановна. Какими судьбами?

Злыдня Ивановна. Пришла поговорить о твоём ребенке.

Старый разбойник. Ребенке? Это еще что за термин?

Злыдня Ивановна. Сам ты термин. Ты двенадцать лет назад отдал мне своего ребенка на воспитание. Я его поила, кормила, учила. Ты думаешь, я детей люблю? Ошибаешься! Ты обещал мне заплатить. *(Таинственно)* Я слышала, что недавно купцы потеряли клад... Ты не зна...

Старый разбойник. *(задумчиво).* Двенадцать лет говоришь? Хм. И каков он из себя?

Злыдня Ивановна. Кто?
Старый разбойник. Мой сын, кто же еще!
Злыдня Ивановна. Какой еще сын?
Старый разбойник. Ты меня обмануть даже не пытайся! Сама сказала, что сына моего воспитываешь в пансионе.
Злыдня Ивановна. Сына? Ах, да! Ну, конечно же, сына! Да, да, сына!
Старый разбойник. Я надеюсь, он такой же злой, как я?
Злыдня Ивановна. Очень злой мальчишка! Хулиган!
Старый разбойник. Прекрасно, замечательно! Чему ты его научила?
Злыдня Ивановна. Он находится в частной школе злодеяний Бабы Яги. Там изучают разные полезные предметы: обмановедение, скверноповедение, злометрию, плохистику, дурнологию.
Старый разбойник. Это то, что надо!
Злыдня Ивановна. Да, да, конечно. Но ты же понимаешь, что воспитание злодея обходится недешево...
Старый разбойник. Ничего страшного. Если ребенок оправдает мои ожидания, я заплачу двойную цену. Даю нечестное злодейское слово!

Действие второе Сцена первая

Частная школа Бабы Яги. Баба Яга срывает цветы со стен, топчет их, ругается. Вбегают запыхавшаяся Злыдня Ивановна.

Злыдня Ивановна. Баба Яга, Баба Яга!
Баба Яга. Ну что, что ты орешь?
Злыдня Ивановна (*замечает цветы*). Это еще что за гадость?
Баба Яга. А ты догадайся с трех раз, кто это натворил?
Злыдня Ивановна. Добрянка!
Баба Яга. А кто же кроме нее! На уроке колдовства все нормальные ученики наколдовали жаб, змей, у кого-то даже получилось вызвать засуху, а эта мерзавка наколдовала цветочки, да ягодки! Но это еще что! От обеда она отказывается, видите ли ей не нравится наш новый повар Людоед! Учителя на нее жалуются, особенно граф Дракула. Это просто непереносимо! Она подрывает престиж школы! Что, ты ездила к ее папаше? Он согласен ее забрать? Ой, сколько же от нее убытков!
Злыдня Ивановна. Он согласен...
Баба Яга. Ура! Ура!
Злыдня Ивановна. Но...
Баба Яга. Что?
Злыдня Ивановна. Он думает, что она сын!
Баба Яга. Как сын? Она же дочь!
Злыдня Ивановна. Я хотела, сказать, что он думает, будто у него сын, а не дочь. И если он узнает, что его ребенок – девчонка, не видать нам золотых монет, как собственных ушей.
Баба Яга. Кошмар!

Злыдня Ивановна. Но это еще не все! Он думает, что его ребенок такой же злодей.

Баба Яга. Ужас!

Злыдня Ивановна. Баба Яга, злобенькая ты моя, мы должны что-то предпринять! Нам нужно избавиться от этой девчонки! Нужно что-то придумать! Он с минуты на минуту будет здесь!

Звонок в дверь.

Злыдня Ивановна. Ах! Это он! Это он! Что же делать?

Звонок повторяется.

Баба Яга. Найди ее, переодень в мальчишескую одежду! А волосы ее спрячь под шапку. А я пока отвлеку его, зубы позаговариваю. Выкрутимся как-нибудь!

Злыдня Ивановна уходит.

Сцена вторая

Баба Яга открывает дверь. Входит Старый Разбойник.

Баба Яга. Батюшки мои! Кто к нам пожаловал! Дождались! Наконец-то! Отец ты наш родненький и благодетель! Заходи, заходи!

Старый Разбойник. Здравствуй, Баба Яга! Я по делу.

Баба Яга. Знаю, знаю. За доч... э-э ... за сынком своим приехал. Как жалко мне будет расставаться с этим добрейш... э-э- зловредным ребенком! Это же лучша... э-э ...лучший наш ученик, гордость школы!

Старый Разбойник. Ты серьезно?

Баба Яга. Ну конечно! У нее... э-э. ... него, что ни слово – то обман, поведение ужасное, абсолютное непослушание! Это самый настоящий маленький злодей!

Старый Разбойник. Весь в отца!

Баба Яга. Ну конечно, конечно!

Старый Разбойник. Ну позови его! Я хочу видеть моего наследника!

Баба Яга. Злыдня Ивановна. пошла его подготовить к такой знаменательной встрече! А вот и они! Сейчас она... э-э- ... он блеснет перед нами своим злодейским мастерством!

Сцена третья

Входят Злыдня Ивановна и Добрянка, переодетая мальчиком.

Добрянка. Здравствуй, папа!

Старый Разбойник. Здравствуй, сынок!

Добрянка. Я не сынок, я твоя дочь.

Баба Яга. Я же говорю, что ни слово – то обман!

Добрянка. Папа, а ты очень красивый. И добрый, я чувствую.

Старый Разбойник. Что!?

Баба Яга. Ах, как она ...э-э ...он прекрасно лицемерит!

Добрянка. Папочка, не слушай их, они тебя обманывают!

Баба Яга. Какая искусная клевета! Злыдня Ивановна., помогите собрать девоч... э-э ... мальчику вещи, а мы пока поговорим об оплате с ее... э-э ... его отцом.

Злыдня Ивановна и Добрянка уходят.

Сцена четвертая

Старый Разбойник. Я весьма рад таким результатам. Какой ужасный ребенок, просто чудо!

Баба Яга. Весь в отца, весь в отца!

Старый Разбойник. Я говорил, что, если мне понравится ребенок, я заплачу вам двойную цену. Баба Яга, ты же понимаешь, что я соврал. За такого ребенка мне и тройной цены не жалко!

Баба Яга. Отец ты наш родненький, благодетель ты наш! Желая тебе злодействовать еще сотню лет!

Действие третье

Сцена первая

Дом Старого Разбойника. Входят Старый Разбойник и Добрянка.

Добрянка (*снимая верхнюю одежду и шапку*). Как тут неприбрано, мрачно!

Старый Разбойник (*ставит чемодан Добрянки*). Тебе нравится, сынок? (*Гладит Добрянку по голове*) Неплохой паричок. Ты просто мастер камуфляжа!

Добрянка. Папа, это не парик, это мои собственные косички. И я не сынок, я дочка.

Старый Разбойник. Ха-ха-ха! А ты действительно прекрасный лжец! Но мы дома, сын мой. Тут ты можешь расслабиться, на время забыть о лицемерии, обмане и прочей гадости. Дома можно просто побыть собой и не притворяться.

Добрянка. Я И Так Никогда Не Притворяюсь. И Никогда Никого Не Обманываю.

Старый Разбойник. Ну Все, Все, Хватит. Дай-Ка Примерить Парик. (*Дергает За Волосы Добрянку*) Какой Крепкий Клей.

Добрянка. А-а-а! Это не клей!

Старый Разбойник нервно ходит по комнате. Открывает чемодан Добрянки. Достает платья, кукол.

Старый Разбойник. Не может быть! Не может быть! Это катастрофа! Это катастрофа! Как они посмели меня обмануть? Меня, великого злодея и обманщика! Ты тоже принимала в этом участие? Отвечай! Отвечай немедленно!

Добрянка. Папочка, не ругайся ты так! Это же некрасиво. Я тебе сразу сказала, что я – девочка, а Баба Яга и Злыдня Ивановна. тебя обманывают. Они сделали это специально, что бы ты забрал меня из школы, ведь я была самой худшей ученицей.

Старый Разбойник. Я пропал, я пропал! Моя репутация!

Добрянка. Пап, ну ладно тебе так убиваться! *(Пытается его утешить)*

Старый Разбойник. Как ты еще смеешь лезть ко мне со своими телячьими нежностями! Мои монеты, мои монеты! Да черт с ними, мне ничего не стоит снова обмануть купцов. Самое главное, что две старухи, которые должным образом ничего не смыслят в злодейском мастерстве, обвели меня вокруг пальца, как какого-нибудь доброго человека! *(Начинает записывать вещи Добрянки обратно в чемодан)* Забирай свои вещи и проваливай отсюда, что бы глаза мои тебя не видели! *(Выталкивает Добрянку за дверь)* Какой позор! Если об этой истории кто-нибудь узнает, меня же все засмеют! Меня никто не будет бояться! Меня никто не будет ненавидеть! *(Ходит по комнате)* Не хватало еще, что бы меня кто-нибудь полюбил! Нужно сделать так, чтобы об этой истории никто не узнал. Вернуть ее! Вернуть срочно!

Старый Разбойник выбегает за Добрянкой, затаскивает ее в дом и запирает в кладовку. Далее Добрянка стучится в дверь кладовки и кричит, что бы ее выпустили.

Старый Разбойник. Это удача, что она никуда не ушла! Вдруг бы разболтала кому-нибудь! Хорошо еще, что молчание Злыдни Ивановны и Бабы Яги можно купить! Но что же мне делать с доч... э-э девченкой? Думай, злодей, думай! Ладно, такие вопросы быстро решать не стоит. Пусть пока поживет у меня, а потом я что-нибудь придумаю. *(Открывает кладовку)*

Добрянка. Это просто безобразие! Как ты смеешь запирать меня в этом грязном чулане! *(Направляется к двери)* Ни на минуту не останусь в этом доме!

Старый Разбойник. Постой, постой, не уходи!

Добрянка. То сам выталкиваешь меня за дверь, то никуда не отпускаешь! А ну дай пройти!

Старый Разбойник. Нет, не уходи!

Добрянка. Пусти!

Старый Разбойник. Ну не уходи! *(С большим трудом)* Пожалуйста!

Добрянка. А если ты меня опять запрешь в чулане? Ну, уж нет!

Старый Разбойник *(с большим трудом)*. Извини.

Добрянка. Ну, хорошо, я останусь.

Старый Разбойник *(с большим трудом)*. Спасибо.

Действие четвертое

Сцена первая

Дом Старого Разбойника некоторое время спустя. Везде прибрано, на окнах занавески, цветы, на столе кастрюля с тестом.

Старый Разбойник (*нюхает цветок, не видит Добрянку*). Какая прелесть, какой аромат!

Добрянка. Тебе тоже нравится, папочка?

Старый Разбойник. Гадость какая! О, ужас! Во что превратился мой дом! (*Выбрасывает горшок с цветком в окно*) Не хватало еще, что бы в моем доме цвели цветы!

Добрянка. Какой ты неловкий! Ничего страшного. Я сейчас. (*Уходит*)

Старый Разбойник. Что со мной происходит? Неужели я действительно старею? Я выучил такие слова, как «пожалуйста», «извини», «спасибо»! Каждую субботу Добрянка печет вкуснейшие пирожки... А этот цветок действительно прекрасен... Нет, это мерзкий, отвратительный цветок! Ах, какой аромат... Ужасная вонь! С появлением этой девчонки все перевернулось вверх тормашками! За последнее время я никому не сделал зла!

Сцена вторая

Входит Добрянка. Под одной подушкой у нее горшок с цветком, рядом – кот Марсик.

Добрянка. Хорошо, что первый этаж! (*Ставит цветок на подоконник, показывает кота Старому Разбойнику*) Пап, это Марсик. Понимаешь, он бездомный. Был. А теперь он будет жить с нами. Ведь ты не против?

Старый Разбойник. Что?! Ну, уж нет! Что бы обо мне говорили «милосердный»?! Никаких животных!

Добрянка. Ну он же бездомный!

Старый Разбойник. Все, мое терпение лопнуло! Если ты сейчас же не выбросишь его обратно на помойку, то сама станешь бездомной!

Добрянка. А я итак почти бездомная! Ты хоть раз сказал мне ласковое слово? Ты даже ни разу не сводил меня в цирк или в театр! Нет никакого толка в том, что ты забрал меня от Бабы Яги, потому что ты сам как Баба Яга! И это мое терпение лопнуло!

Добрянка с Марсиком уходят, хлопнув дверью.

Сцена третья

Старый Разбойник. Ну наконец-то я избавился от этой девчонки! И я смогу жить, как прежде. (*Подходит к кастрюле с тестом*) Она собиралась пироги стряпать. М-м-м, с капустой, мои любимые... Стоп! Какие пироги? Теперь уж без пирогов... С капустой... Жил до этого без пирогов, и сейчас проживу! М-м-м, с капустой... (*Подходит к окну, нюхает цветок*) Какой аромат! Какая

прелесть! Что я говорю! Гадость, гадость, гадость! Подумаешь, пироги! Я сам, между прочим, могу их состряпать! Точно! Сам!

Старый Разбойник подходит к кастрюле с тестом, засовывает туда руки. Тесто прилипает к его рукам, он пытается от него освободиться, в итоге весь перепачкался, все разбросал, штормку сорвал, запутался в ней, упал, пошевелиться не может.

Сцена четвертая

Входит Злыдня Ивановна.

Злыдня Ивановна. А я смотрю: не заперто.

Старый Разбойник (*в сторону*). Ее еще не хватало! Что же делать? Неужели придется просить о помощи? (*Злыдне Ивановне*) О, проходи, проходи, Злыдня Ивановна. Прошу тебя, подойди ко мне.

Злыдня Ивановна. Я вообще-то по делу.

Старый Разбойник. Ну, конечно по делу! Конечно по делу! Но если ты не сможешь мне выпутаться, то ничего мы с тобой не решим.

Злыдня Ивановна. Да? Ну ладно...

Злыдня Ивановна подходит к Старому Разбойнику, пытается ему помочь, но тоже прилипает.

Злыдня Ивановна. Ой! Ты что это задумал! Отпусти!

Старый Разбойник. Да я не держу тебя!

Злыдня Ивановна. Как это не удержишь! Ой-ой-ой! А ну пусти!

Старый Разбойник. Да ты сама ко мне прилепилась!

Злыдня Ивановна и Старый Разбойник пытаются отлепиться друг от друга, умудряются при этом драться и ругаться, расходятся в разные стороны, но тесто стягивает их обратно, они ударяются друг об друга лбами.

Сцена пятая

Вбегает Баба Яга.

Злыдня Ивановна. Бабуля, он на меня напал! Ой-ой-ой...

Баба Яга пытается им помочь, сама приклеивается

Старый Разбойник. Ай-ай-ай...

Баба Яга. У-у-у-у! На помощь!

Злыдня Ивановна. Спасите!

Старый Разбойник. Помогите! Кто-нибудь! Добрянка! Дочка!

Сцена шестая
Входит Добрянка.

Старый Разбойник. Дочка! Доченька! Помоги нам, пожалуйста!

Баба Яга. Ох-хо-хо!

Злыдня Ивановна. Добряночка, ты же не забыла свою первую учительницу!

Окажи услугу, распутай нас!

Добрянка. Вас забудешь, как же!

Баба Яга. Деточка, будь добра, помоги нам!

Добрянка. Вы же знаете, я всегда готова придти на помощь, но сейчас вы сами должны себе помочь! Это волшебное тесто, оно прилипает только к тем, у кого плохие мысли и поведение.

Злыдня Ивановна. Что же нам делать?

Добрянка. Вы должны исправиться.

Баба Яга. Исправиться? Деточка, у меня не тот возраст!

Злыдня Ивановна. Это значит мы должны стать добрыми?

Добрянка. Хотя бы постараться! Стать добрым никогда не поздно, Баба Яга.

Старый Разбойник. Добрянка, я согласен исправиться! Я давно хотел! Я устал причинять людям боль! Как только ты появилась в моем доме, я с каждым днем становился все добрее и добрее, просто я это тщательно скрывал. Прости меня! Я обещаю, что буду стараться быть добрым!

Злыдня Ивановна. Да, да! Я тоже обещаю исправиться! Я уже давно втайне мечтаю преподавать флористику, а не плохистику! И будут меня звать как раньше Лидией Ивановной.

Баба Яга. Эх! Была ни была! Я в школе злодеяний устрою приют для бездомных животных!

По мере того, как Старый Разбойник, Злыдня Ивановна и Баба Яга говорят свои слова, тесто становится мягче и отлипает от них.

Добрянка. Ну что ж! Первого жителя я тебе уже нашла, бабуля! Марсик! Марсик!

Сцена шестая
Входит Марсик.

Баба Яга. Котик, миленький, как же мне тебя не хватало под старость-то лет! Лидия, пойдем скорее домой!

Лидия Ивановна. Да, идем. (*Добрянке, указывая на цветок*) Можно я возьму отросток?

Добрянка. Ну конечно!

Лидия Ивановна подходит к цветку, берет отросток.

Лидия Ивановна. Какая прелесть! Какой аромат! Спасибо! До свидания!

Добрянка. До свидания!

Старый Разбойник. Приходите в гости!

Баба Яга. До свидания! Марсик, пойдем домой.

Лидия Ивановна, Баба Яга и Марсик уходят.

Сцена шестая

Старый Разбойник и Добрянка некоторое время стоят друг напротив друга молча. Потом Старый Разбойник подходит к Добрянке, обнимает ее.

Старый Разбойник. Как хорошо, что у меня есть дочь!

Занавес

«СТАРАЯ ХУСЦІНКА»

Багдановіч Іна Уладзіміраўна,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
ДУА «Стадоліцкая сярэдняя школа» Лельчыцкага раёна

Вялікая Айчынная вайна закранула лёс кожнага беларуса. І памяць пра гэта жыве і сёння. У драме сустракаюцца некалькі пакаленняў адной сям’і, якія знаходзяцца ў адным узросце. Адзінае, што іх адрознівае – час, на які прыходзіцца іх юнацкасць.

Старая хусцінка, знойдзеная ў шафе ўнучкай, стала галоўным звяном у сувязі трох пакаленняў. Менавіта яна захоўвае памяць пра дзядулю, які загінуў у гады вайны.

Дзеючыя асобы:

Каця – дзяўчынка нашага часу 14-15 гадоў

Надзя – дзяўчынка 1944 года 14-15 гадоў (абедзвюх іграе адна актрыса)

Петрык – юнак нашага часу 16-17 гадоў

Пятро – юнак 1944 года (абодвух іграе адзін актёр)

Міша

Віка

Наш час. У пакой уваходзіць Каця. Петрык затрымаўся ў калідоры.

Каця. Да ты заходзь, не бойся. *(Здымае вопратку)*

Петрык *(з калідора)*. Я і не баюся, боты хацеў зняць.

Каця *(шукаючы нешта ў шафе)*. Ды, не трэба! Потым вытру. Я зараз усё хуценька знайду і пойдзем. Няма часу кітайскія цырымоніі разводзіць. Хадзі лепш сюды – дапамажы мне. Ох, усё ж вывалілася! А... вось гэтыя пакеты, мама казал, можна забраць. Бачыш, гэтыя рэчы якраз падыходзяць для посцілак.

Петрык. Добра! О, кажух стары, зусім добра. На ім ніхто не замерзне.

Каця. Пачакай. Тут ёсць яшчэ якісьці пакет у глыбіні. *(Дастае пакет, а з яго старую хусцінку)* Хусцінка зусім старэнькая. Дзіўна, што маці яе не вылажыла. Можа, забыла? Зараз я ёй патэлефаную, можа і яе з сабою возьмем. *(Набірае нумар на тэлефоне, чакае)* Стар’ё такое чамусьці ляжыць тут, даўно пара выкінуць.

Петрык. Ну вось, нам спатрэбіцца.

Каця *(Петрыку)*. Ціха! *(У тэлефон)* Мама! Мы з Петрыкам за рыззём прыйшлі і знайшлі яшчэ сёе-тое, можна ўзяць? Ну, мама, што ў цябе з памяццю? Мы з табою ўчора размаўлялі: для сабак у прытулку патрэбны старыя рэчы для подцілак... ты забыла зусім? Вось жа два пакета ў шафе... Ці не ты іх сама рыхтавала? Успомніла? Ну вось. А я знайшла яшчэ тут якуюсьці хусцінку, у самым кутку шафы яна ляжала. Чаму? На ёй жа і дзіркі ўжо ёсць. Мама, ты чаго хвалюешся? Нельга дык нельга, нам пакуль і гэтага хопіць. Усё, дзякуй, да вечара. *(Здзіўлена)* Нічога не зразумела!

Петрык. Каця, давай ты потым разбярэшся. Бяры лягчэйшы пакет і пайшлі.

Каця. Пойдзем. *(Чутны званок тэлефона)* У цябе тэлефон звоніць?

Петрык. Хто там яшчэ? *(У тэлефон)*. Ало! Так, ужо ідзём. Як не трэба? А...калі тады? У колькі? Добра, зразумеў. Я патэлефаную пазней. *(Каці)* Адбой пакуль. Пірату тэрмінова патрэбна аперацыя, павязлі да ветэрынара.

Каця. Пірат...гэта новенькі?

Петрык. Ага. З лапай штосьці сур’эзнае. Учора спадзяваліся, што звычайны ўдар у яго, а сёння ён зусім на лапу не стае і яна моцна апухла. Гадзіны праз дзве Марыне можна будзе патэлефанаваць, калі яна пад’едзе да вальераў.

Каця. А зараз там нікога няма?

Петрык. Не. Давай тады так. Я пакуль пайду дадому, зраблю ўрокі, а потым прыду.

Каця. А што я буду рабіць? Мне ж сумна будзе!

Петрык. Не смяшы мае падцяжкі, Кацярына! Сачыненне табе пісаць трэба было? Вось і займіся.

Каця. Паляванне ці што? Добра, ступай... я прыбяруся і... знайду, чым заняцца.

Петрык. Я патэлефаную. *(Сыходзіць)*

Каця збірае лішнія рэчы ў шафу, адстаўляе ў бок падрыхтаваныя сумкі і бярэ пакет з хусцінкай.

Каця. Дзіўна ўсё-такі, чаго маці так расхвалявалася з-за гэтага рыззя? Яшчэ і брудная такая анучка! Нейкія плямы і дзіркі... фу... і браць брыдка, а мама захоўвае на штосьці. *(Патыкала пальчыкам)* Хрумсціць нешта... *(Двума пальчыкамі, гідліва, разварочвае на падлозе хусцінку, знаходзіць пакет з салдацкімі трыкутнікамі)* Гэта што такое? Нічога сабе! Лісты трыкутнікамі? О, божачка! *(Вялікая паўза)* Якая я дурніца! Мне ж расказвала маці пра пісьмы дзядулі з фронту... і чытала іх... а я неяк... малая, напэўна, занадта была? А целагрэйка тут прычым? Чаму з лістамі разам ляжыць? Таксама неяк з дзедам звязана? *(Гладзіць рукой хусцінку)*

Гучыць музыка.

Змяняецца асвятленне

На сцэне ўжо 1944 год. Усё змянілася – дзяўчынка ўжо не сучасная Каця, а Надзя. У валасах у яе грэбень, плечы ахінуты цёплай хусткай, усё адзенне вытрымана ў стылі ваеннага часу.

Надзя. Як жа я стамілася! *(Кладзе галаву на хусцінку, з калідора чутны голас Пятра)*

Пятро. Цётка Люба, а Надзя дома?

Голас. Дома, Пятро, дома. Праходзь у пакой.

Пятро *(уваходзячы).* Надзечка! Ты спіш?

Надзя. Угу. *(Узнімаючы галаву, праціраючы вочы)* Стамілася вельмі. Я сёння звязала ануч ажно 13 метраў! Уяўляеш?

Пятро. Сапраўды кажучы, не вельмі...

Надзя. У нас норма – 12 метраў. Вялікая норма, мы ледзь спраўляліся. Нават майстры прасілі паменшыць яе. *(Уздыхае)*

Пятро *(са спагадай).* Зменшыў?

Надзя *(пасля паўзы, сумна ўсміхаючыся).* Дазволіў... замест 12 метраў, 11 з паловай...

Пятро. Ці так важна гэтыя анучы вязаць?

Надзя. Пеця, а вось уяві, што ты бяжыш у атаку, а ў цябе занадта кароткія, або іх зусім няма, ануч. Холадна, ногі змазаліў, разматаліся несвоечасова... і вось ты ўжо непрыдатны салдат. "Анучы – таксама стратэгічная зброя"

Пятро. Гэта хто так гаворыць?

Надзя. Майстар наш. А зараз і мы так думаем. Ён мае рацыю. У баі ўсё мае значэнне, нават правільная абмотка ног салдата.

Пятро. Значыць, ваша арцель «Новая зара» таксама абаронна-стратэгічнае прадпрыемства?

Надзя. Канечне. Мы таксама працуем на перамогу.

Пятро. А гэта што ў цябе? І зноў праца на хату. Вымотваешся на фабрыцы, яшчэ і сюды бярэш!

Надзя. Так бо бракуе вопраткі на фронце, даводзіцца рамантаваць старую. Ты не ўяўляеш, як гэта цяжка. Не фізічна, інакш.

Пятро. Штопаць цяжка?

Надзя. А ты паглядзі, якія дзіркі і дзе яны?

Пятро (*глядзіць*). І што?

Надзя. Ты не зразумеў?

Пятро. Ну, плямы нейкія... Гэта што... кроў?

Надзя. Гэта кашуля забітага салдата. Прама ў сэрца... (*Паўза*) Я кожны раз баюся, што... новая гімнасцёрка ці бушлат могуць аказацца татавымі.

Пятро. Лістоў даўно няма?

Надзя. Не. Ведаеш, я тату ў кашулю, калі ён пасля ранення ў адпачынак прыходзіў, зашыла сваю хусцінку з вышыўкай... Яна яму так спадабалася... і нахштальт як талісман... З таткам жа нічога не можа здарыцца? (*Пятро прамаўчаў, апусціўшы галаву. Раптам успомніўшы*) Ой, што ж гэта мы сядзім? І радыё не ўключана! (*Уключае радыё і слухаюць зводку савінфармбюро*) Як выдатна! Нашы ўвесь час наступаюць!

Пятро (*рашуча*). Я таксама хутка пайду на фронт!

Надзя (*ахнула*). Табе ж няма васямнаццаці!

Пятро. А я і чакаць не буду. Паглядзі на мяне. Дзе бачна, што я малалетка? Рост – ёсць, сіла – ёсць! Чаго чакаць? Вайна хутка скончыцца!

Надзя. А пра маці падумаў? Ёй якое будзе? На бацьку ўжо атрымала пахаванку, яшчэ і ты пойдзеш?

Пятро. Мама... даруе.

Надзя. Ну не ведаю. (*Пакуль адсоўвае хустачку*) А як на заводзе?

Пятро. Усё нармальна! Хлопцы сёе-тое прыдумалі. Міша – малайчына! Так, ён зараз прыйдзе, сам раскажа. Вунь, якраз ён прыйшоў, па-мойму. (*Чутны галасы, уваходзяць Віка і Міша*)

Віка. Добры дзень, усе. Каця, ты як?

Каця. Усё ў парадку. Крыху адпачыць паспела.

Міша (*уваходзячы*). Зводку чулі?

Надзя. Ледзь паспелі. Нашы наступаюць, усё добра. Пятро сказаў, што ў вас на заводзе нешта новенькае?

Міша. Так, сёе-тое прыдумалі. А паесці што-небудзь дадуць сёння?

Надзя. Дадуць! Сёння селядца на талоны давалі, цётка Даша рыбны суп зварыла. Смачны! Цяпер прынясу.

Віка. Ой, няёмка. Можа... я пайду? Прыйду пазней.

Міша. Усё нармальна, не гнаніся. Да цёткі Дашы нядаўна брат прыязджаў з вёскі, крыху бульбы прывёз, так што супу на ўсіх сёння хопіць. А нам на новую

справу шмат сіл спатрэбіцца, так што лічы сённяшняю порцыю прэміяй за дадаткова вытачаныя дэталі.

Віка. Калі ўсё ў нас атрымаецца.

Міша. Атрымаецца. Усё ж ужо разлічылі. Зараз паямо і яшчэ раз праверым, а Пятро дапаможа. Так?

Пятро. Дапамагу, чаго ж... напрыканцы.

Міша. Надзі яшчэ не сказаў?

Пятро. Амаль... толькі яна пакуль не зусім зразумела.

Надзя (*уваходзячы*). А вось і супчык. Духавіты, праўда?

Віка. Ух, у мяне слінкі нават пацяклі.

Надзя. Сядайце хутчэй да стала.

Усе садзяцца і ядуць.

Міша. Шляхетны супец, і з цыбулькай.

Віка. Даядай хутчэй, ды за справу.

Надзя. Чаго ты яго прыспешваеш? Хай паесць нармальна. Першы раз за тры дні... а то ўсё наскокам ды набегам. Зусім закруціўся са сваёй брыгадай.

Віка. Затое ўсё вырашылі: і з расстаноўкай станкоў, і графік пралічылі. Цяпер удакладнім сёе-тое і заўтра пачнем.

Міша. Пеця, у мяне ў куртцы вазьмі блакнот... там на трэцяй старонцы... нешта ў мяне сумненні...

Пятро. Пабачым. (*Нешта лічыць*) Так... нахштальт усё правільна... тры станкі робяць чарнавую апрацоўку, працуючы на адзін чыставы... графік 3 – 1 вы правільна разлічылі... вось толькі...

Віка. Што, Пеця?

Пятро. А калі непрадбачаны перапынак? Дэфект дэталі або паломка абдзірнага станка, чыставы спыніцца – яму не хопіць дэталі. А прастой станка стукне па ўсёй брыгадзе.

Міша (*пасля паўзы*). Што ж рабіць? Сапраўды, не можа ж усё заўсёды быць гладка.

Надзя (*прыбірае са стала, прыслухоўваючыся да размовы*). А калі запас зрабіць для чыставага станка? І заўсёды сачыць за тым, каб ён быў.

Віка (*узрадавана*). Правільна! Тады, што б ні здарылася з абдзірнымі, чыставы прастойваць не будзе.

Міша. І за разцамі сачыць трэба, каб заменчаных заўсёды быў запас. Ну, гэта я на сябе вазьму. Рыта, а калі давядзецца рабіць запас нарыхтовак, то трэба з астатнімі членамі брыгады таксама пагаварыць, інакш у нас адразу ж усё разваліцца можа.

Віка. Правільна. Наабяцалі, планаў настроілі, а на справе... насмяшым толькі ўсіх. Прыйдзецца ісці да хлопцаў. Раней трэба змену пачаць першую. (*Надзі*) Эх, а я хацела з табой пасакрэціць.

Міша. Ды будзе яшчэ ў вас час. Пайшлі, каб завідна вярнуцца. (*Надзі*) Дзякуй за дапамогу. (*Пятру*) Раніцай яшчэ ўбачымся?

Пятро. Я прыйду да пачатку змены, а потым ужо туды...

Міша. Тады.. да заўтра. (*Сыходзяць*)

Надзя. Неяк дзіўна ты сказаў... Куды гэта ты “туды” сабраўся? (*Паўза*) Што маўчыш?

Пятро. Я табе ўжо казаў: я іду на фронт.

Надзя. Калі казаў? Звар'яцеў?

Пятро. Гэта Гітлер сышоў з розуму! Я хацеў скончыць школу і пайсці вучыцца далей. Ты ж памятаеш, аб чым я марыў. І што атрымалася? Давялося замяніць бацьку на заводзе... Калі я застануся, калі ўсе застануцца... тады хто?

Надзя. Але ж цябе могуць забіць!

Пятро (*спрабуе жартаваць*). Могуць. А могуць і прамахнуцца. (*Ужо без усмешкі*) І я вярнуся, буду вучыцца, пайду ў інстытут. І ўсё ў нас будзе добра. Пасля перамогі! А пакуль... я мушу пайсці. Інакш я не магу.

Надзя. Дык ты што... проста заўтра сыходзіш? І адразу ў бой?

Пятро. Не зусім. (*Усміхаючыся*) Павучаць трохкі, куды правільней цэліцца. А пакуль буду вучыцца, якраз 18 стукне. (*Пасля паўзы*) Прыйдзеш праводзіць?

Надзя (*разгублена*). Пастараюся. (*Справіўшыся з сабой*) Так, вядома...

Пятро. Давай пакуль памагу табе.

Надзя. Я ўжо як-небудзь сама. Ты лепш з мамай пабудзь апошні вечар.

Пятро. Добра... (*з надзеяй*) але заўтра...

Надзя. Так-так, я прыйду. Ідзі. (*Пятро сыходзіць. Павольна падыходзіць да стала і пачынае працаваць з кашуляй. Абмацвае яе старанна і... дзесьці ў ніжняй частцы палы намацвае...*) Што гэта? Божачкі! (*Таропка распарвае шво і дастае хустачку*) Не! (*Адчайна*) Не можа быць! (*Плача*) Татачка! Міленькі мой, любенькі! Я ж так спадзявалася, што мая хусцінка, як талісман цябе зберажэ... ну чаму так? Гэта не справядліва! Я не хачу!

Гучна іграе музыка. Паступова яна мяняецца.

На сцэне наш час. Чутны званок у дзверы. Каця уздымае галаву, нейкі час здзіўлена аглядаецца, потым ідзе адчыняць дзверы.

Петрык (*уваходзячы*). Каця, Люба ўжо патэлефанавала, можам ісці. А што з табой? Ты плакала ці што?

Каця. Н-н-не... гэта значыць... так. Мне сон прысніўся... такі відавочны... Я нібыта ў мінулым аказалася... і я была не я, а мая бабуля.

Петрык. Нармальны ход. А Прымадоннай не прыемней сябе ўбачыць?

Каця. Петрык, я цяпер успомніла... я ўсё ўспомніла... Разумееш, гэтая ірваная кашуля... яна не проста ірваная. Менавіта гэтую кушулю ў сваім апошнім баі насіў мой дзед, дакладней прадзед. Яе прывезлі ў кучы іншых, каб адрамантаваць і зноў на фронт адправіць, а бабуля яе ўзяла дадому... яны ўсе так рабілі, каб больш паспяваць зашыць рэчаў, і пазнала яе па хустынцы, якую сама ж зашыла ў пале гэтай кашулі. Уяўляеш, што яна перажыла, калі зразумела, што дзірка злева... проста супраць сэрца... гэта дзірка ад кулі ці асколка снарада, які забіў яе бацьку...

Пятрок. Такія супадзенні бываюць?

Каця. Ну вось, здарылася ж. Мне расказвалі даўно пра ўсё гэта, ды я не вельмі слухала... а вось сёння раптам...

Пятрок. Добра, што ты патэлефанавала маме. І добра, што расказала гэта мне. Прабач, я тут пажартаваў няўдала.

Каця. Я вось думаю, яны столькі перажылі... а мы б вытрывалі такое?

Пятрок. Напэўна, хлопцы сорок першага шкадавалі, што яны не ўдзельнічалі ў грамадзянскай, і таксама не ведалі, а ці змогуць яны... Калі прыходзіць небяспека, кожны становіцца іншым. Мацней, я ўпэўнены.

Каця. Не ўсе...

Пятрок (цвёрда). Большасць!

Каця (чытае ціхенька вершы, якія паступова становяцца песняй). Ты кажаш, я не ведаю вайны...

*На сцэне з'яўляюцца ўсе выканаўцы, спяваюць,
а на экране змяняюцца кадры ваеннай хронікі.*

Ты кажаш, я не ведаю вайны,
Што мне было тады гадоў замала.
Чаму ж яна мае забрала сны?
На ўсё жыццё наперад сны забрала?
Чаму ж амаль не кожнае начы
Я прачынаюся, скаваны жахам?
Хачу ад смерці лютай уцячы –
І стрымгалоў бягу аўсом няжатым,
Паўзу бульбянішчам па баразне,
Да хмызняку куляюся па пожні,
Але ратунку мне няма і ў сне –
У вочы стрэл грыміць у міг апошні...
Я ведаю: пазбыцца гэтых сноў
Не дапаможа мне ніхто на свеце.
Я буду трызніць імі зноў і зноў,
Яны – мае навек, да самай смерці.
Застаўшыся з маленства на вайне,
Я аднаго хачу, мая краіна:
Каб гэта скончылася ўсё на мне.
Каб гэта ўсё не стала доляй сына.

Ніл Гілевіч

«НАВАГОДНІ ПЕРАПАЛОХ, ЦІ ЯК ВУШАСЦІК БЫЎ ДЗЕДАМ МАРОЗАМ»

Карпінскі Віталій Валер’евіч,
педагог дадатковай адукацыі

ДУА «Цэнтр творчасці дзяцей і моладзі Цэнтральнага раёна г.Гомеля»

Шматгадовае і невырашальнае пытанне – ці ёсць Дзед Мароз на самой справе, абвастрыўся напярэдадні навагодніх святаў. Вушасцік, зайчаны казачнага лесу, бярэцца вырашыць гэтае пытанне з уласцівай яму энергіяй, часам якая мяжуе з неразважлівасцю. Страціўшы надзею, Вушасцік здзейснюе чараду дрэнных і добрых спраў, якія набліжаюць яго да заветнага адказу.

У сцэнары ляльнага спектакля ў іншасказальнай форме падымаюцца маральныя пытанні добра і зла. Адначасова выкарыстоўваецца тэатр ценяў і мяккія міміруючыя лялькі.

Сцэнарый будзе цікавы кіраўнікам ляльных тэатраў і ўсім, каму неаб’якавы свет лялек.

Творчая група:

Працягласць спектакля: 30 хвілін.
Колькасць акцёраў: ад 4 да 10.

Дзеючыя асобы:

Мудрая Сава – 1 лялькавод
Зайчаня Вушасцік – 1-2 лялькавода
Ваверчаныя Пушысцік – 1-2 лялькавода
Прадавец цацак – можа выкарыстоўвацца дарослы акцёр або мімічная лялька – 1-2 лялькавода
Акцёры ценявога тэатра – 1-3 чалавекі.

Рэквізіт і дэкарацыі:

Шырма (дадатак 1)
Афармленне шырмы (восень і зіма)
Крэсла-пампавалка
Камін з падсветкай, якая імітуе агонь
Пыласос
Дрэва з дуплом
Экран для тэатра ценяў, афармлены ў выглядзе вясковага акна
Адрыўны каляндар з 3 лістамі: «16 кастрычніка», «23 снежня», «31 снежня»
Стол дзіцячы
Крэслы дзіцячыя 2 шт.
Паштовая скрыня
Малюнак і канверт
Скрынка з алоўкамі
Санкі
Вялікі ліст Дзеда Мароза
Навагодняя ёлка
Падарункі каля ёлкі
5-7 цацак для афармлення прылаўка крамы
Веласіпед дзіцячы

Светлавые эфекты:

Для акцэнтавання ўвагі глядачоў на асобных планах і стварэння цікавага светлавога эфекту ў сцэнарыі лялечнага спектакля выкарыстаны прынцып ручной змены светлавых патокаў.

Усяго неабходна не менш за 7 асобных электрычных ліній з дыммірамі:

- 1) падсвятленне дупла дрэва;
- 2) першы шэраг асноўны падсвятлення сцэны;
- 3) другі шэраг асноўны падсвятлення сцэны;

- 4) пражэктар ценявога тэатра;
- 5) святло ў каміне, які імітуе агонь;
- 6) агеньчыкі навагодняй ёлкі;
- 7) агеньчыкі падсвятлення для ліста ад Дзеда Мароза.

Для зручнасці агульнага святла ў зале таксама выводзіцца на адзіны блок дымміраў. Электрычная схема прадстаўлена ў дадатку 2.

Сцэнар лялечнага спектакля

Гучыць музыка, плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

Мудрая Сава. Угу! Угу! (*Ухань*). Добры дзень, мае маленькія сябры! Я рада вітаць вас у нашым казачным лесе. Вы пазналі мяне? Ну вядома! Малайцы! Так, гэта я! Мудрая сава казачнага лесу. Я вялікі збіральнік казак і вялікі аматар іх распавядаць. Мае вы добрыя, любіце казкі? (*Адказы гледачоў*) Тады сядайце ямчэй, я пачынаю.

Музычная перабіўка.

Мудрая Сава. У нашым казачным лесе жыве маленькае зайчаня. Клічуць яго Вушасцік. Ён увесь час трапляе ў самыя неверагодныя гісторыі. Я б сказала, што ён вялікі непаседа, які вечна куды-небудзь усоўвае сваю цікавую пыску. Але, мабыць, Вушасцік усё ж даволі мілы, спагадны і добры жыхар нашага казачнага лесу. Сёння, мае маленькія сябры, я раскажу вам, як Вушасцік зладзіў у нашым лесе самы сапраўдны навагодні перапалох. Увага, сябры, казка «Навагодні перапалох у лесе, ці як Вушасцік быў Дзедам Марозам».

Музычная перабіўка, плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба і адначасова плаўна павялічваецца асветленасць сцэны.

На сцэне домік Вушасціка знутры: камін, крэсла качалка, стол, два крэслы, пыласос; на задняй сцэне вісіць адрывуны каляндар і гадзіннік-ходзікі.

Вушасцік пыласосіць пакой, спявае песню «Прыг, скок» і перыядычна выкарыстоўвае насадку-шчотку з трубой і шлангам як стойку для мікрафона (словы песні «Прыг, скок» і спасылкі размяшчэння фанаграмы «плюс» і «мінус» ў інтэрнэт-рэсурсах у дадатку 3).

Вушасцік хавае пыласос за кулісы, вяртаецца, задаволена азірае парадак у пакоі.

Вушасцік. Ну вось і ўсё! Усё чыста і на сваіх месцах! Можна і на вуліцу выйсці пагуляць! Як там сёння з надвор'ем?

Выглядае ў акно.

Вушасцік. Ой! Яшчэ ўчора дрэвы стаялі зялёныя, а сёння на іх жоўтыя, чырвоныя і нават карычневыя лісточкі. Няўжо хутка наступіць зіма? Сонейка схавалася. Дні стануць карацей. І стане вельмі-вельмі холадна.

Музычная перабіўка, плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

Мудрая Сава. Угу! Угу! (*Ухань*). Ад такіх думак Вушасціку стала зябка. Ён хуценька збягаў на вуліцу за дрэвамі і затапіў камін. Ах, як весела затрашчалі сухія палены! Ад агню па ўсім доме разлілася блажэнная цеплыня. Вушасцік пасунуў крэсла бліжэй да каміна і пачаў марыць.

Вушасцік па ходзе маналогу хаваецца за кулісы, вяртаецца з дрэвамі, прыносіць іх да каміна і распальвае агонь (уключаецца святло ў каміне), усаджваецца ў крэсла качалку.

Мудрая Сава. О! Гэта быў любімы занятак Вушасціка. Спачатку ён прадставіў, як будзе катацца на лыжах. Потым ён успомніў пра санкі і канькі, якія так неабходныя зімой.

Вушасцік. Як жа добра гуляць у заснежаным лесе!

Вушасцік пазяхнуў.

Вушасцік. Да таго ж зімой будзе самае лепшае свята. Новы год!

Вушасцік яшчэ раз пазяхнуў і заснуў у крэсле. Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны, паўзмрок, асвятляецца экран ценявога тэатра.

Мудрая Сава. Вушасціку прысніўся выдатны сон! Як быццам Новы год ужо наступіў. Да яго ў госці прыйшоў Дзед Мароз і пакінуў пад елкай вялікую скрынку з падарункам. Вушасцік у сне пачаў развязваць стужачкі. Яму вельмі хацелася паглядзець на падарунак. Але, на жаль, Вушасцік прачнуўся.

Па ходзе маналогу на экране выбудоўваецца ценявое дзеянне: навагодняя ёлка, ідзе Дзед Мароз, з мяшка дастае падарункі і ўкладвае пад ёлкай, Вушасцік буйным планам і падарунак. Плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба, плаўна павялічваецца асветленасць сцэны, згасае экран ценявога тэатра.

Вушасцік (*з сумам*). Дык гэта быў толькі сон? Які жаль! Дзядуля Мароз, напэўна, падарыў мне нешта выдатнае. Можна, нават якую-небудзь цікавую гульню.

Вушасцік. Эх, ну навошта я так рана прачнуўся? Вось было б выдатна даведацца, што ляжала ў той скрынцы.

Вушасцік перамяшчаецца на сцэне пасля кожнай рэплікі.

Вушасцік. Там, у скрынцы, напэўна, ляжалі цапачныя цягнік і чыгунка. Які гэта быў бы цудоўны падарунак! Вось калі б Дзядуля Мароз на самай справе падарыў мне іх на Новы год! Трэба тэрмінова напісаць яму ліст.

Плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

Мудрая Сава. Нядоўга думаючы, Вушасцік падсеў да стала, дастаў каляровыя алоўкі і лісток паперы.

Вушасцік: Лепш я намалюю яму, так будзе надзейней: тады Дзядуля Мароз не памыліцца з падарункам!

Мудрая Сава. Так вырашыў Вушасцік і прыступіў да працы.

Вушасцік малюе за сталом, спявае песню «Можам усё намалюваць» і перыядычна выскоквае з-за стала, не можа спакойна ўседзець на месцы (словы песні «Можам усё намалюваць» і спасылкі размяшчэння фанаграмы «плюс» і «мінус» ў інтэрнэт-рэсурсах у дадатку 4).

Мудрая Сава. Праз некалькі хвілін малюнак быў амаль гатовы. Заставалася толькі размаляваць паравоз. Вушасцік выбраў самы прыгожы аловак і падрыхтаваўся размалёўваць трубу. Раптам у дзверы нехта пастукаў.

Стук ў дзверы.

Мудрая Сава. Вушасцік ад нечаканасці падскочыў, і аловак упаў. Пакуль ён яго шукаў пад сталом, дзверы адчыніліся, і на парозе з'явіўся Пушысцік – самая маленькая ваверчання ў лесе.

Па ходзе маналогу Савы Вушасцік абыгрывае словы, на сцэне з'яўляецца Пушысцік. Плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба.

Пушысцік. Прывітанне, Вушасцік! Я табе не перашкодзіў?

Вушасцік «вынырвае» з-над стала.

Вушасцік. Вітаю, Пушысцік! Заходзь! Ты мне ніколі не перашкаджаеш.

Пушысцік. А што ты робіш? Можна, пойдзем пагуляем на вуліцы ў мяч?

Вушасцік. Я зараз хуценька размалюю свой малюнак і тады пойдзем, добра? Пасядзі пакуль побач.

Пушысцік падыходзіць да стала і з цікаўнасцю разглядае малюнак.

Пушысцік. Ух ты, які цягнік! Як жа ты выдатна малюеш, Вушасцік!

Ушасцік. Я адпраўлю малюнак Дзядулі Марозу. Можа, на Новы год ён мне цягнік і падорыць. А ты ўжо што-небудзь у яго папрасіў?

Пушысцік. Не. Я яшчэ зусім пра гэта не думаў. І, акрамя таго, ты ведаеш, Вушасцік...

Пушысцік (з таямнічасцю ў голасе). Мне здаецца, што Дзядулі Мароза на самой справе-то і няма!

Вушасцік (здзіўлена). Як гэта так? А хто ж падарункі прыносіць нам пад ёлку?

Пушысцік. Я думаю, гэта робяць нашы бацькі. Яны даведваюцца, што мы хочам атрымаць у падарунак, і ноччу кладуць пад ялінку. А раніцай робяць выгляд, што нічога не ведаюць.

Вушасцік. Ну-у-у, гэтага не можа быць! Навошта бацькам нас падманваць? Яны ж маглі самі іх падарыць. Не, Пушысцік, я ў гэта не веру!

Пушысцік. Не ведаю, што табе і сказаць. Можа, нашы мамы і таты ў дзяцінстве таксама атрымлівалі падарункі сваіх бацькоў, як быццам ад Дзеда Мароза. Напэўна, ім гэта вельмі падабалася. Таму яны і самі так робяць цяпер?

Вушасцік. Не, не, Пушысцік! Гэтага не можа быць! Дзядуля Мароз існуе на самай справе!

Пушысцік (з сумам). Вельмі б хацелася ў гэта верыць.

Плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

Мудрая Сава. Некалькі хвілін у пакоі было ціха. Вушасцік з захапленнем размалёўваў цягнік. Пушысцік з вялікай цікавасцю назіраў за яго працай.

Плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба.

Пушысцік. Паслухай, Вушасцік, а куды ты хочаш адправіць свой ліст? У цябе ёсць адрас Дзеда Мароза?

Вушасцік. Адрас? Не, адрас я не ведаю. Я думаў проста пакінуць ліст каля сваіх дзвярэй.

Пушысцік. Не! Не! Так не падыходзіць! Давай майстраваць паштовую скрыню і напішам на ім: «Для Дзеда Мароза!»

Вушасцік. А потым?

Пушысцік. А потым павесім яго на дрэва. І ты апусціш туды свой ліст. І я таксама так зраблю. І ўсім-усім скажам гэта зрабіць. Тады Дзед Мароз, калі ён сапраўды ёсць, зможа іх адтуль забраць!

Вушасцік. Выдатна! Ура! Давай неадкладна майстраваць паштовую скрыню!

Плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

Сава спіць у дупле дуба з заплюшчанымі вачыма і не прачынаецца, музычная перабіўка, паўза, музычная перабіўка другі раз, паўза,

Сава ўсё роўна не прачынаецца.

Вушасцік (высоўваецца за межы сцэны ў бок дуба). Сава! Сава! Прачніся! Пара казку працягваць!

Вушасцік (*паварочваеца да Пушысціка*). Яна што? Спіць? Вось гэта так! А як жа казка? Давай яе разам будзіць!

Вушасцік і Пушысцік (*разам*). Сава! Сава! Прачніся!

Сава некалькі разоў адкрывае і заплюшчвае вочы.

Мудрая Сава. І не трэба так крычаць! Я ўсё выдатна чую! Ні днём, ні ноччу ад вас спакою няма! Удзень я сплю! Прыходзьце, калі сцямнее.

Сава заплюшчвае вочы.

Вушасцік. Ды пачакай, мудрая галовачка! Хлопчыкі і дзяўчынкі казку хочуць даслухаць!

Сава адкрывае вочы.

Мудрая Сава. Казку? Ой! Я і забылася пра казку. Прабачце мяне, мае маленькія сябры! Мы працягваем!

Вушасцік і Пушысцік вяртаюцца да працы.

Мудрая Сава. І праца закіпела! То Вушасцік пілаваў дошкі, то Пушысцік цясаў іх. Потым яны па чарзе забівалі цвікі. Сябры вельмі стаміліся, але затое паштовая скрыня атрымалася на славу! Нарэшце, Вушасцік прынёс фарбы з пэндзлікам і вывеў прыгожымі літарамі: «Для Дзядулі Мароза». Праца была скончаная.

Па ходзе маналогу Сава на сцэне абгульваюцца яе словы.

Плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба.

Пушысцік. Як выдатна! Якая прыгажосць! Дзед Мароз яго абавязкова заўважыць.

Вушасцік. Абавязкова заўважыць! А ведаеш, што я прыдумаў? Мы павесім скрыню насупраць майго дома. Сёння ж я пачну вартаваць каля акна і абавязкова ўбачу, як Дзядуля Мароз забірае лісты. Вось будзе выдатна!

Пушысцік. Ух ты! І я хачу паглядзець! А можна ў цябе значаваць? Я табе перашкаджаць не буду. Калі хочаш, будзем пільнаваць па чарзе. Хто-небудзь з нас абавязкова заўважыць Дзеда Мароза.

Вушасцік. Давай! А то раптам я магу выпадкова і заснуць.

Плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

*Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны,
асвятляецца экран ценявога тэатра.*

Мудрая Сава. На тым сябры і вырашылі. Вушасцік пачаў прымацоўваць скрыню да бярозкі, насупраць свайго акна, а Пушысцік пабег апавяшчаць сваіх

знаёмых. Хутка аб паштовай скрыні ведалі ўсе насельнікі лесу. Вушасцік яшчэ не паспеў злезці з дрэва, а да яго ўжо пачалі сцякацца і стары і малы: адны прыйшлі проста з цікаўнасці, іншыя трымалі ў руках запячатаныя канверты. Паштовая скрыня стала паступова напаўняцца. Так прайшоў дзень.

Па ходзе маналогу Савы на экране выбудоўваецца ценявое дзеянне: бярозка і Вушасцік, які прымацоўвае паштовую скрыню; паступовы прыход жыхароў лесу (фігуркі самых розных лясных жывёл) да бярозкі.

Плаўна навялічваецца асветленасць сцэны, згасае экран ценявога тэатра, на сцэне Вушасцік і Пушысцік.

Мудрая Сава. Як толькі сцямнела, Вушасцік і Пушысцік селі каля акна. У цемры яны ціха перагаворваліся: баяліся спудзіць Дзеда Мароза. Але ніхто да скрыні не падыходзіў.

Па ходзе маналогу Савы гук гадзінніку-ходзікаў, гадзіннік адбівае адзін удар.

Мудрая Сава. Пушысцік неўзабаве заснуў, а Вушасцік усё сядзеў і чакаў. Мінула гадзіна, другая.

Гадзіннік адбівае два ўдары.

Мудрая Сава. Вушасціку хацелася спаць усё мацней і мацней. Нарэшце, вочы яго самі сабой заплюшчыліся.

Вушасцік (мармыча). Трэба абудзіць Пушысціка, абавязкова трэба.

Мудрая Сава. Некалькі гадзін у хаце было ціха-ціха. Ні адзін гук не парушаў сон сяброў.

*Музычная перабіўка, напрыклад «насцярожаны гук, будзьце пільныя».
Трохі асвятляецца экран ценявога тэатра,
на экране стаіць Бярозка і побач з ёй вялікая бясформенная фігура.*

Мудрая Сава. Раптам Вушасцік прачнуўся. Яму пачуліся чыесьці крокі на вуліцы. Ён асцярожна выглянуў у акно, так і ёсць: каля паштовай скрыні хтосьці быў! Вушасцік пачаў будзіць Пушысцік.

Вушасцік. Пушысцік, міленькі, прачніся, мне аднаму страшна...

Мудрая Сава. Пушысцік прачнуўся і таксама спалохаўся. Спачатку спалохаўся проста так. А затым, калі ўбачыў цень на вуліцы, спалохаўся па-сапраўднаму. Так яны і сядзелі ўдваіх, трасучыся ад страху. На іх шчасце з-за хмары выглянуў месяц. Ён асвятліў палянку перад домам, бярозку з паштовай скрыняй. А яшчэ таго, хто іх так напалохаў. Старога бурага мядзведзя.

Плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба.

*Экран ценявога тэатра асвятляецца мацней, у вялікай бясформеннай глыбе
выразна праступае вобраз вялікага мядзведзя.
Вушасцік крыху адчыняе дзверы і ў шчыліну крычыць.*

Вушасцік. Дзядуля Таптыгін, што вы там робіце?

Мядзведзь. Цьфу ты, як напалохаў! Што гэта за манера такая, палохаць старэйшых?

На экране мядзведзь падскоквае на месцы.

Вушасцік. Ой, Дзядуля Таптыгін, вы прабачце нас, калі ласка, мы не знарок. Мы самі спалохаліся вас.

Мядзведзь. Ды добра ўжо, чаго там!

На экране мядзведзь пачынае рухацца да краю экрана.

Вушасцік. Дзядуля Таптыгін! Пачакайце! Навошта вы сюды прыходзілі?

Плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.

Мудрая Сава. Але мядзведзь і не думаў спыняцца. Ён пакрочыў яшчэ хутчэй.

Згасае экран ценявога тэатра.

Мудрая Сава. Час да світання сябры вартавалі па чарзе, але больш нікога не заўважылі.

*Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны.
Экран ценявога тэатра асвятляецца максімальна.*

Мудрая Сава. Як толькі пачало світаць, яны паспяшаліся да скрыні і прыадчынілі вечка. Усе лісты ляжалі на месцы. Іх ніхто не забраў. Больш за тое, з'явіўся яшчэ адзін. Ад каго б вы думалі? Ад самога дзядулі Таптыгіна.

*Па ходзе маналогу Савы на экране Вушасцік і Пушысцік спяшаюцца да
бярозкі, адкрываюць паштовую скрыню.*

Плаўна памяншаецца святло ў дупле дуба.

*Плаўна выключаецца экран ценявога тэатра, плаўна павялічваецца
асветленасць сцэны.*

Пушысцік (з уздыхам). Напэўна, яму было сорамна прыносіць ліст днём, вось ён ноччу і прыходзіў.

Вушасцік. Вядома, сорамна, такі дарослы, а верыць у Дзядулю Мароза, як маленькі.

Пушысцік. Ты ведаеш, Вушасцік, я, напэўна, больш вартаваць не змагу. Я так моцна хачу спаць! Калі я яшчэ адну ноч не пасплю, то дакладна захварэю. А я не хачу хварэць. Ты ўжо прабач, калі ласка.

Вушасцік. Нічога, Пушысцік, не хвалойся! Я і сам падпільную Дзядулю Мароза!

*Плаўна павялічваецца святло ў дупле дуба.
Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны.*

Мудрая Сава. Лёгка сказаць, ды цяжка выканаць. Не адну ноч вартаваў Вушасцік. На яго было шкада глядзець: пад вачыма з'явіліся вялікія сінякі ад недасыпання. Нават шэрстка перастала блішчаць. А лісты заставаліся ляжаць на сваім месцы.

Плаўна ўключаецца экран ценявога тэатра.

Мудрая Сава. «А можа, і насамрэч няма ніякага Дзядулі Мароза?» – думаў Вушасцік, у чарговы раз зазіраючы ў паштовую скрыню.

Па ходзе маналогу Савы, на экране Вушасцік зазірае ў паштовую скрыню і паныла брыдзе ад дрэва.

Мудрая Сава. Хоць з іншага боку паглядзець, так да Новага года яшчэ больш за два месяцы заставалася. Час яшчэ быў.

Плаўна выключаецца экран ценявога тэатра.

Мудрая Сава. Час, вядома, быў, а сіл у Вушасціка зусім не засталася. Ён зачыніў вечка скрыні і пабрыў да дома. Там ён разаслаў пасцельку і з асалодай заснуў. Вушасцік праспаў дзень, другі. Толькі на трэці дзень, пад вечар, ён, нарэшце, прачнуўся. А лісты з скрыні так ніхто і не забраў. І Вушасцік перастаў вартаваць па начах. Кожную раніцу ён працягваў правяраць змесціва скрыні. Лісты былі на месцы.

Падчас маналогу Савы мяняюцца дэкарацыі: варыянт 1- восеньскі блок дэкарацый здымаецца, пад ім застаецца заснежаны блок дэкарацый, восеньскі блок дэкарацый выносіцца за кулісы; варыянт – 2: вывозіцца шырма з дэкарацыяй зімовага напаўнення, ставіцца перад дэкарацыяй восеньскай і пасля гэтага восеньская дэкарацыя вывозіцца за кулісы.

Мудрая Сава. А дні ўсе ішлі і ішлі. Хутка выпаў першы сняжок. Стала зусім холадна. А Дзед Мароз нібы і не думаў забіраць лісты.

Плаўна павялічваецца асветленасць сцэны, на календары 24 снежня.

Вушасцік (з сумам). Няўжо ён не забярэ нашы малюнкi? І мы ўсе застанемся без падарункаў? Мы ж так іх чакаем!

Мудрая Сава. Калі да Новага года застаўся ўсяго адзін тыдзень, Вушасцік адважыўся на адчайны ўчынак.

Плаўна ўключаецца экран ценявога тэатра.

Мудрая Сава. У самую цёмную гадзіну ночы ён выйшаў з хаты, крадучыся падышоў да бярозкі, ціха прыадчыніў вечка скрыні і стаў вымаць лісты. Як толькі паштовая скрыня апусцела, Вушасцік асцярожна прыкрыў вечка і з усіх ног кінуўся бегчы да дома. Ён зачыніўся на ўсе замкі і занавесіў вокны: ніхто не павінен быў убачыць, што ён збіраўся рабіць.

Па ходзе маналогу Савы, на экране Вушасцік, крадучыся падыходзіць да бярозкі, адкрывае паштовую скрыню, забірае лісты і спяшаецца вярнуцца ў дом. Плаўна выключаецца экран ценявога тэатра, Вушасцік з'яўляецца на сцэне з лістамі ў руках.

Вушасцік (адкрываючы першы ліст). Я сам буду Дзедам Марозам! Прачытаю лісты, пайду ў горад і зраблю падарункі для сваіх сяброў. Так! Гэта вельмі дрэнна – чытаць чужыя лісты. Але затое на Новы год усе мае сябры атрымаюць падарункі!

Мудрая Сава: Сябры прасілі самыя розныя цацкі: хто барабан, хто машыну. А малая вавёрачка – ляльку, якая ўмела казаць «мама» і «тата». Вушасцік разглядаў малюнкi, чытаў лісты і ледзь стрымліваў слёзы.

Вушасцік (шэптам). Вы іх атрымаеце, абавязкова атрымаеце!

Плаўна памяннаецца асветленасць сцэны, праводзіцца змена дэкарацыі.

Мудрая Сава: Раніцай Вушасцік узяў санкі, вялікі мяшок і адправіўся ў дарогу. Горад сустрэў яго вясёлымі агеньчыкамі: усе рыхтаваліся сустракаць Новы год. Вушасцік блукаў па вуліцах і, нарэшце, знайшоў тое, што шукаў – вялікі, прыгожы і прыбраны магазін цацак. Вушасцік зайшоў у яго і замёр ад захаплення. Якіх толькі цацак тут не было!

Падчас маналогу Савы са сцэны прыбіраецца ўвесь рэквізіт дома Вушасціка, рама акна вясковага дома (ценявы тэатр) выдаляецца, застаецца толькі рама з экранам, адчыняецца 1 шэраг задніка «вітрыны з цацкамі» і 2 шэраг задніка «прылавак крамы цацак», раскладваюцца вялікія цацкі.

Плаўна павялічваецца асветленасць сцэны і падсвятленне 2 шэрагу задніка. На сцэне Вушасцік з санкамі на фоне крамы цацак, за прылаўкам прадавец цацак – дарослы артыст або лялька.

Вушасцік (шэптам). Якая прыгажосць!

Прадавец цацак. Ну што, малыш, выбраў сабе што-небудзь? А то крама хутка зачыняецца.

Мудрая Сава. Вушасцік азірнуўся: побач з ім стаяў прадавец. Вушасцік спачатку спалохаўся, але затым убачыў, які добры ў прадаўца твар. І перастаў баяцца.

Прадавец цацакю Ну, што ж ты? Не ведаеш, што выбраць? А ты паглядзі, якія тут машынкi.

Вушасцік адмоўна круціць пысачкай.

Прадавец цацак (са здзіўленнем). Не падабаюцца машынкi? Ну, тады можа табе больш спадабаюцца вось гэтыя гульні? (Дастае з-за прылаўка скрынкі з гульнямі) Таксама не?

Мудрая Сава. Вядома ж, Вушасціку спадабаліся і машынкi, і гульні, і лялькі. Але ж яму патрэбныя былі цацкі не для сябе!

Прадавец цацак. Пачакай, Малыш! Я, здаецца, здагадаўся. У цябе няма грошай! Калі так, то можаш выбраць сабе любую цацку. Я табе яе дару!

Вушасцік зноў адмоўна пампуе пысачкай.

Прадавец цацак. Нічога не разумею! Чаго ж ты хочаш?

Мудрая Сава. І тут Вушасцік усё яму раскажаў. І пра паштовую скрыню. І пра лісты Дзеду Марозу. Як ён іх прачытаў.

Вушасцік. Калі ласка, Паважаны прадавец, дазвольце мне зарабіць падарункі для маіх сяброў. Я буду вельмі старацца.

Прадавец цацак. Так, вось так гісторыя. Ну, што ж, дамовіліся! Цяпер у мяне шмат працы перад святам. І добры памочнік мне не перашкодзіць.

Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны.

Мудрая Сава. Прадавец цацак прывёў Вушасціка да сябе дадому, накарміў смачнай вячэрай і паклаў спаць. Рана-рана прадавец цацак разбудзіў Вушасціка. І праца пачалася.

Плаўна ўключаецца экран ценявога тэатра, па ходзе маналогу Савы на экране адбываецца дзеянне ў краме.

Мудрая Сава. Вушасцік насіўся па краме як заведзены: прыносіў цацкі, заварочваў іх у прыгожую паперу, бегаў на склад. Так незаўважна прайшоў цэлы дзень, затым другі, трэці. Нарэшце, наступіла 31 снежня. Як звычайна, прадавец цацак абудзіў Вушасціка вельмі рана. У руках у яго быў туга набіты мяшок.

Плаўна павялічваецца асветленасць сцэны.

На сцэне Вушасцік з санкамі на фоне крамы цацак, за прылаўкам прадавец цацак-дарослы артыст або лялька.

Прадавец цацак. Вушасцік, гэтыя цацкі для сваіх сяброў ты зарабіў сам. Паспяшайся ў свой лес. Вялікі табе дзякуй за дапамогу. Ты мне вельмі дапамог!

Вушасцік. Гэта вам дзякуй, Паважаны прадавец! Не ведаю, што б я без вас рабіў. Вы самы выдатны прадавец на свеце!

Прадавец цацак. Ды добра табе, Вушасцік. Гэтыя цацкі ты сумленна зарабіў. Так што не мне дзякуй, а сабе. Давай лепш я дапамагу табе пакласці мяшок на санкі. І добрай дарогі!

Вушасцік пачынае рух на сцэне з санкамі.

Мудрая Сава. Санкі былі цяжкімі, але Вушасцік гэтага не заўважаў. У душы ў яго ўсё спявала. А на сэрцы было радасна-радасна.

Вушасцік спыняецца і наварочваецца да глядачоў.

Вушасцік. Вы ўсе будзеце з падарункамі! З сапраўднымі падарункамі ад Дзядулі Мароза!

Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны.

На сцэну вяртаецца ўвесь рэквізіт хаткі Вушасціка, на календары 31 снежня, з'яўляецца ўпрыгожаная навагодняя ёлка.

Мудрая Сава: Пакуль Вушасцік быў у дарозе, Новы год ужо наступіў. У лесе ўсе спалі. Але Вушасціку было не да сну. Усю ноч ён разносіў па дамах цацкі. У адных ціхенька адчыняў дзверы і клаў падарунак пад ёлку. Да іншых пралазіў у комін. Трэцім пакідаў падарункі каля дзвярэй. Стаміўся Вушасцік. Застаўся толькі адзін падарунак. Чыгунка. Але хто яе прасіў, Вушасцік успомніць не мог. А лісты засталіся ў горадзе, у краме.

Плаўна павялічваецца асветленасць сцэны.

Вушасцік (са здзіўленнем). Хто ж прасіў гэтую чыгунку? Трэба абавязкова ўспомніць. Бо хтосьці застанеца без падарунка! Можа, Бабраняты? Ды не, я ім адносіў машынку. Або Барсучонак? Таксама не, і яму аднёс падарунак.

Мудрая Сава. Нарэшце, Вушасціка змарыў сон. І ён заснуў седзячы за сталом.

Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны, напалову.

Плаўна ўключаецца экран ценявога тэатра, на ходзе маналогу Савы на экране выбудоўваецца дзеянне: Дзед Мароз падыходзіць да навагодняй ёлкі і пакідае падарунак, Пушысцік буйным планам і падарунак.

Мудрая Сава. Вушасціку зноў прысніўся выдатны сон: на Новы год да яго ў гасці прыйшоў Дзед Мароз і пакінуў пад елкай вялікую скрынку з падарункам. Пушысцік у сне пачаў развязаць стужачкі. У скрынцы ляжала выдатная чыгунка!

Плаўна выключаеца экран ценявога тэатра.

Плаўна памяншаеца святло ў дупле дуба.

Плаўна павялічваеца асветленасць сцэны, Вушасцік раптам прачынаеца

Вушасцік. Я ўспомніў! Чыгунку прасіў я сам! Гэта самому сабе я падарыў яе! А зусім не Дзядуля Мароз!

Музычная перабіўка, каля ёлкі ярка падсвятляеца канверт.

Вушасцік (ціха). Ой, што гэта? І адкуль яно ўзялося?

Вушасцік адкрывае канверт і чытае ліст, гучыць музычная перабіўка, плаўна памяншаеца асветленасць сцэны, запальваеца елка і мігцяць агенчыкі па ўсёй сцэне, гучыць голас Дзеда Мароза, каля елкі ўсталёўваеца веласіпед.

Голас Дзеда Мароза. «Добры дзень, дарагі Вушасцік! Вялікі табе дзякуй! Ты вельмі мне дапамог! Паглядзі пад ёлку. Цябе там чакае падарунак! Толькі ў іншы раз чужыя лісты не чытай! З Новым годам! Усяго табе добрага! Дзед Мароз».

Вушасцік кідаеца да ёлкі, плаўна павялічваеца асветленасць сцэны.

Вушасцік. Самы сапраўдны веласіпед! Дык значыць, гэта ты прыносіш нам падарункі! Наш добры і любімы дзядуля Мароз! Якое ж гэта шчасце ведаць, што ты ёсць на самай справе! Якое ж гэта шчасце!

Вушасцік спявае песню «Прыг, скок, Новы год»

(словы песні «Прыг, скок, Новы год» і спасылкі размяшчэння фанаграмы «плюс» і «мінус» ў інтэрнэт-рэсурсах у дадатку 5).

Плаўна памяншаеца асветленасць сцэны.

Плаўна павялічваеца святло ў дупле дуба.

Мудрая Сава. Вось так, сябры мае, і скончыўся навагодні перапалох у нашым казачным лесе. Усе жыхары нашага казачнага лесу атрымалі доўгачаканыя навагоднія падарункі. А Вушасцік яшчэ і пераканаўся, што Дзед Мароз на самай справе існуе. Ліст ад Дзеда Мароза Вушасцік паказаў па вялікім сакрэце Пушысціку, ну і вядома ж мне. А я, у сваю чаргу, раскажваю ўсім, усім, хто верыць у навагоднія цуды.

Музычная перабіўка.

Мудрая Сава. Вось і скончылася казка «Навагодні перапалох у лесе ці як Вушасцік быў Дзедам Марозам». Спадабалася вам, мае маленькія сябры?

*Плаўна павялічваецца асветленасць сцэны.
На сцэне Вушасцік выглядае за межы сцэны ў бок Савы.*

Вушасцік. Не, не спадабалася!

Мудрая Сава (з абурэннем). Як гэта не спадабалася?

Вушасцік. Ды таму што гэта непраўдзівая казка!

Мудрая Сава (з абурэннем). Як гэта непраўдзівая? Я ўсё расказала максімальна дакладна!

Вушасцік (з абурэннем). Мне не падабаецца назва казкі! «Як я быў Дзедам Марозам...» – гэта выдатная назва. І гэта праўдзівая гісторыя. Але «Навагодні перапалох...»? Які перапалох? Ніякага перапалоху не было!

Мудрая Сава. Ах, Вушасцік, Вушасцік! Перапалох пачаўся, калі ты, нікому нічога не сказаўшы, сышоў употай з лесу і адсутнічаў цэлых сем дзён. Ты нават Пушысціку нічога не сказаў! І калі на другі дзень ён занепакоіўся тваёй адсутнасцю і запанікаваў, вось тады і наступіў навагодні перапалох! Усе жыхары лесу пяць доўгіх дзён і начэй прачэсвалі лес уздоўж і ўпоперак, шукалі цябе, клікалі і турбаваліся. Нам было не да свята!

Вушасцік (разгублена). Але я ж не ведаў!

Мудрая Сава. А трэба заўсёды думаць на некалькі крокаў наперад! Калі б ты хоць каго-небудзь папярэдзіў, што пойдзеш у горад, ці Пушысціка, ці мяне, ці яшчэ каго-небудзь, то мы спакойна б жылі і чакалі наступлення свята. А што атрымалася? Мы перахваляваліся, мы нарэшце стаміліся шукаць цябе! І нам было не так ужо і весела сустракаць Новы год!

Вушасцік (разгублена). Але я хацеў зрабіць для ўсіх сюрпрыз!

Мудрая Сава. А ты сюрпрыз і зрабіў! Яшчэ і маю казку сапсаваў! Нават не ведаю, дараваць цябе за гэта ці не! Мае дарагія! Мы даруем Вушасціку? (Адказы гледачоў) Дакладна даруем? (Адказы гледачоў) Ну, так і быць, Вушасцік, хлопчыкі і дзяўчынкі цябе даруюць!

Вушасцік. Дзякуй, дзякуй, сябры! Я выпраўлюся, я абавязкова выпраўлюся! Я заўсёды буду вельмі старанна прадумваць наперад тое, што я збіраюся рабіць. Выбачайце мне, калі ласка!

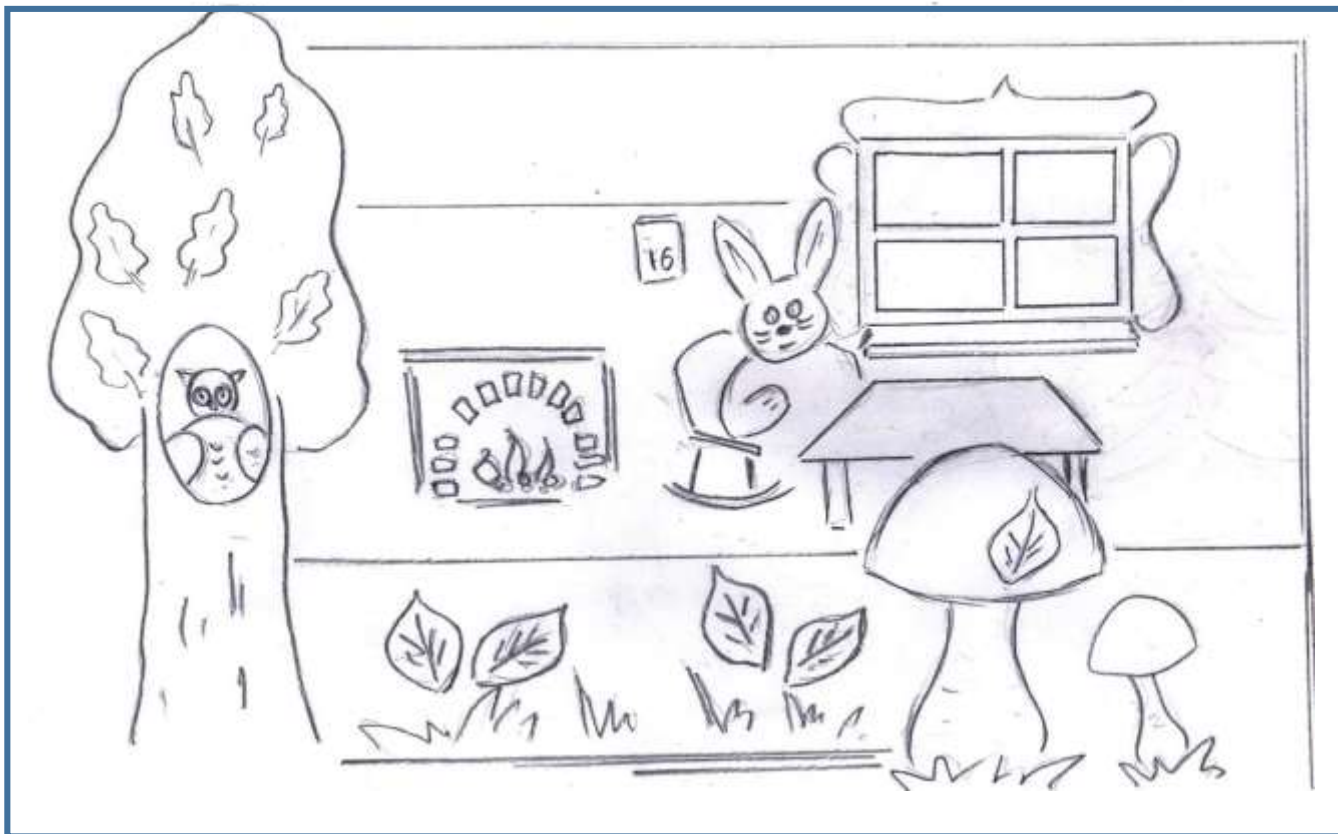
Мудрая Сава. Ну што ж, мабыць, наша казка ўдалася! Мы, Вушасцік, чакаем ад цябе новых цікавых гісторый! Дамовіліся?

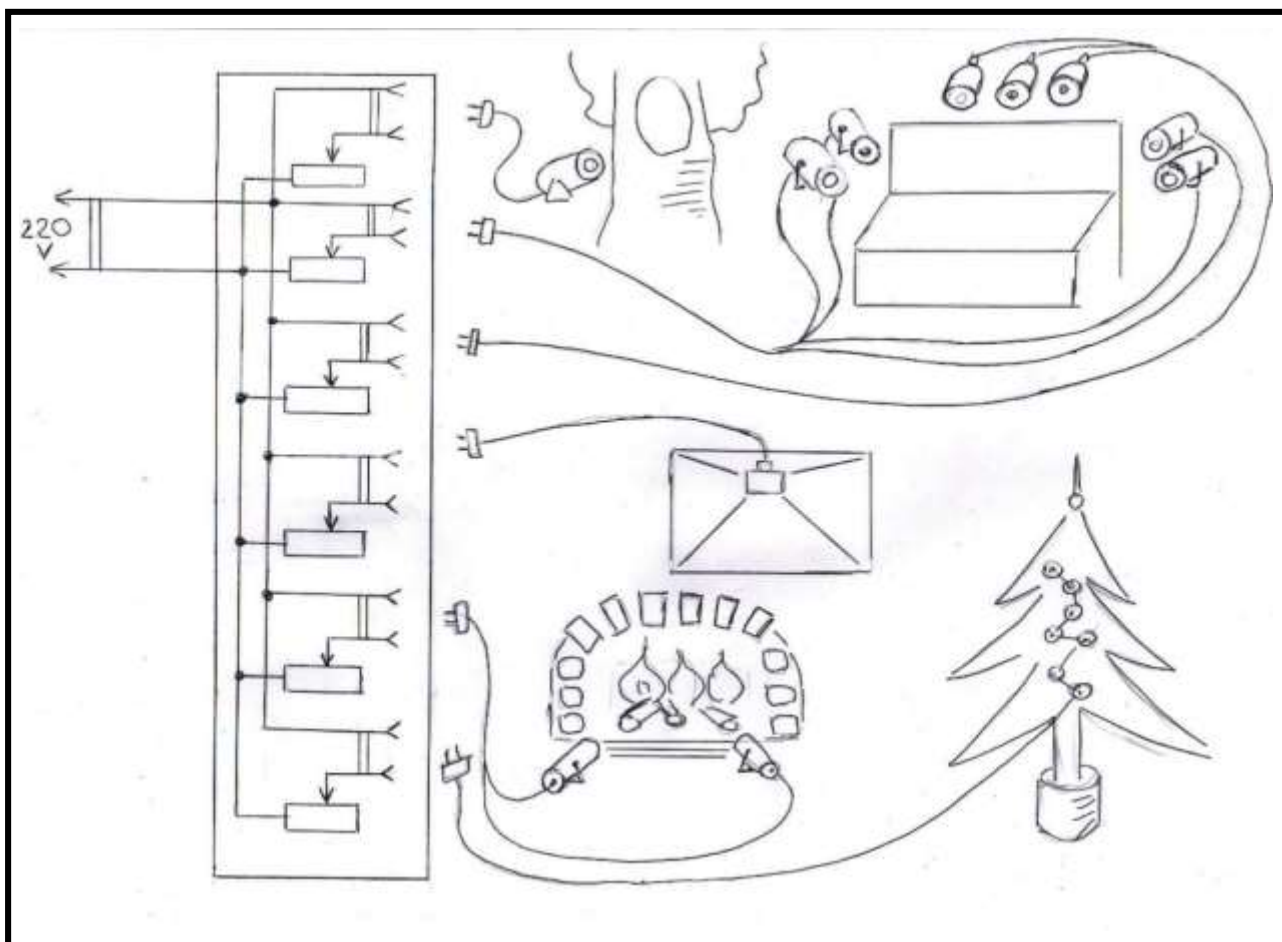
Вушасцік. Так, сябры мае! Я абяцаю новыя цікавыя гісторыі. Бо мы жывем у такі дзіўны час, дзе цуды здзяйсняюцца вельмі часта, а цікавыя гісторыі адбываюцца кожны дзень, трэба толькі добра агледзецца вакол!

*Вушасцік, Пушысцік і Мудрая Сава спяваюць песню
«Вясёлы непаседа».*

Плаўна памяншаецца асветленасць сцэны.

Конец

Прыг, скок

Музыка і словы: Віталь Карнінскі

Вясёлы непаседа
Пацешны хлапчаня,
Жыве ў нашым лесе
Вушасцік зайчаня.

Як толькі Сонца ўстане,
Вушасцік поўны сіл.
І зноў адны прыгоды
Нам дорыць небасхіл.

Прыг, скок непаседа,
Я па лесе імчуся хутка.
Прыг, скок даўгавухі:
ёсць хвілінка да прыгод.

Прыг, скок, хіба дрэнна
кожны дзень сустракаць як свята?
Прыг, скок з усмешкай
назіраючы зыход.

Прыг, скок, гэты цуд
кожны дзень сустракаць як свята!
Прыг, скок з усмешкай
назіраючы ўзыход.

Фанаграмы «плюс» і «мінус» можна спампаваць па спасылках:
<https://disk.yandex.ru/d/p0KiN83-NYHCZw>

<https://disk.yandex.ru/d/K9yFY9x8dI5ubA>

Можам усё намаляваць

Музыка і словы: Віталь Карпінскі

Адметнай рысай мастака
З'яўляецца ўменне сябраваць.
Гэта мы ўмеем добра!
Толькі таму, ўсе маі сябры,
Могучь усё намаляваць.

Калі у душы мастак,
І любішь жартаваць,
Са скрыні дастань алоўкі
І хутка пачынай, з сябрамі, ці адзін,
І хутка пачынай маляваць.

Фанаграмы «плюс» і «мінус» можна спампаваць па спасылках:

<https://disk.yandex.ru/d/A2HX6L9qtnryWg>

<https://disk.yandex.ru/d/cY5h2nnwX3ImQA>

Прыг, скок, Новы год

Музыка і словы: Віталь Карпінскі

Прыг, скок, Новы год!
Сустракаем наша свята!
Прыг, скок найлепшы
дзень! Прыйшоў жа Дзез Мароз!

Прыг, скок, падарункі
Мы шукаем іх пад ёлкай!
Прыг, скок, і для нас
самы радасны прагноз!

Прыг, скок, падарункі
Мы знайшлі пад зялёнай ёлкай
Прыг, скок на бягучы год
самы радасны прагноз!

Фанаграмы «плюс» і «мінус» можна спампаваць па спасылках:

<https://disk.yandex.ru/d/0n8ouJ6or4xcQw>

<https://disk.yandex.ru/d/I9VzYQ1UBJoqmw>

